

tv

tv HOVEDOPPGA . 1997

RÅKVÅG

STEDSANALYSE OG RETTLEDNING FOR STEDSUTVIKLING

ANNE PIA JOHANSEN

HOVEDOPPGA VE D NORGES LANDBRUKSHØGSKOLE - INSTITUTT FOR LANDSKAPSPLANLEGGING

RÅKVÅG

STEDSANALYSE OG RETTLEDNING FOR STEDSUTVIKLING

NØKKELORD
STEDSTILPASSING
STEDSANALYSE
STEDSUTVIKLING
FORMINGSRETTLEDER

KEYWORDS
SITE ADAPTEMENT
SITE ANALYSIS
SMALL TOWN DEVELOPEMENT
DESIGN GUIDANCE

ANNE PIA JOHANSEN

HOVEDOPPGAVE I LANDSKAPSARKITEKTUR VED NORGES LANDBRUKSHØGSKOLE

INSTITUTT FOR LANDSKAPSPLANLEGGING 1997

FORORD

Dette arbeidet er en hovedoppgave i landskapsarkitektur ved Institutt for landskapsplanlegging, Norges landbrukshøgskole. Hovedoppgaven er det avsluttende arbeidet i utdanningen som landskapsarkitekt ved landbrukshøgskolen.

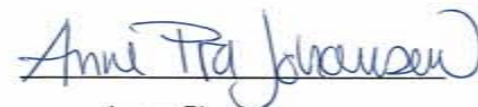
Arbeidet med å finne frem til et tema for hovedoppgaven startet våren 1996. En oppvekst ved kysten og interesse for tettstedsplanlegging førte meg mer eller mindre tilfeldig til tettstedet Råkvåg i min hjemstedskommune, Rissa. Etter eget initiativ inngikk jeg en avtale med kommunen om å utarbeide en stedsanalyse for Råkvåg som et ledd i en kommende kommunedelplan for stedet.

Det har vært et privilegium å få lov til bli kjent med Råkvåg, og jeg vil rette en stor takk til alle som åpnet døra og tok seg tid til å dele sin kunnskap om stedet med meg. En spesiell takk fortjener Øystein Bakken for sitt smittende engasjement.

Takk til Petter Lindseth og Roy Bakken i Rissa Kommune som har lært meg mye om planlegging i praksis, og til førsteamanuensis Anne Katrine Geelmuyden som har vært min veileder gjennom denne oppgaven.

Å gjennomføre en hovedoppgave er krevende på mange måter. Uten velvillige hjelpere og gode tegnesalsvenner hadde dagene blitt litt mindre meningsfylte. En spesiell takk til mine Gnu-venner ; Aslaug, Julie og Rolf.

Norges landbrukshøgskole, 20. mai 1997

Anne Pia Johansen

SAMMENDRAG

Denne oppgaven tar for seg stedsutvikling i fjordbygda Råkvåg i Sør-Trøndelag. Den er formet som en stedsanalyse og skal være et arbeidsverktøy som gir grunnlag for mer bevisste valg og prioriteringer i den videre formingen av det fysiske miljøet på stedet. Stedsanalysen legger vekt på å finne frem til stedets kvalitative særtrekk ; de egenskapene, fysiske og opplevelsesmessige, som er med på å gi stedet en egen identitet.

Oppgaven er delt inn i 4 deler :

Del 1 - Innledning gir en kort innføring i stedet, problemene og mål for oppgaven.

Del 2 - Registreringer tar for seg stedets naturgitte og kulturgitte forutsetninger

Del 3 - Karakterisering er en analyse av de karakteristiske opplevelsesmessige og strukturelle egenskapene ved stedet

Del 4 - Rettleier er delt inn i 3 nivå : Hovedrettleier, generell rettleier og spesiell rettleier. Rettleieren skal vise hvordan stedsanalysen kan brukes for å gi svar på et utvalg av de utfordringene kommunen idag står overfor i Råkvåg.

I Råkvåg er det sjøen, fisket og de gode havneforholdene som har skapt grunnlag for bosetting. Stedet har vokst og gått tilbake i takt med tilgangen på fisk. Fisket og havna har medført at bebyggelsen i første rekke er konsentrert rundt Vågen. Idag har fisket mistet sin betydning som næringsveg, isteden er reiselivsnæringen i vekst. I tillegg til stedets spesielle landskapsmessige beliggenhet, er reiselivspotensialet i første rekke knyttet til *kystkulturmiljøet* Råkvåg.

Stedsanalysen har vist at Råkvåg er et sted med mange kvaliteter og en sterk identitet. Utfordringene for fremtidige tiltak blir derfor å ta vare på egenarten og videreutvikle stedet ut fra dets egne premisser ; landskapet, kystkulturen og byggeskikken. I rettleidingsdelen er de sentrale delene av tettstedet delt inn i områder som tiltaksmessig bør behandles under ett. Tiltakene som foreslås har forskjellig detaljeringsgrad, og behandles delvis under generell rettleier, delvis under spesiell rettleier.

Hovedrettleieren gir overordnede, generelle anbefalinger for stedsutviklingen. I den generelle rettleieren anbefales fremtidige prinsipper for veger og parkering, strategi for boligbygging med en vurdering av de aktuelle utbyggingsområdene og fremtidig plassering av gjeste- og småbåthavn.

I den spesielle reitledereren behandlar dei områdene som er av spesiell betydning for Vågen og Råkvåg sentrum. Innersida og Hustadbrygga har betydning for opplevingsen av Vågen som det sentrale fokuspunktet i tettstedet. Bryggåkern og havna er innfallsportar til kulturmiljøet Råkvåg, reitleder som viser detaljforming av arealene på Bryggåkern og Handelslagets brygge, populært kart Bryggekafeen. Reitledereren viser hvordan man kan ivareta både behovet for parkering samtidig som det legges til rette for trivelige møteplasser utomhus. Det er lagt vekt på å understreke sentrum som møtepunkt og samlingssted for hele tettstedet uavhengig av sesong.

INNHold

SIDE

DEL I INNLEDNING

1.0	INNLEDNING.....	1
1.1	BAKGRUNN FOR OPPGAVEN.....	1
1.1.1	Uviklingen av våre tettsteder.....	1
1.1.2	Stedskunst er helhetens kunst.....	2
1.1.3	Kulturminneåret.....	3
1.1.4	Sør-Trøndelags fylkesdelplan for kultur.....	3
1.2	STEDSANALYSER ; INNFALLSVINKLER OG KRAV TIL INNHOLD.....	4
1.2.1	Ulike innfallsvinkler til stedsanalyser.....	4
1.2.2	Krav til stedsanalysens innhold.....	4
1.3	NOEN SENTRALE FAGUTTRYKK.....	5
1.3.1	Landskapsarkitektur.....	5
1.3.2	Fysisk planlegging.....	5
1.3.3	Tettsted.....	5
1.3.4	Stedsanalyse og stedsutvikling.....	6
1.3.5	Stedsidentitet.....	6
1.4	MÅL FOR OPPGAVEN OG VALG AV METODE FOR STEDSANALYSE I RÅKVÅG.....	7
1.4.1	Mål for oppgaven.....	7
1.4.2	Valg av metode for stedsanalysen.....	7
1.4.3	Oppbygging og avgrensing av oppgaven.....	8
2.0	PRESENTASJON AV RÅKVÅG.....	9
2.1	GEOGRAFISK PLASSERING.....	9
2.2	NAVNEHISTORIE.....	10
2.3	DAGENS AREALBRUK OG INFRASTRUKTUR.....	10
2.3.1	Sentrum.....	10
2.3.2	Næringsbebyggelse.....	11
2.3.3	Offentlige bygg /Almennyttige formål.....	11

2.3.4	Bølgområder.....	11
2.3.5	Havneforhold.....	12
2.3.6	Veger og parkering.....	12
2.4	GJELDENE PLANER.....	15
2.5	BEFOLKNINGSUTVIKLING OG LOKALE ARBEIDSPASSER.....	19

DEL 2 REGISTRERINGER

3.0	STEDETS FORUTSETNINGER.....	20
3.1	BERGGRUNN OG JORDSMONN.....	20
3.1.1	Berggrunn.....	20
3.1.2	Jordsmonn.....	20
3.2	KLIMA.....	23
3.3	NATURLIG VEGETASJON.....	24
3.4	EN NATURLIG HAVN.....	25
4.0	STEDETS UTVIKLING.....	24
4.1	KYSTKULTUREN.....	26
4.2	FREMVEKSTEN AV TETTSTEDET RÅKVÅG.....	27
4.2.1	De første bosetningene.....	27
4.2.2	Silda skaper grunnlag for større bosetningskonsentrasjoner.....	28
4.2.3	Ca 1850 - 1920.....	28
4.2.4	Fra 1945 til "sildekrakket" på 60-tallet.....	29
4.3	RÅKVÅG IDAG.....	29
4.4	HOVEDTREKK I DEN HISTORISKE UTVIKLINGA.....	30
5.0	UTFORDRINGER I RÅKVÅG.....	31

DEL 3 KARAKTERISERING

6.0	STEDETS FORM.....	33
6.1	Å KOMME FREM.....	33
6.2	LANDSKAPSKARAKTEREN.....	35
6.2.1	Sentrale begrep i karakteriseringen av landskapet.....	35
6.2.2	Overordnede landskapsstrekk ; Romdanning i stor og liten skala.....	35
6.2.3	Mentale skiller på tvers av landskapsrommene ; Innersida og Yfersida.....	36
6.2.4	Grønnsstruktur.....	40
6.2.5	Hager.....	42
6.2.6	Bebyggelsens organisering.....	44
6.3	BEBYGGELSENS UTFORMING.....	46
6.3.1	De eldste husenes stiluttrykk ; Folkearkitekturen.....	46
6.3.2	Stilarkitekturen.....	47
6.4	FARGER.....	49
6.4.1	Landskapet	49
6.4.2	Bebyggelsen.....	49
6.5	UTEMØBLERING OG GATEBELEGG.....	50
6.5.1	Møblering.....	50
6.5.2	Gatebelegg.....	50
7.0	STEDETS LIV.....	51
7.1	MØTEPLASSER.....	51
7.1.1	Betydningen av gode uteområder	51
7.1.2	Utendørs møteplasser.....	51
7.1.3	Innendørs møteplasser.....	52
7.2	IDRETT OG FRILUFTSLIV	52
7.3	LAG OG FORENINGER.....	53

DEL 4 RETTLEDNING

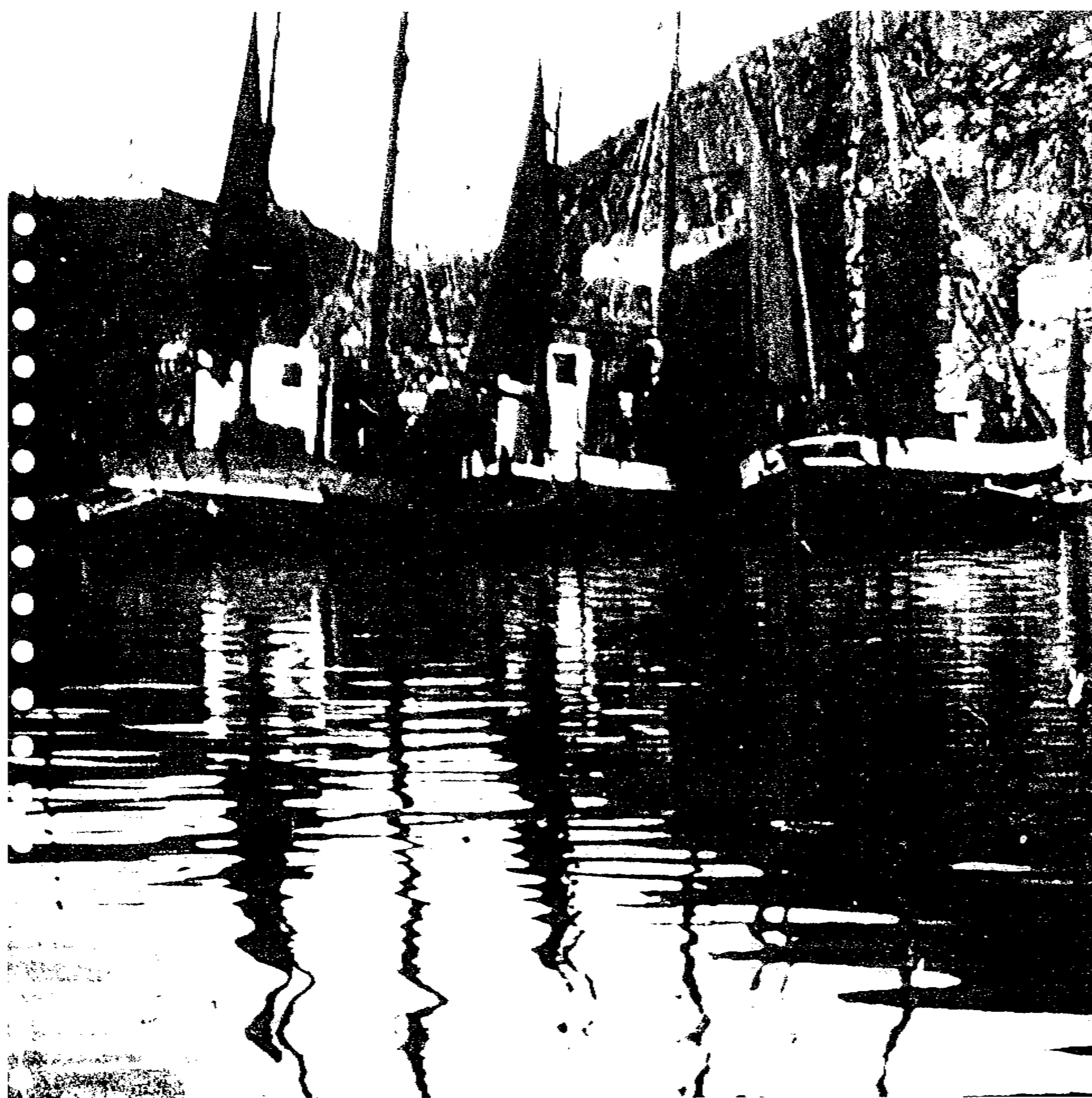
8.0	BRUK AV STEDSANALYSEN.....	54
8.1	EGENART OG IDENTITET ; EN OPPSUMMERING AV REGISTRERINGEN OG KARAKTERISERINGEN.....	54
8.2	BEVARING ELLER BÆREKRAFTIG UTVIKLING.....	56
8.3	STEDSANALYSENS Plass i PLANLEGGINGSPROSESSEN.....	56
8.4	RETTLEDNING.....	57
8.4.1	Innhold og detaljeringsnivå.....	57
8.4.2	Inndeling av delområder i tettstedet som omtales i rettlederen.....	57
9.0	HOVEDRETTLEDER	58
10.0	GENERELL RETTLEDER.....	59
10.1	PRINSIPP FOR VEGER OG PARKERING.....	59
10.1.1	Parkering.....	59
10.1.2	Belsenkrysser - en markering av ankomst inn i tettstedet.....	60
10.1.3	Gang- og sykkelstier (G/S).....	60
10.2	VURDERING AV ALTERNATIVER FOR BOLIGBYGGING.....	62
10.2.1	Bopåkt ; lovverk, erfaringer, konsekvenser.....	64
10.2.2	Fortetting i sentrum.....	65
10.2.3	Fremtidige boligfelt utenfor sentrum.....	67
10.2.5	Strategi for boligbygging: rettleiding.....	69
10.3	PLASSERING AV PERMANENT SMÅBÅT- OG GJESTE-HAVN.....	70
10.3.2	Rettledning.....	71
11.0	SPESELL RETTLEDER.....	72
11.1	DELOMRÅDER SOM BEHANDLES.....	72
11.2	BEBYGGELSEN PÅ INNERSIDA.....	73
11.2.1	Dagens situasjon.....	73
11.2.2	Rettledning.....	74
11.3	HUSTADBRYGGA - DAMPSKIPSKA A.....	74
11.3.1	Dagens situasjon.....	74
11.3.2	Rettledning.....	75

11.4	RÅKABEKKEN.....	76
11.4.1	Dagens situasjon.....	76
11.4.2	Rettleiding.....	76
11.5	RÅKVÅG SENTRUM.....	78
11.5.1	Sjøgata - dagens situasjon.....	78
11.5.2	Værhaugen og bryggerekka- dagens situasjon.....	80
11.5.3	Bryggåkern og øyskjæret - dagens situasjon.....	81
11.6	KOMMENTAR TIL FORELIGGENDE PLANER FOR RÅKVÅG SENTRUM.....	84
11.7	ALTERNATIVT FORSLAG TIL PLAN FOR RÅKVÅG SENTRUM.....	86
	SLUTTORD.....	90

VEDLEGG: Sentrumsplan 1: 500

Detaljplan torg 1: 200

DEL I INNLEDNING

1. INNLEDNING

1.1 BAKGRUNN FOR OPPGAVEN

1.1.1 UTVIKLINGEN AV VÅRE TETTSTEDER

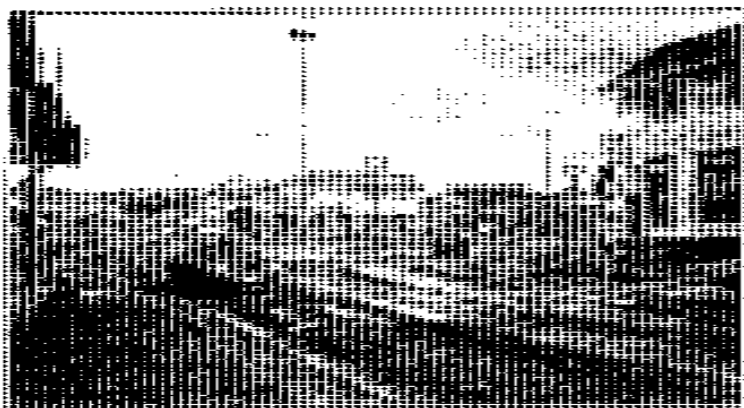
“Et bebodd landskap er et forstått landskap” (Norberg-Schulz 1995).

Når vi reiser gjennom et landskap eller kommer frem til et sted, er det omgivelsenes utseende vi umiddelbart opplever. Det bygde, det dyrkede og landskapet omkring gir oss assosiasjoner slik at opplevelsen får en mangfoldighet av betydning for oss. Vi passerer oss selv i en helhet og blir en del av omgivelsene

Tidligere var stedet en selvfølge. Som en relativt konsentrert enhet lå stedet klart avgrenset i forhold til landskapet omkring. Konsentrasjon var en forutsetning for et funksjonsdyktig tettsted ettersom kommunikasjonsmulighetene var begrenset (Langdalen 1994). Bygd i samsvar med gamle tradisjoner og som svar på en steds karakter ga det innbyggerne en følelse av tilhørighet og identitet. Den økonomiske og teknologiske utviklingen etter 2. verdenskrig har bidratt til en radikal forandring av tettstedenes form og egenart. Velstandssøkningen har ikke bare jevnet ut klasseforskjeller og forskjeller mellom by og land. Man ser også at det regionale, kulturelle særpreget er i ferd med å bli borte og at stedene mister sin egenart (Hompland 1991).

Da bilen ble allemannseie på 60-tallet, skapte den nye forutsetninger for bosettingsmønstret. Økt mobilitet har blant annet ført til en sentralisering fra spredt bosatte strøk til tett bosatte strøk, samtidig som den har virket oppløsende på tettstedsstrukturen (Langdalen 1994). Kravet og forventningene til å ha samfunnet er tilgang på standardiserte tjenester og muligheter heller enn tilhørighet og særpreg. Kommunikasjonseksplosjonen i 90-åra har ytterligere bidratt til at tettstedet i større grad er blitt en tilfeldig baromme for det mobile mennesket. Samtidig vil vi kanskje se at utviklingen innen kommunikasjon og data i fremtiden vil motvirke forholdet mellom sentrale strøk og utkantsstrøk (Hompland 1991).

By- og stedsplanlegging som fag har svake tradisjoner i Norge. Først med bygningsloven av 1965 fikk det offentlige de nødvendige juridiske virkemidler for å styre all arealbruk og tettstedsutvikling ved å stille plankrav (Ellefsen og Røsnes 1989). Som svar på kravet om mobilitet og tilgjengelighet ble funksjonsdeling et vanlig planleggingsprinsipp. Resultatet var at tettstedene ble “spredteceer” (Høyen 1994), preget av bilsamfunnets karakteristika: lav utnyttingsgrad og sterk spredning av boliger og servicefunksjoner (Langdalen 1994).

Bilde 1: Det nye tettstedet ; "Vegkrysset" (Norberg-Schulz 1992).

Bilde 2: Tyrolerhuset "Hvor-sam-helst" (Norberg-Schulz 1992).

Bilde 3: Torget i Mosjøen før opparbeidelsen i 1991 ; Et parkeringsborg heller enn et trivelig samlingssted for folk.

Andre faktorer som bidro til endringsprosessen, var statens generelle sentraliseringspolitikk, endret sysselsetting fra primærnæringer til sekundær - og tertiærnæringer og husbankfinansiert boligbygging. I pakt med sosialpolitiske hensyn og den modernistiske idé* utviklet man "typehuset" - lyse, rimelige boliger for alle, enten du bodde i Lofoten, Gudbrandsdalen eller på Sørlandet.

Etterhvert har kritikken mot tettstedsutviklingen tiltatt. Kritikken kan kort oppsummeres slik (Langdalen 1994) :

- Tettstedenes mangel på regional karakter og lokal tilpasning
- Boligområdenes stereotype preg som følge av ferdighusfirmaenes popularitet
- Ensidig tilrettelegging for kjørende trafikk, parkering og sentrumfunksjoner driver boligfunksjonene ut av tettstedet
- Mangel på tilfredsstillende byggesaksbehandling og manglende kompetanse i bygningsrådene, samt manglende formingskompetanse i kommunene.

1.1.2 "STEDSKUNST ER HELHETENS KUNST"

På bakgrunn av denne utviklingen har man etter hvert begynt å snakke om "stedstapet" ; et tap som skyldes en manglende omverdenforståelse (Norberg-Schulz 1995). I jakten på "det gode sted" har flere arkitekter forsøkt å utvikle metoder som skal være redskap i utformingen av retningslinjer for en bærekraftig stedsforming. Miljøverndepartementet har gitt ut veiledere i stedsanalyse og Kulturdepartementets stortingsmelding "Omgivelser som kultur" (1992) viser at myndighetene ønsker å rette søkelyset mot tettstedenes estetiske kvaliteter. Kulturdepartementet har også utarbeidet et handlingsprogram for estetisk kvalitet i offentlig miljø hvor de tar til orde for å satse på 6 hovedtema (Butenschøn 1992):

- *Tettsteds-kvalitet* - kvaliteter og egenskaper ved tettstedene som legges som premiss for stedenes videre utvikling
- *Møtesteder* - gater, plasser, parker og torg som offentlige fellessteder
- *Reisens omgivelser* - Hvilke miljøer er det som tilbys turister i Norge?
- *Veiens landskap* - bensinstasjoner, vegskråninger, skilt, rasteplasser osv
- *Statens arkitektur* - statens byggeprosjekt må gå foran som et godt eksempel
- *Detaljene* - materialbruk, skilt, lys, farger, håndverk, reklame, kunstnerisk utsmykking osv

Norberg-Schulz (1995) har påpekt at "stedskunst er helhetens kunst". Dette betyr at forut for et hvert enkelt tiltak, må det ligge en bevissthet om det aktuelle stedets egenart. Hvert tiltak må være beifaget av stedet, som naturgitt lokalitet, byggeskikk og forklarende stil. Likeledes må enkeltprosjekt sees i forhold til en helhetlig plan for den videre utviklingen av stedet.

*Stilretning innen arkitektur og kunst som har preget dette århundret frem til idag. Grunnprinsipper er funksjonalitet, rasjonalitet og enkelhet.

1.1.3 KULTURMINNE ÅRET

Miljøverndepartementet og Kulturdepartementet med Riksantikvaren og Norsk museumsutvikling står bak *Kulturminneåret 97*. Målet er å skape oppmerksomhet om og synliggjøre kulturminnene og verdiene de representerer for samfunnet og samfunnsutviklingen. Det har vært fokusert på flere tema innen kulturminnevernet opp gjennom årene, allikevel har nok bondekulturen og kulturlandskapet fått relativt stor del av oppmerksomheten. Årets hovedtema er : Kulturminner langs kyst og vannveier, Tekniske og industrielle kulturminner, og "Bli kjent med dine kulturminner!".

En viktig måloppnåelse er å få lokalbefolkningen engasjert i bevaring av sine nære kulturminner gjennom for eksempel historielag, barnehager, skoler og bygdeforeninger. En vid definisjon av kulturminner kan være "alt som får oss til å minnes noe" (Fellessekretariatet for kulturminneåret 1997). Dette betyr at det ikke nødvendigvis er snakk om å bevare bare de store, monumentale byggverkene. Hvert sted, hver gård og hver gate har små kulturminner som forteller en historie. Disse små, og ofte relativt unge kulturminnene er minst like verdifulle for det lokale kulturmiljøet.

1.1.4 SØR-TRØNDELAGS FYLKESDELPLAN FOR KULTUR

Vern av representative kulturminner for kystkultur er sammen med blant annet vern av husmannsplasser og nyere tids arkitektur et nasjonalt satsingsområde (Fylkesdelplan for kultur for Sør-Trøndelag 1996-1999). I 1991 kåret stiftelsen Nortravel Marketing (NORTRA) i samarbeid med Riksantikvaren "sildebygda" Råkvåg til et av tyve egenartede og godt bevarte steder i Norge (Tschudi-Madsen og Warmedal 1991). I sin fylkesdelplan for kultur 1996-1999 har Sør-Trøndelag Fylkeskommune under punkt 4.5 Bygningsvern pekt ut Råkvåg som et prioritert kulturmiljø.

Det er i den forbindelse naturlig å spørre seg hva dette betyr for den kommunale planleggingen, og hvilke konsekvenser det eventuelt vil ha for den videre utviklingen av tettstedet Råkvåg, både på kommunalt og lokalt nivå. Det finnes pr idag ingen kommunedelplan for Råkvåg, og enkeltvedtak skjer derfor uten en helhetlig og langsiktig planramme. Fylkeskonservator Finn Damstuen i Sør-Trøndelag Fylkeskommune (pers.med.) og Petter Lindseth ved kulturkontoret i Rissa kommune (pers.med.) ser behovet for en helhetlig vurdering av Råkvågs kvaliteter, både landskapsmessige og bebyggelsesmessige. Målet med en slik vurdering må være å sikre at Råkvågmiljøet bevares og videreutvikles på stedets egne premisser.

Bilde 4-5: Vann kan være et illustrerende eksempel på at det er de kvalitative egenskapene som har størst betydning for enkelt-mennesket til daglig. Vann består av H₂O - molekyler. Men for folk flest er det vannets egenskaper som betyr mest for hvilket forhold de har til vann. Vannet er vått, avgir damp, det fryser slik at man kan gå på skøyter, man kan bade i det, eller prøve fiske-ykken, det kan bli til en silende bekk med frodig kantvegetasjon osv.

1.2 STEDSANALYSER ; INN FALLSVINKLER OG KRAV TIL INN HOLD

1.2.1 ULIKE INN FALLSVINKLER TIL STEDSANALYSER

Det finnes flere innfallsvinkler til analyser av omgivelser som fysisk form. Alle har i hovedsak basis i arkitektfaget, og deles inn etter hvilken kunnskap de søker og hvilken metode de bruker for å tilegne seg denne kunnskapen. Historisk sett kan det skilles mellom 4 innfallsvinkler (Røsnes m.fl 1992):

- En **kunsthistorisk tradisjon** spesielt knyttet til kulturminnevern, og hvor målet ofte er å tilpasse ny bebyggelse i en større helhet
- En tilnærming basert på **visuelle analyser** som grunnlag for å kartlegge estetiske kvaliteter i omgivelsene. Estetikk kan defineres som: "vakker" eller "god form".
- En tolking som søker å forklare stedsformen gjennom å **avdekke arkitekturens indre sammenhenger** eller ordensprinsipper
- Analyser som søker en **helhetlig tolking** av omgivelsene

I tillegg representerer **landskapsanalyser** en egen faglig tradisjon.

Landskapsanalyser ser på visuelle, funksjonelle og meningsbærende sider ved landskapet i sammenheng med økologiske data (MD1993a).

I hovedsak kan man kategorisere de ovenfor nevnte innfallsvinklene til to tradisjoner ; en **naturvitenskapelig** tradisjon og en **fenomenologisk** tradisjon. Den naturvitenskapelige tradisjonen søker å trekke konklusjoner om helheten ved å bryte omgivelsene ned i de enkelte bestanddelene. I den senere tid har flere stiftet seg skeptisk til en slik analysemetode og hevdet at helheten er mer enn summen av delene (Norberg-Schurz 1995). Disse argumenterer for en fenomenologisk forståelse av omgivelsene, dvs "å forstå tingenes væremåter og samspill, som kvalitative helheter" (MD 1993a). Her legges det vekt på at omgivelsene ikke bare er fysisk form, men at det er knyttet psykiske, opplevelsesmessige aspekt til omgivelsene.

1.2.2 KRAV TIL STEDSANALYSENS INN HOLD

Når omgivelser som fysisk form skal undersøkes, er det 4 hovedtemaer som må være med (MD 1993 a):

- Historisk utvikling
- Natur og landskap
- Bebyggelsens organisering
- Bygninger og andre elementer

Institutt for byutvikling (IN'BY 1991) utvider omfanget av stedsanalysen til å gjelde stedets forutsetninger (natur og topografi), stedets utvikling, stedets form (struktur, bebyggelse, landskap), stedets funksjon og stedets liv. En slik inndeling bringer to nye tema på banen som ikke nevnes av Miljøverndepartementet:

- Stedets funksjon, en kartlegging av arealbruk og infrastruktur
- Stedets liv, hvordan menneskene uformelt bruker og opplever sine omgivelser

1.3 NOEN SENTRALE FAGUTTRYKK

1.3.1 LANDSKAPSARKITEKTUR

"Det å forme landskapet er en type kreativitet som har en flere hundre år lang tradisjon, men som først i andre halvdel av dette århundret har fått den samme institusjonelle, akademiske og offentlige anerkjennelse som andre humanistiske fag som arkitektur og kunst.....En overfladisk forståelse av begrepet landskapsforming er ofte basert på to klisjéer. Den første går ut på at landskapsforming kun er dekor, en kreativ handling utelukkende for å forskjønne, og uten noen som helst innvirkning på det menneskelige eller kulturelle. Den andre feilforståelsen...er at det ikke dreier seg om annet enn tradisjonell høgkunst, og deretter leder til den misforståelsen at landskap ikke er annet enn vegetasjon" (Cerver 1994).

Sitatet er fritt oversatt fra engelsk og gir et kort innblikk i de vanlige misforståelsene knyttet til hva landskapsforming og landskapsarkitektur egentlig er. Laurie (1975) påpeker at landskapsarkitektur er arkitektur kun i rommessig forstand. Fein(1972) har utdypet dette og hevdet at "landskapsarkitektens fagområde omfatter planlegging, utforming og forvaltning av landskapet på grunnlag av naturvitenskapelig innsikt og økologisk kunnskap med almen velferd, trivsel og optimal ressursforvaltning som mål".

1.3.2 FYSISK PLANLEGGING

"Med fysisk planlegging menes somfunnsplanlegging som tar sikte på ordening, forming, styring og kontroll av utvikling og ressursbruk i det geografiske rom, på ulike nivåer, under hensyn til økologiske, sosiale, økonomiske og kulturelle realiteter og visjoner" (Langdalen 1994).

1.3.3 TETTSTED

Tettstedet er den eneste stedsenheten i Norge som er ensidig definert, og som det er knyttet statistikk til. Et tettsted er et bebyggt område hvor husavstanden normalt er mindre enn 50 meter, og hvor folketallet er minst 200 innbyggere. Husbunnganger som naturlig hører med til tettstedet, tas med inntil en avstand på 400 meter fra tettstedskjernen (Statistisk sentralbyrå 1992).

1.3.4 STEDSANALYSE OG STEDSUTVIKLING

"Stedsanalyse er en systematisering av kunnskap for å forstå stedets historie, situasjon og fremtidsmuligheter" (1986 MD :1993).

Om stedsutvikling sier Bettum (NKF 1992) at: "Stedsutvikling er et vekselspill mellom det å finne på og det å passe på... Suksess eller fiasko i arbeidet med stedsutviklingen vil mange steder avgjøres av prosessen i planfasen av arbeidet. det mest anvendelige redskapet for den videre stedsforvaltningen vil være en kommunedelflan med handlingsprogram. Med en god analyseprosess som basis vil dette kunne gjøre planen til et hverdagsredskap...."

1.3.5 STEDSIDENTITET

Ethvert sted har kvaliteter, positive og negative, som man legger merke til og som gjør at steder skiller seg fra andre steder. Denne "forskjelligheten" eller egenarten er det vi kan kalle *stedets identitet*.

Ifølge Norberg-Schulz (1995) er ethvert steds identitet i første rekke bestemt av en *lokalisering i landskapet*. Som en avgrenset enhet mot det omkringliggende landskapet er det et uttrykk for hvordan mennesket tolker og uttrykker stedet gjennom sin bruk av landskapet. Natur og menneskeverk er samvirkende deler av en helhet man fra gammelt av har kalt "genius loci". Ved å studere sammenhengen mellom landskapets egenskaper, bebyggelsens indre struktur, steds historie og kultur vil man kunne si noe om hva som kjenneregner stedet og gir det identitet.

1.4 MÅL FOR OPPGAVEN OG VALG AV METODE FOR STEDSANALYSE I RÅKVÅG

1.4.1 MÅL FOR OPPGAVEN

Stedsutvikling, som et vekselspill mellom det å passe på og det å finne på, krever en kartlegging og forståelse av eksisterende kvaliteter sammen med relevant kompetanse på forming og estetikk (Bettum i NKF 1992).

Målet med denne oppgaven er å utarbeide en stedsanalyse for tettstedet Råkvåg i Sør-Trøndelag. Analysen skal bidra til en helhetlig forståelse av stedets egenart, og være et innspill i avveiningen av den videre utvikling. Tatt i betraktning at Råkvåg som *sted* og *opplevelse* er iferd med å bli et av fylkets største turistmål, vil det være hensiktsmessig at stedsanalysen vektlegger stedets *kvalitative* egenskaper. Dette innebærer en registrering og karakterisering av faktorer som har betydning for opplevelsen av Råkvåg som et sted med en identitet forskjellig fra andre steder. Det er disse opplevelseskvalitetene som gjør Råkvåg til et attraktivt reisemål for turister, og som derfor er en økonomisk vekstfaktor for tettstedet. Samtidig kan nettopp den økte søtsingen på turisme være den faktoren som kan komme til å forringe stedets kvaliteter dersom utviklingen ikke styres bevisst.

Analysen skal munne ut i en formingsrettleier som på grunnlag av analysen foreslår tiltak som markerer og knytter sammen de registrerte særtrekkene.

1.4.2 VALG AV METODE FOR STEDSANALYSEN

Stedsanalysen skal tilfredsstille krav om innhold gitt av Miljøverndepartementet (jfr 1.4.2). Valg av analysemetode utover dette må skje ut fra målsettingen med planleggingsoppgaven. De ulike metodene som finnes har ulike hovedtema, og det er derfor vanlig å kombinere flere metoder for å oppnå et tilstrekkelig kunnskapsnivå til å dekke formålet med stedsanalysen. Ifølge Norberg-Schulz (1992) bør en metode for stedsanalyse omfatte alle størrelsesordener, fra landskapet og forholdet mellom landskap og bosetting, til bebyggelsens indre struktur og betydningsfulle enkeltelementer på stedet.

For at man også i fremtiden skal kunne ivareta Råkvåg som et helhetlig, egenartet kulturmiljø er det hensiktsmessig å velge en analysemetode som legger vekt på å finne frem til stedets *kvalitative* særtrekk ; de egenskapene, fysiske og opplevelsesmessige, som gir Råkvåg en egen identitet. Stedet må videre karakteriseres som en *meningsfull helhet av naturgitte og menneskeskapte forhold*. En slik tilnærming innebærer en metode hvor skillet mellom oppgavens registrerings- og karakteriseringsdel blir flytende.

Landskapsanalysen er egnet til å kartlegge egenskaper ved landskapet som et totalbilde av natur, form og kultur. For å forstå bebyggelsesstrukturen er det hentet momenter fra Thomas Thiis-Evensens metode for estetisk byforming slik den fremstilles i boka "Byens uttrykksformer - en metode for estetisk byforming", Oslo 1992. I tillegg er "Stedskunst" av Professor Christian Norberg-Schulz (1995) ved Arkitektthøgskolen i Oslo en inspirasjonskilde i forsøket på å vektlegge de kvalitative særtrekkene ved Råkvåg.

1.4.3. OPPBYGGING OG AVGRENSING AV OPPGAVEN

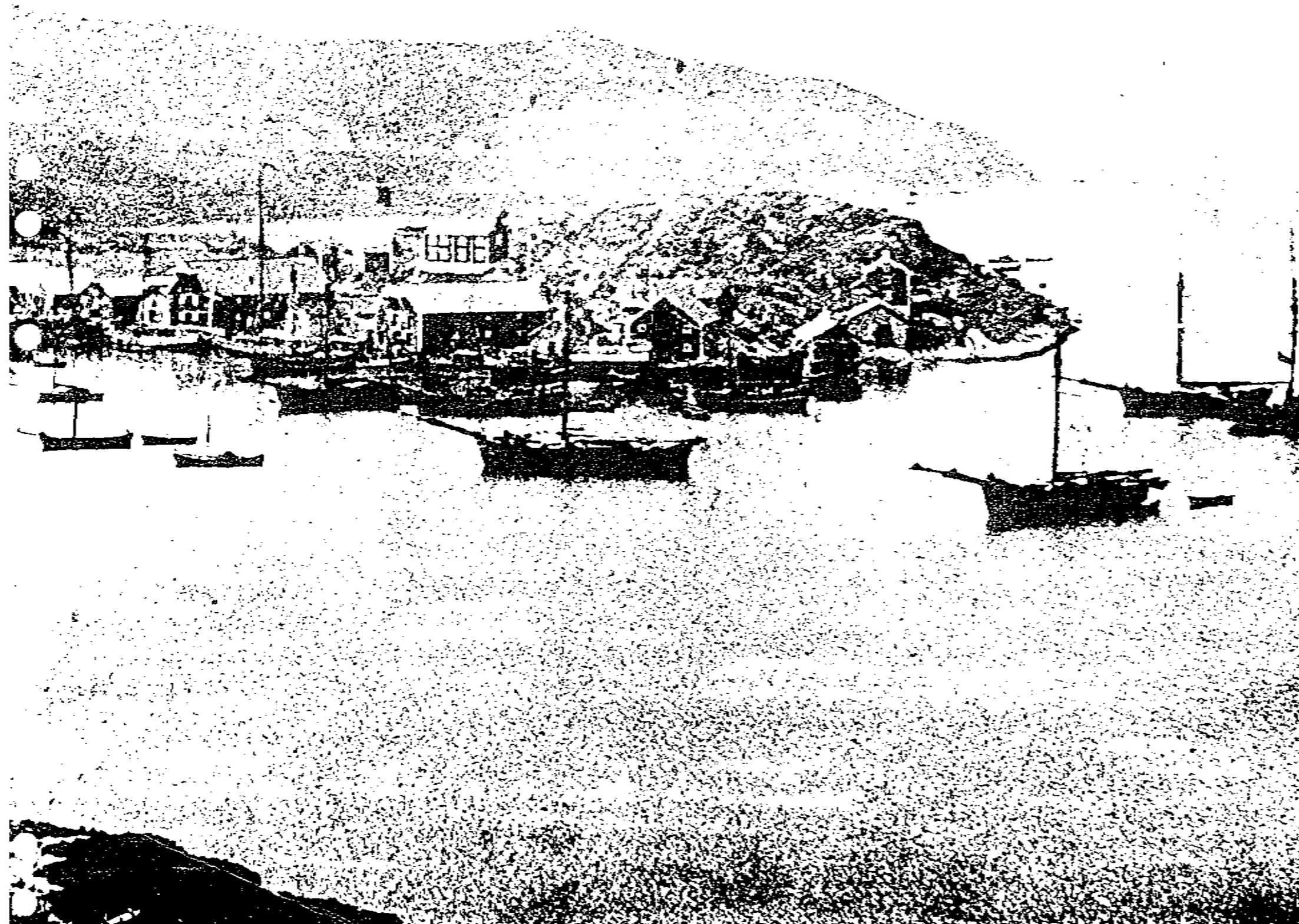
Oppgaven vil i første rekke konsentrere seg om tettstedet Råkvåg, det vil si områdene rundt Vågen der boligkonsentrasjonene er størst.

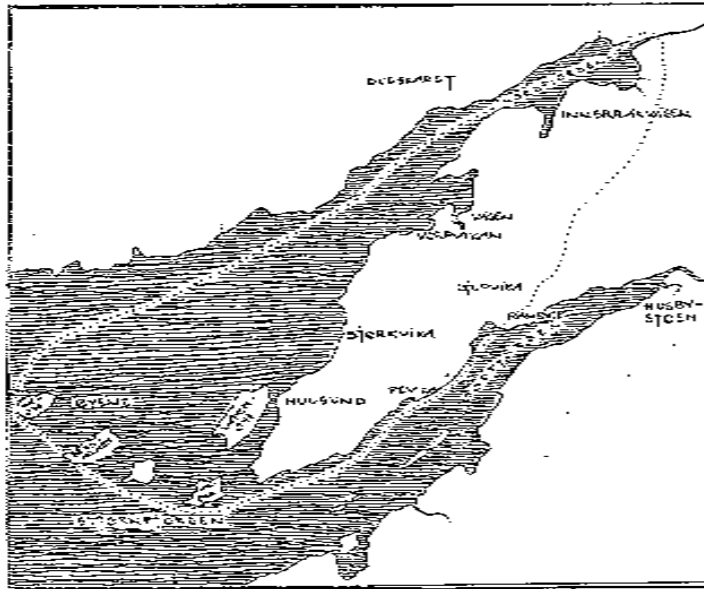
Del 1 - Ramme for oppgaven. Her greies det ut om bakgrunn og mål for oppgaven, og det gis en presentasjon av stedet.

Del 2 - Registreringer. Denne delen redegjør for naturgrunnet og stedets historie, og avsluttes med en oppsummering av utfordringene knyttet til arealbruk og konkret utforming som man står ovenfor i Råkvåg.

Del 3 - Karakterisering. Her er det gjort en analyse av de karakteristiske trekkene ved stedet, fra overordnet til detaljert, med særlig vekt på de opplevelsesmessige kvalitetene.

Del 4 - Rettleider. Formingsrettleideren viser hvordan stedsanalysen kan være et redskap i den videre utviklingen av Råkvåg. Rettleideren har flere nivå, fra helt generelle retningslinjer til detaljplaner for utvalgte områder.

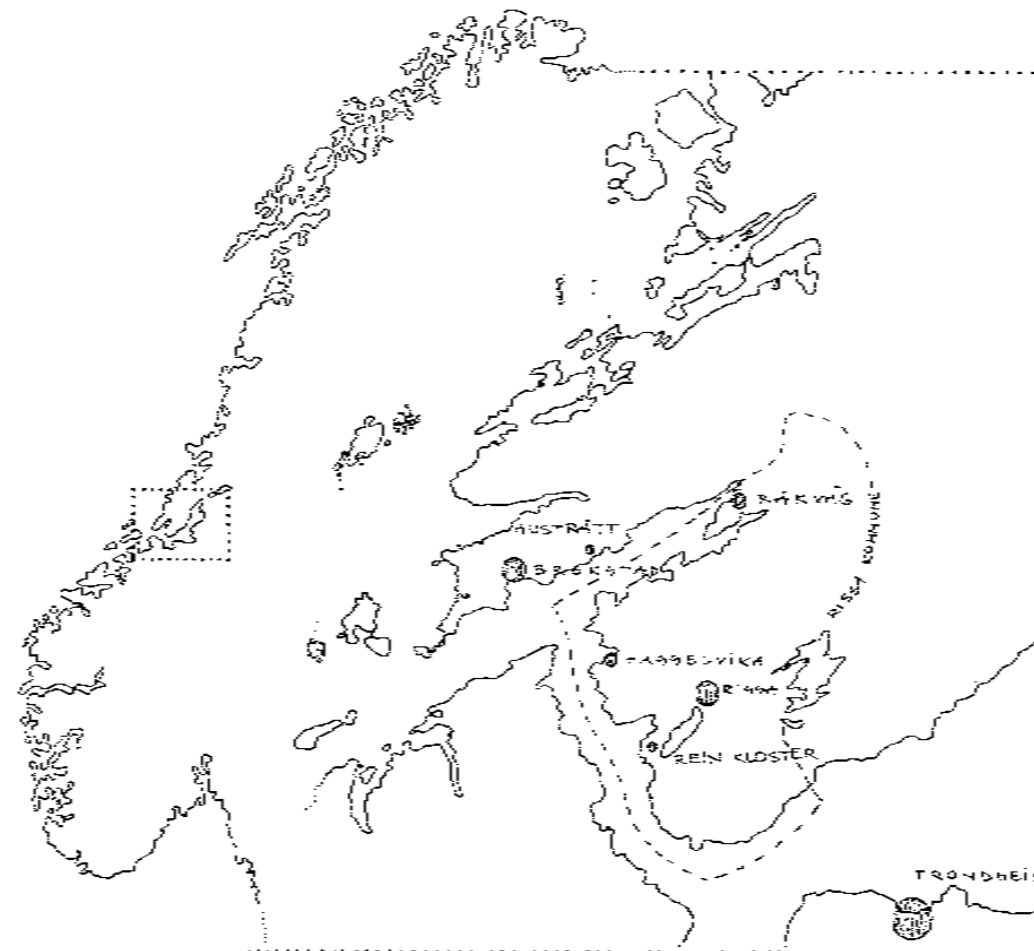
Kartskissen er tegnet på grunnlag av Otterstad (1992). Området innenfor den prikkede linjen hører til det geografiske området som betegnes som Råkvåg. Tettstedet Råkvåg går til daglig under navnet Vågen.

2. PRESENTASJON AV RÅKVÅG

2.1 GEOGRAFISK PLASSERING

I underkant av 2 timers kjøretur fra Trondheim ligger Råkvåg i Rissa kommune i Sør-Trøndelag. Bygda er blitt karakterisert som en av Norges vakreste steder der den ligger rundt den lune vågen ved Nordfjorden, innerst i Stjørnfjorden (Tschudi-Madsen og Warmedal 1991). Tidligere tilhørte Råkvåg Stjørna kommune, men fra 1964 har bygda vært en del av Rissa kommune.

Rissa kommune ligger på Fosenhalvøya og har alt 6 455 innbyggere (1990). Kommunen er den største jordbrukskommunen i Sør-Trøndelag. Tidligere var også fiskeri en viktig næring, men pr 1993 var det kun 38 stk som hadde fiske som hoveddyrke eller binæring i kommunen. Den største enkeltstående arbeidsplassen i kommunen er Fosens mekaniske verksted med sine 270 ansatte (1993). Dette er også Fosens største bedrift.

Kartet viser tettstedet Råkvågs beliggenhet på Fosenhalvøya i Sør-Trøndelag.

Bilde 7: Bildet viser Bryggene med de nyere boligfeltene i lia over Ytterstranda bak. Bildet er tatt fra fylkesvegen ovenfor Elertsvika.

Bilde 8: Den runde toppen på Sturdsheia sett fra fjorden.

2.2 NAVNEHISTORIE

Navnet på bygda var opprinnelig Høvåg eller Høgvåg. Navnet kan komme av det danske "hø" som betyr et rundt fjell (Sæther m.fl 1993). Kanskje siktes det til Sturdsheia som sammen med Grønsårdklumpan danner endeveggen i innsjøen til Vågen.

Råkvågnavnet skriver seg fra gården Ytterråk, den eldste gården i bygda. Gårdsnavnet Råk var ibruk allerede ca 1330 (Sandnes 1971), og navnet betyr krøttersti (Sæther m.fl 1993) eller beitemarker (Bjørkvik 1972). Som navn på tettstedet ble det først tatt ibruk i 1880-åra da stedet fikk poståpneri (Bjørkvik 1976).

2.3 DAGENS AREALBRUK OG INFRASTRUKTUR

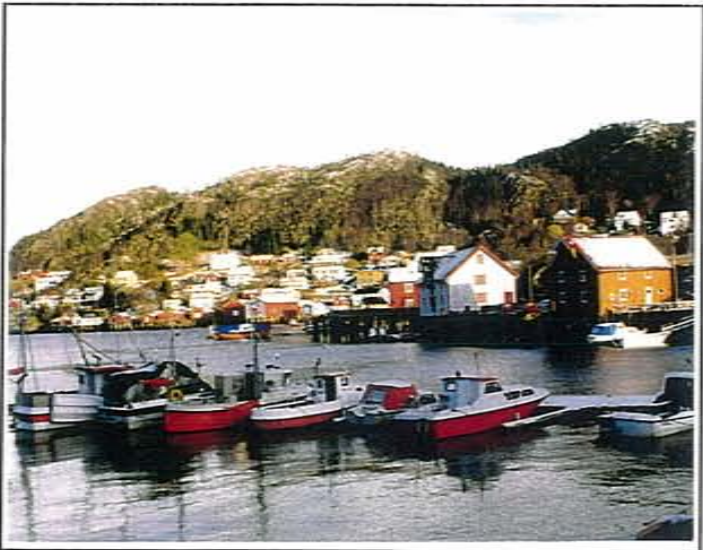
2.3.1 SENTRUM

Sentrumsfunksjonene har tradisjonelt vært lokalisert omkring bryggene ved Vågen. Her har det vært butikker, slakteri, brød og melkeutsalg, trykkeri, post, kafé, restaurant og losji. I tillegg har det vært butikk på Vorphaugen gård frem til midt på 1980-tallet. Etterhvert som det har blitt mindre lønnsomt å drive butikk i Råkvåg, har servicetilbudet blitt innskrenket til Handelslaget, Råkvåg trykkeri, Bryggekaféen, Vågen restaurant og losji. I sommerhalvåret er i tillegg utstilling i Fabrikkbrygga. Råkvåg ligger omlag 5 kilometer fra Husbysjøen som er nærmeste servicested med bank, post og skole. Det er omlag 40 km til kommunesenteret Rissa, langs rv 718. Vegen går langs fjorden og er tildels svingete og smal.

Bilde 9: Samvirkelaget er bygd på 50-tallet. I tråd med tidens idè ble hus og butikk malt i ulike farger fordi de hadde ulike funksjoner : huset blått, butikken gul. I dag er hele bygget malt i en trist beige farge som sammen med de åpne asfalt- og grusflatene foran butikken ikke spiller på de fargerike og intime kvalitetene ellers i Råkvåg.

Bilde 10: Råkvåg Sykehjem sett fra bryggene. Sykehjemmet ble bygd i 1959-60 av penger fra fiskarlaget, og påbygd i 1977. Fremst i bildet ser vi fv133 og bak t.v skimtes nyskolen (kvit) og gammelskolen.

Bilde 11: Husene på Innersida ligger tett. Langs sjøen ligger sjøhusa spredt. Åsene i bakkant er Grønskardklumpan.

2.3.2 NÆRINGSBEBYGGELSE

I tillegg til Råkvåg Handelslag og Råkvåg trykkeri, er all annen næringsbebyggelse i hovedsak knyttet til turisme og jordbruk.

2.3.3 OFFENTLIGE BYGG/ALMENNYTTIGE FORMÅL

Råkvåg sykehjem ble bygd i 1959-60 med støtte fra det lokale fiskarlaget. Sykehjemmet fikk en dominerende plassering i bygdelandskapet, i lia sørøst for sentrum. Sykehjemmet eies idag av Rissa Kommune, og de gamle lokalene erstattes høsten 1997 av nye lokaler på Bryggåkeren i sentrum. Det er et åpent spørsmål hvilken funksjon de gamle sykehjemslokalene får.

Over veien for sykehjemmet ligger ungdomshuset "Varden" bygd i 1930. Huset er fortsatt i bruk på 17.mai og til juletefester, bryllup og andre private arrangement.

Råkvåg skolekrets sogner til Mælan skole i Husbysjøen omlag 5 kilometer sørøst for Råkvåg langs fv 133. Tidligere hadde Råkvåg egen skole nedenfor Tørrabben. Gammelskolen fra 1860 brukes idag til barnehage mens nyskolen fra 1929 disponeres av Råkvåg Pensjonistforening. I tillegg leies den ut til bl.a 1.mai-feiring.

2.3.4 BOLIGOMRÅDER

De største boligkonsentrasjonene finner vi på innersida av Vågen, i lia under Grønskardklumpan, på Værhaugen og i Vorpvikan. Bebyggelsen på Innersida og rundt Værhaugen er gjennomsnittlig eldre og mer variert enn i Vorpvikan hvor det er typehusene som dominerer. Med unntak av et forslag til videre utbygging av Vorpvikan (til behandling i kommunen), finnes det få tomter til boligbygging. Bygdafolk har henvendt seg til Rådmannen i kommunen for å få saken prioritert, og i brev av 24.02.97 ber Råkvåg Arbeiderlag kommunen prioritere reguleringsplan for nye boligområder i Råkvåg.

Bilde 12: Panoramabilde over Råkvågbygda med Vågen, Værhaugen og bryggene sentralt i bildet. Bildet er tatt fra fylkesvegen ved Sykehjemmet. I venster billedkant ser vi Berge gård og bebyggelsen i Ol-Jonsbakken, til høyre Vørphaugen gård.

En stor del av bebyggelsen i tettstedet Råkvåg er fritidsbebyggelse. Øystein Bakken, leder for Råkvåg kultur- og næringsforum, har utarbeidet et kart som viser fordelingen av fritidsbebyggelse og fastboende i de sentrumsnære områdene. Kart og problematikken omkring boligsituasjonen i Råkvåg er nærmere drøftet i kapittel 11 : Vurdering av alternativer for boligbygging.

2.3.5 HAVNEFORHOLD

Tidligere var Råkvåg en travet fiskehavn. Idag er det kun 1 registrert fisker i bygda, og det er fritidsbåtene som dominerer havnebildet. *Råkvåg Båtforening* har småbåthavn og gjestehavn foran Handelslagets brygge. Ved flytebryggene er det fast plass til 46 båter og 80 m gjestebrygge. Til gjestehavna hører disse fasilitetene: 2 dusjer og toalett, strøm og vann. Prisen for en natt med strøm etc er kr 70,-. På det meste har det hittil vært omkring 30 besøkende båter (pers.med). Foran Hustadbrygga har *Råkvåg båt- og fritidscenter* sine flytebrygger som en del av Vågen restaurant og bar. I tillegg til 3 faste båtplasser er det ca 60 m gjestebrygge. I løpet av 1997 vil det bli tilbud om strøm og vann. Dusj, toaletter, vaskemaskin og tørketrommel finnes i brygga (pers.med).

I tillegg ligger det mindre, private flytebrygger langs hele bryggerekka, foran Slidebrygga og sør for Dampskipskaien. Moloen brukes ikke som båthavn fordi den er tilslammet og må mudres (pers.med.).

Det er ikke tilgang på kjøp av drivstoff til båtene i Vågen. Råkvåg handelslags tank ved Bryggekafeen er ikke godkjent brukt på grunn av lekkasje.

2.3.6 VEGER OG PARKERING

Hovedvegen til bygda er fylkesveg 133 fra Husbysjøen. Hovedvegen ligger som et bånd rundt Vågen, mellom sjøhusa og boligområdene. I Belsenkrysset, krysset ved Vorphaugen gård, deler fylkesvegen seg mot Innerråkvågen og Hulsund.

Etter hvert som turisttilstrømningen til bygda har økt, er mangel på tilstrekkelig parkering nær bryggene blitt et problem. Hittil har all parkering foregått på Bryggåkern. 2-3 ganger hver sesong når besøkstilstrømningen har vært spesielt stor, har vegkantene blitt tatt i bruk til parkering. Det nye sykehjemmet som vil stå innflyttingsklart høsten 1997, dekker omlag halvparten av Bryggåkerns areal. Dette medfører at parkeringsbehovet må avklares mer grundig. Ifølge folk som bor i sentrum, teller de opp mot 200 biler på de største uttartsdagene (pers.med). Etter som det i fremtiden ikke vil være plass til alle bilene på Bryggåkern, må andre parkeringsarealer utredes. For folk som ankommer Råkvåg i bil, er Bryggåkern innfallsporten til bryggene og det gamle miljøet på Værhaugen. I tillegg er det bygdefolkets møtested året rundt. Det bør derfor avklares hvordan man ønsker at innfallsporten til tettstedet og sentrum skal se ut, og etter hvilket parkeringsbehov parkeringsarealet skal dimensjoneres.

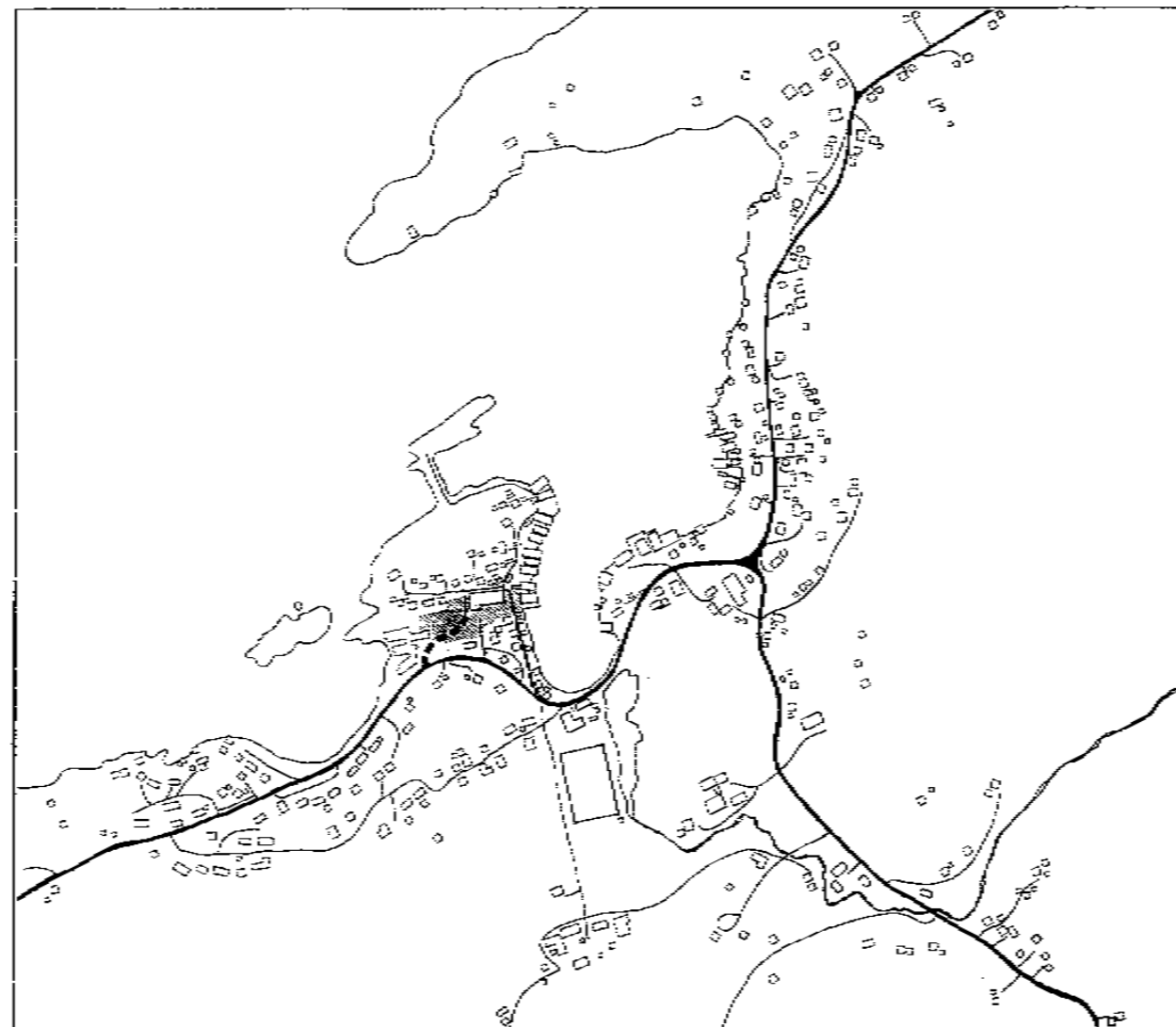
Fosen Samvirke lags avdeling i Råkvåg ligger også på Bryggåkern. Samvirkelaget ser ikke tilreisende turister som potensielle kunder, og mener det er en konflikt mellom kundeparkering og besøksparkering ved at turister opptar kundenes parkeringsplasser. Samvirkelaget ønsker derfor øremerkede parkeringsplasser.

PRINSIPP FOR VEGER OG PARKERING
DAGENS SITUASJON

TEGNFORKLARING

- EKSISTERENDE ADKOMST SENTRUM
- FYLKESVEGEN
- GÅRDSVEGER/ADKOMSTVEGER
- EKSISTERENDE GANGVEG
- PARKERING

MÅLESTOKK 1 : 10 000

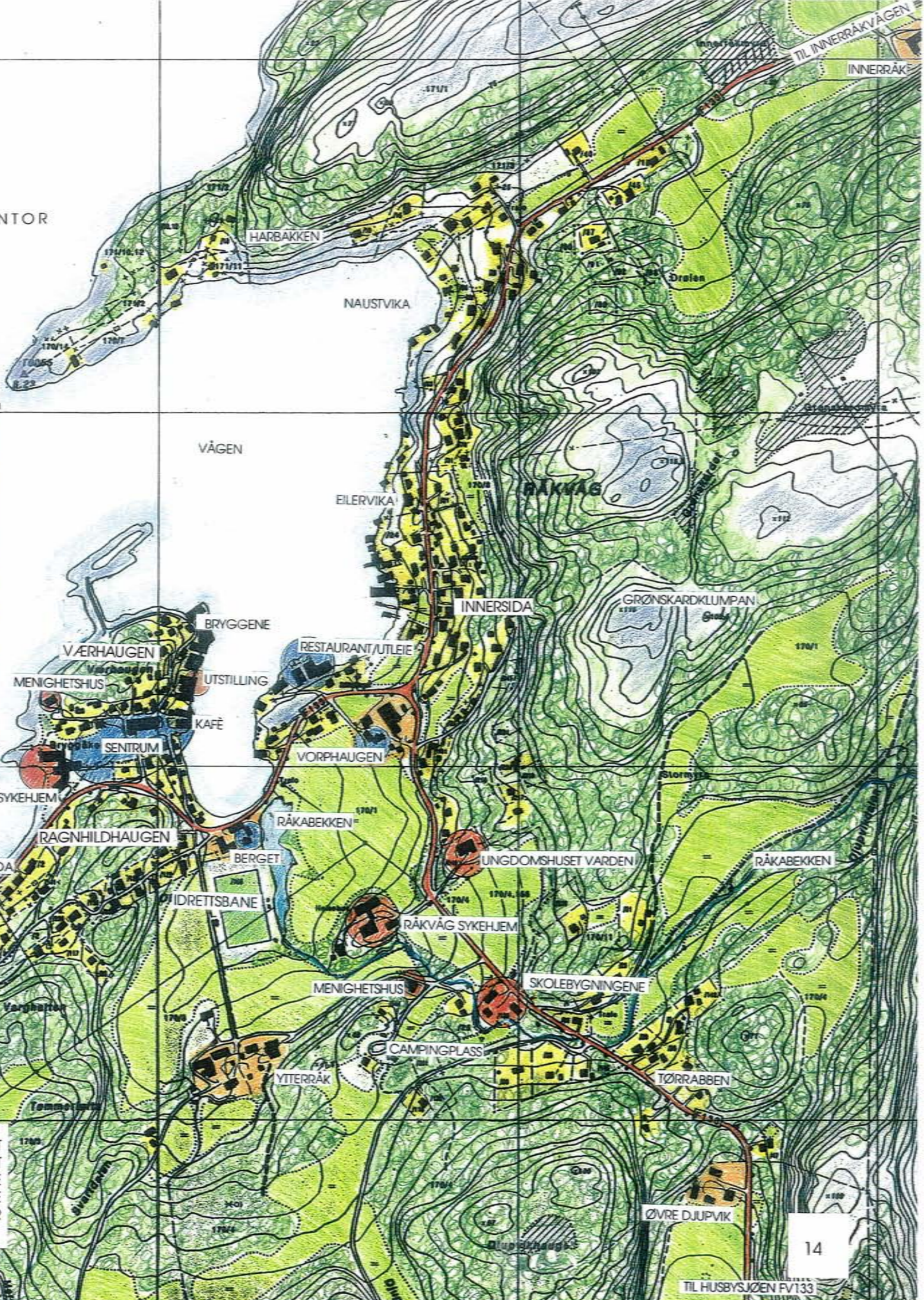

AGENS AREALBRUK

TEGNFORKLARING

- BOLIGER
- GÅRDSTUN
- FORRETNING /SERVICE/KONTOR
- OFFENTLIG BYGNING
- FULLDYRKA MARK
- SKOGBEVOKST MARK
- HOVEDVEG, FV 133
- BART FJELL

MÅLSTOKK 0 50 100 200 500 M

KARTET VISER DAGENS AREALBRUK OG FOHOLDET
 ELLOM SKOGBEVOKSTE OMRÅDER OG ÅPENT
 AREAL. AV KARTET FREMGÅR DET HVILKE
 AREALKATEGORIER STEDET BESTÅR AV, DE ULIKE
 INKSJONENE PÅ STEDET OG HVORDAN DISSE ER
 JKALISERT I FORHOLD TIL HVERANDRE.

2.4 GJELDENDE PLANER

Det er ikke utarbeidet en kommunedelplan for Råkvåg. Rissa kommune er nå iferd med å utarbeide arealdelen for kommuneplanen, og denne forutsetter at det skal lages en kommunedelplan for Råkvåg. Dette er et prioriterings spørsmål i kommunen, og tidspunkt for utarbeidelsen er foreløpig ikke satt. Inntil kommuneplanens arealdel er godkjent gjelder i prinsippet fortsatt generalplanen fra 1983 som et juridisk bindende plandokument for tettstedet som helhet. Tekniske tjenester påpeker allikevei at ettersom planen ikke lenger er rettskraftig, blir den ikke brukt som underlag for forvaltningen av området (notat Tekniske Tjenester 9.4.97). I praksis betyr dette at kommunen idag ikke har et overordnet plandokument for Råkvåg.

Følgende planer gjelder:

Reguleringsplan for **idrettsanlegg i Råkvåg**, vedtatt i kommunestyret 30.1.86

Reguleringsplan **Råkvåg sentrum**, vedtatt i kommunestyret 3.3.86

Endring **Råkvåg sentrum del 1 - Bryggåkeren**, vedtatt i kommunestyret 28.3.96

Reguleringsplan **Råkvåg - Vorpvikan - Ragnhildhaugen boligfelt**, stadfestet 21.2.80, sist endret i bygningsrådet 31.1.90

Drølen hyttefelt (172/1), Per Mælan, vedtatt i kommunestyret 30.10.91

Bjørkvik hytteområde, Kåre Bjørkvik, vedtatt 25.8.94

Pevika hytteområde, vedtatt i kommunestyret 13.9.84

Hulsund-Hulsundviken, vedtatt i kommunestyret 27.6.96

For tiden er ny **kommuneplan** til høring, vedtak ventes å foreligge i september/oktober

Reguleringsplan for **Vorpvikan boligfelt** (Systembygg Varmbohus), under behandling

TEGNFORKLARING

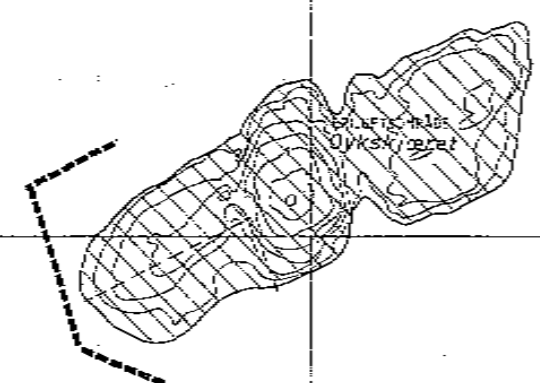
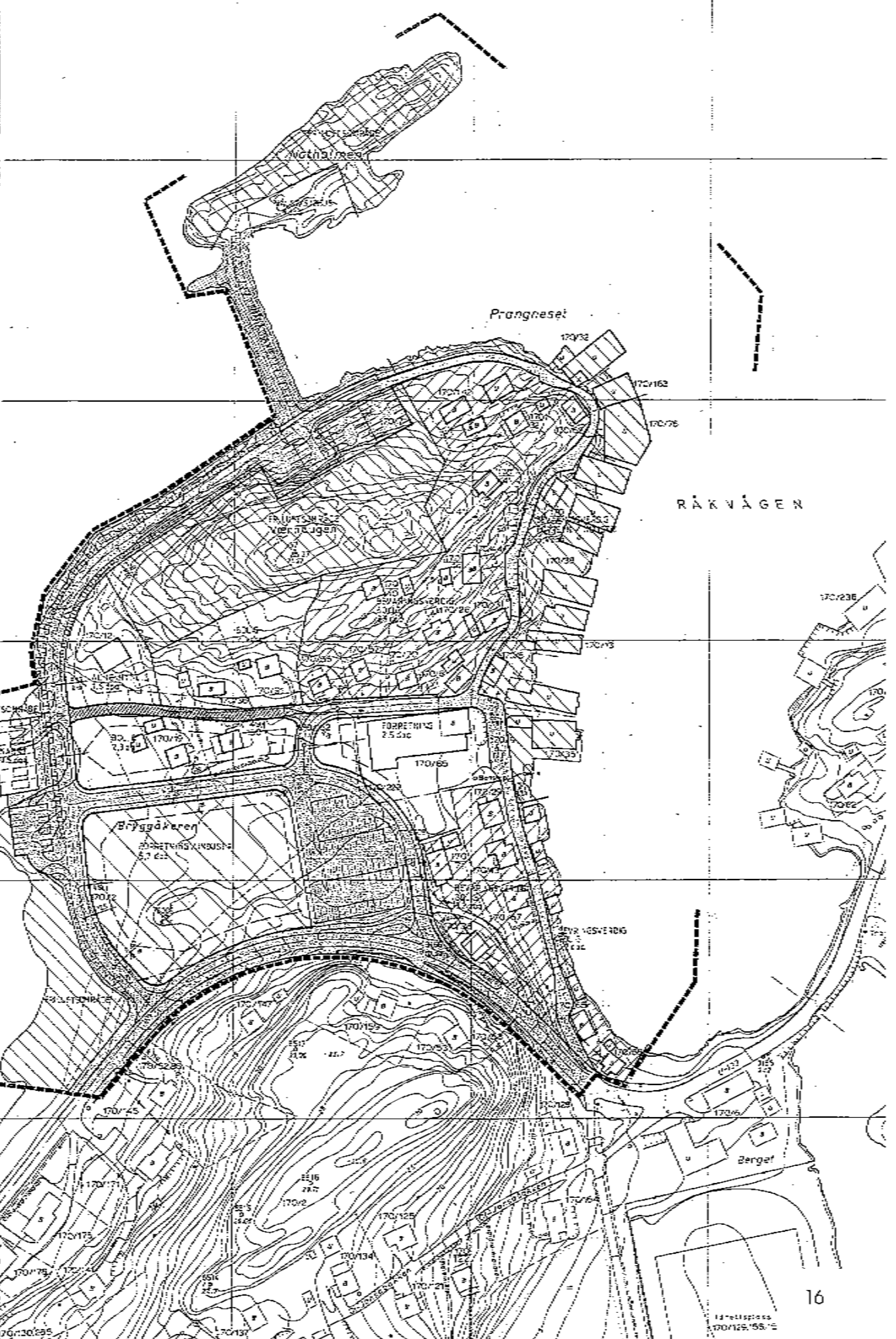
51. 525 REGULINGSFORMÅL	51. 525 ANDR. REGULINGSFORMÅL
2. LANDSKAPSRÅDER	STREKFORKLARING
3. TRAFIKRÅDER	4. FARERÅDER
6. SPESIALRÅDER	

REGULERINGSPLAN/ENDRING FOR:
RÅKVÅG SENTRUM

SAKSBEHANDLING:

TRAKT	13.12.1985	7.1985
REVIDERE	13.12.1985	7.1985
1. GANGS BEHANDLING I BYGGKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
JURISD. BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
2. GANGS BEHANDLING I BYGGKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
3. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
4. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
5. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
6. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
7. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
8. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
9. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
10. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
11. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
12. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
13. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
14. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
15. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
16. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
17. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
18. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
19. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985
20. GANGS BEHANDLING I TRAFIKKOMITEEN	12.11.1985	11.1985

PLANLEGGER:
 RISSA KOMMUNE
 TEKNISK KONTOR

Reguleringsbestemmelser

1. Generelt

Bestemmelserne er givet ved kommunens plan- og bygningsskema nr. 15 af 2014 og ændret for det område som på planområdet er vist med reguleringsgrænser. For bestemmelser gælder med hensyn til, om der er fremsættelse af projekter under den aktuelle reguleringsperiode, jf. kommunens i forbindelse med planens udarbejdelse af hensyn til eventuelle ændringer.

2. Område

1. BYGGEOMRÅDER

- 1.1. **SOULS**
1.1.1. I områderne som er reguleret til bolig kan opføres boligbygning med en højde på indtil 2,0 m, med tilhørende udv. Tåle højde med hensyn til vindbelastning er bestemt til BVA = 10 %. Maksimal vindhastighed er 100 km/h.
- 1.2. **SALEST**
1.2.1. I områderne som kan bruges som bolig kan opføres bygning med en højde på indtil 2,0 m. Konstruktion skal opføres med en højde på indtil 2,0 m. Konstruktion skal opføres med en højde på indtil 2,0 m. Konstruktion skal opføres med en højde på indtil 2,0 m.
- 1.3. **FORRETNING**
1.3.1. Områder skal bygges til forretning, kontor, daginstitution eller anden form for erhverv med en højde på indtil 2,0 m. Konstruktion skal opføres med en højde på indtil 2,0 m.
- 1.4. **OFFENTLIGE BYGNINGER**
1.4.1. Områder skal bygges til offentlige bygninger med en højde på indtil 2,0 m. Konstruktion skal opføres med en højde på indtil 2,0 m.

3. OFFENTLIGE TRAFIKOMRÅDER

- 3.1. **GENERELT**
3.1.1. Generelt: Område betragtes som offentligt trafikområde, hvis der er offentlig adgang til området.
- 3.2. **TRAFIKOMRÅDE**
3.2.1. Trafikområde: Område betragtes som trafikområde, hvis der er offentlig adgang til området.
- 3.3. **TRAFIKOMRÅDE**
3.3.1. Trafikområde: Område betragtes som trafikområde, hvis der er offentlig adgang til området.

4. SPESIALOMRÅDER

- 4.1. **BEVARELSEROMRÅDER**
4.1.1. Generelt: Områder betragtes som bevarelsesområder, hvis der er offentlig adgang til området.
- 4.2. **BYGGEROMRÅDER**
4.2.1. Byggerområde: Område betragtes som byggerområde, hvis der er offentlig adgang til området.
- 4.3. **FRILESTOMRÅDER**
4.3.1. Generelt: Områder betragtes som frilestsområder, hvis der er offentlig adgang til området.
- 4.4. **INDMISSEDE FORMÅL**
4.4.1. Generelt: Områder betragtes som indmisede formål, hvis der er offentlig adgang til området.
- 4.5. **FORBYGNINGSOMRÅDER**
4.5.1. Generelt: Områder betragtes som forbygningsområder, hvis der er offentlig adgang til området.

7. FELLESONRÅDER

- 7.1. **FELLES ANVÆRSEL**
7.1.1. Fælles anvendelse af arealer til offentlige formål.

3. Spædbestemmelser

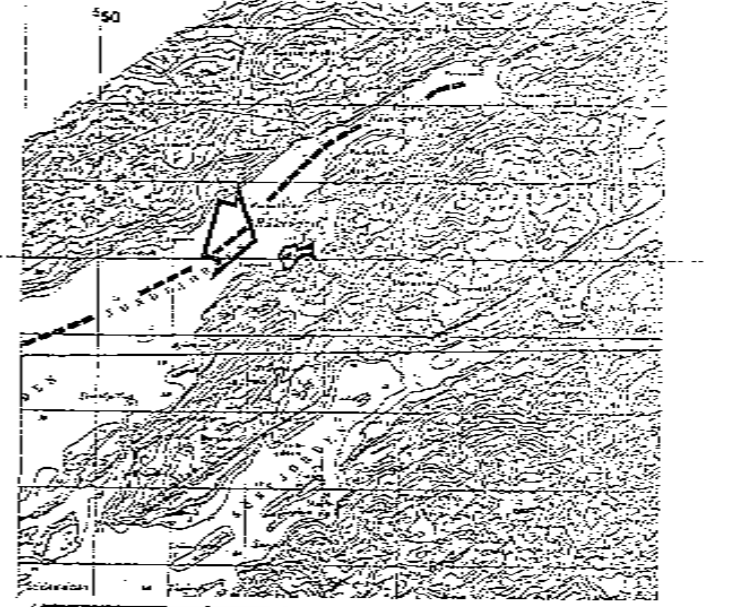
9. BYGG / ANLEGG

- 9.1. **BYGGEPLACERINGSPLASSERING**
9.1.1. De på planens angivne byggeplaceringer skal gælde. Den endelige placering af bygning, konstruktion og anlæg skal være i overensstemmelse med de angivne byggeplaceringer.
- 9.2. **PARKERING**
9.2.1. Følgende antal parkeringspladser skal opføres: Boliger: 1,5 pladser pr. boligplacering, 1 pladser pr. bygning. Forretning: 1,0 pladser pr. 10 m² gulvareal. Off. bygninger: Varierende størrelse ved behandling af byggesagen. Maksimalt: 0,5 pladser pr. 10 m² gulvareal. Det færdige antal parkeringspladser kan fastsættes under et møde med kommunens tekniske afdeling.

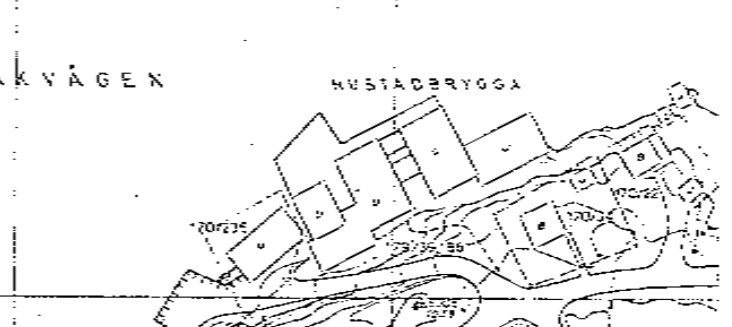
10. SKILT, REKLAMEINRETNINGER

- 10.1. **GENERELT**
10.1.1. Generelt: Ingen planer eller skilte kan opføres uden tilladelse fra kommunen.
- 10.2. **REKLAMEINRETNINGER I OMRADE**
10.2.1. Reklameinretninger: Ingen planer eller skilte kan opføres uden tilladelse fra kommunen.

- 10.3. **FORMYNDSKRITERIER FOR SKILT, REKLAMEINRETNINGER**
10.3.1. Skilt og reklameinretninger skal opføres i overensstemmelse med de angivne kriterier.
- 10.4. **FJERNING AF SKILT, REKLAMEINRETNINGER ELL.**
10.4.1. Fjernelse af skilt og reklameinretninger: Ingen planer eller skilte kan opføres uden tilladelse fra kommunen.
- 10.5. **ANDRE VESSENTLIGE ÆNDRINGER**
10.5.1. Andre væsentlige ændringer: Ingen planer eller skilte kan opføres uden tilladelse fra kommunen.

Oversigtskart
M = 1:50 000

TEGNEFORKLARING GIS REGULERINGSFORMÅL	
1. BYGGEOMRÅDER	5. SPESIALOMRÅDER
B SOLS	ROMONTERTE FORMÅL
H FRIKOSTBEBYGGELSE, HYTE	FLU FRILESTOMRÅDE (LAND)
M FRIKOSTBEBYGGELSE, MALT	FLU FRILESTOMRÅDE (S)
F FORRETNING, KONTOR, KV	BEV BEVARELSEROMRÅDE
OF OFFENTLIGE BYGNINGER	PH FORBYGNINGSOMRÅDE
INDUSTR	FS FRIKOSTOMRÅDE
A ALLYENNETTIGE FORMÅL	
2. LANDBRUKSOMRÅDER	7. FELLESONRÅDER
L LANDBRUK	FA FELLES ANVÆRSEL
3. OFFENTLIGE TRAFIKOMRÅDER	FF FELLES PARKERING
GSV GANG- OG SYKKEVEJ	8. FORBYGNINGSOMRÅDER
ANET ANNET	FORBYGNINGSOMRÅDE
4. FRIOMRÅDER	
FR PARK, TURVEJ, LEK	STREKSYMBOLER
6. FAREOMRÅDER	REGULERINGSGRÆNSE
REYSFENTJUNG	FORMÅLSGRÆNSE
	BYGGEGRÆNSE
	TOMTEGRÆNSE
	EGENST. BYGGESOMRÅDER, PLAN
	PLANLAGTE BYGNINGER
	BYGNINGER SOM UDGÅR
	BYGNINGER SOM SKAL RIVES
	VANN
	ST
	A 70CMSTP

REGULERINGSPLAN (ÆNDRING FOR) Kartblad:

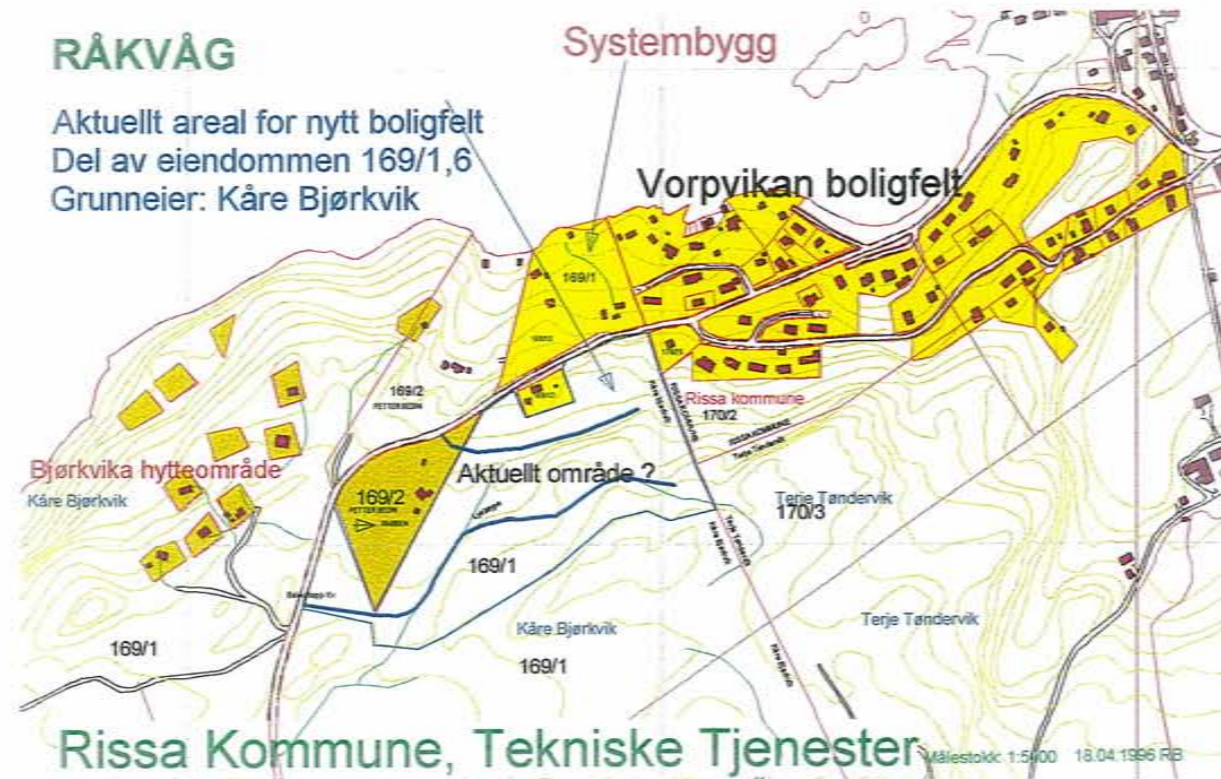
Råkvåg sentrum del 1 - Bryggåkeren

SAKSBEHANDLING:	UDGIVET	UDGIVET	UDGIVET	UDGIVET
REVIDT	2014	2014	2014	2014
BEHANDLET I FORBUDSBEHOV	2014	2014	2014	2014
BEHANDLET I FORBUDSBEHOV	2014	2014	2014	2014
BEHANDLET I FORBUDSBEHOV	2014	2014	2014	2014
BEHANDLET I FORBUDSBEHOV	2014	2014	2014	2014
BEHANDLET I FORBUDSBEHOV	2014	2014	2014	2014

PLANLEGGER:

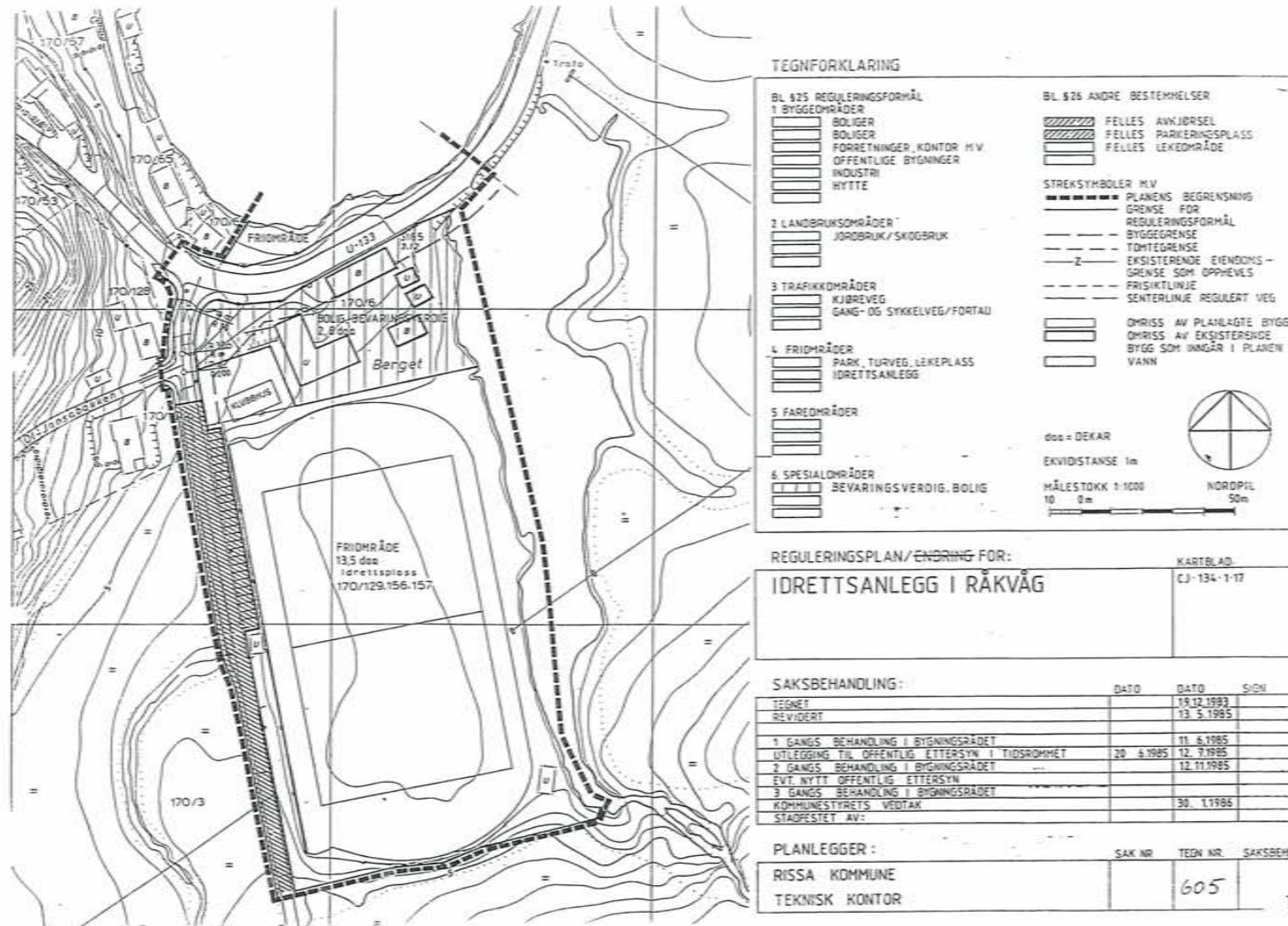
RÅKVÅG

Aktuellt areal for nytt boligfelt
Del av eiendommen 169/1,6
Grunneier: Kåre Bjørkvik

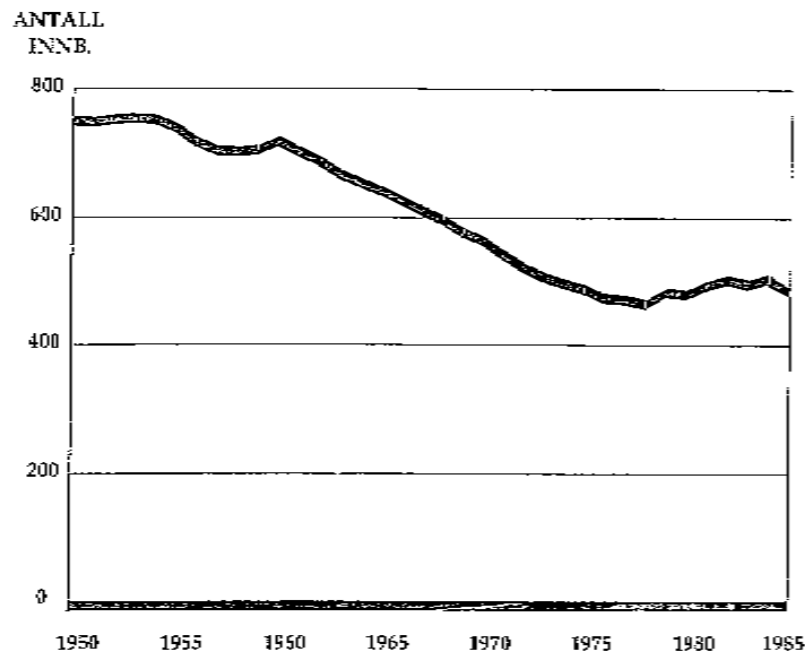

Rissa Kommune, Tekniske Tjenester Målestokk 1:5000 18.04.1996 RB

Målestokk 1:5000, Rutenett 500 meter, Ekv.dist: 5 meter.

2.5 BEFOLKNINGSUTVIKLING OG LOKALE ARBEIDSPLASSE

Tabellen viser befolkningsutviklingen i det geografiske området som omtales som Råkvåg i perioden 1950 - 1985 (Otterstad 1992). I perioden 1960 - 1970 var nedgangen i folketallet på hele 26%, og Råkvåg var en av områdene på Fosen med størst nedgang i folketallet.

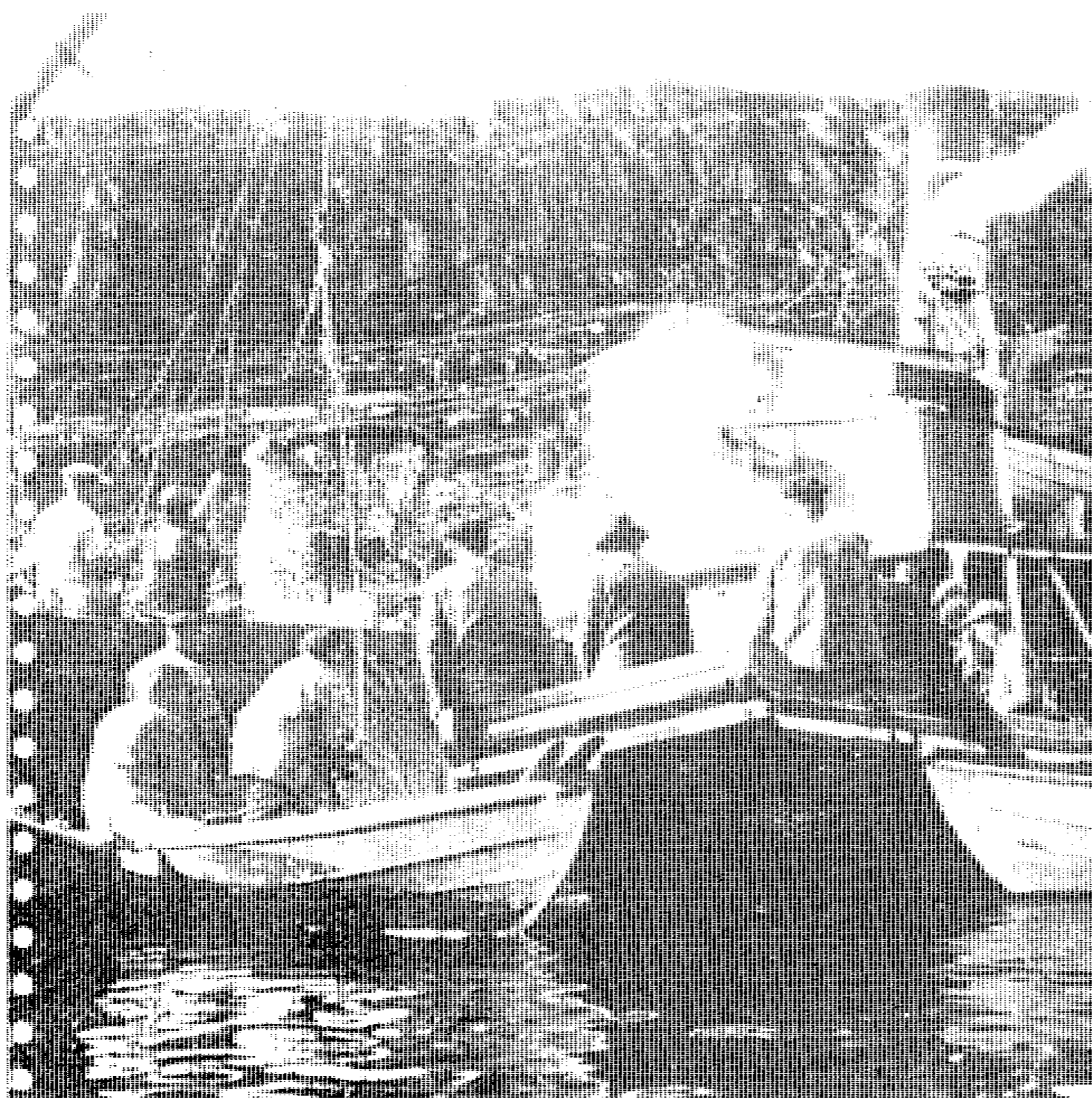
Befolkningsutvikling og tilgang på lokale arbeidsplasser henger nøye sammen. I Råkvåg er det fiske og jordbruk som har vært hovedinntektskilde for husholdene, og befolkningsfallet har svingt i takt med tilgang på fisk. Idag er det kun 1 registrert fisker i bygda, og de lokale arbeidsplassene er knyttet til sykehjemmet, trykkeriet, landbruket og turistnæringen. De fleste har arbeidet sitt utenfor bygda, enten andre steder i kommunen eller i nabokommunene.

Tabellen er hentet fra Otterstad (1992) og viser befolkningsutviklingen innenfor det geografiske området som under kapitte. 2.1 omtales som "Råkvåg". Tabellen viser at Råkvåg er et klassisk eksempel på fraflytting fra bygdene i etterkrigstidens Norge. I perioden 1960 til 1970 var nedgangen i folketallet på hele 26%. Dette skyldtes det som på folkemunne ble kalt "sildekrakket"; et krakk i det lokale næringsvet som følge av overfiske på silde. I hovedsak var det de unge som flyttet ut, mens de eldre ble boende (Otterstad 1992). Mot 1980 ble folketallet mer stabilt, og i 1990 bodde det 408 i Råkvåg (Statistisk sentralbyrå 1992). Av disse er 17,4 % mellom 0-19 år, 6 % fra 20-29 år, 34 % fra 30-69 år og 18,4 % eldre enn 70 år. Den forholdsvis høye andelen av eldre skyldes blant annet at mange ved overgangen til pensjonistalderen flytter tilbake til bygda for å ta over barndomshjemmene sine. Samtidig kan vi legge merke til at andelen unge i alderen 0-19 år er nesten like stor som andelen eldre over 70, og kanskje er trenden fra 60- og 70-tallet iferd med å snu.

Bilde 13: Arbeidere ved Sildebrygga rett etter århundreskiftet.

DEL2 REGISTRERING

3. STEDETS FORUTSETNINGER

NATURGITTE FORHOLD SOM GRUNNLAG FOR UTVIKLING AV STEDETS STRUKTUR OG EGENART

3.1 BERGGRUNN OG JORDSMONN

3.1.1 BERGGRUNN

Fosenhalvøya ligger mellom Trondheimsfjorden og Frohavet. Halvøya består hovedsaklig av harde bergarter som gneiser og granitter med smalere striper av mykere skiferbergarter imellom. Disse stripene har retning nordøst-sørvest og er nedtæret til lange, rette daler.

Bergartene på Fosen er rester etter gammel havbunn som ble skjævet inn over landet da landområdene som idag er Norge og Grønland kolliderte for ca 400 millioner år siden. For 55 millioner år siden begynte Norge og Grønland å drive fra hverandre, en bevegelse som fortsatt pågår. Siden den gang har Fosenlandskapet hevet seg og blitt erodert ned til de runde fjellene vi kjenner idag (Sæviher m.fl 1993). Landhevingen pågår fortsatt med en heving på omtrent 5 cm i året (Skjeseith m.fl 1974).

Bergartene i Råkvåg er grunnfjell som gneiser og granitter samt senprekambriske bergarter, hovedsakelig grågrønn leirskifer. En berggrunn av denne typen har lite plantenæringsstoffer. Grønnfargen skyldes grønne mineraler som kloritt, hornblende og epidot. Disse er blitt dannet av vulkansk aske eller lava som er blitt utsatt for trykk (Norge vårt land 1957)

3.1.2 JORDSMONN

Da isdekket etter siste istid smeltet, lå landet lavere i forhold til havoverflaten enn idag. Dette skyldes at vekten av isdekket trykket landoverflaten ned. På Fosen stod landet 120-160 m høyere enn idag. Store deler av jordsmonnet under denne grensa er havavsetninger, dvs leirholdige jordarter eller silt. Disse lagene er ofte flere titalls meter dype. I slike områder er leirras vanlig. I Råkvåg hadde man sist et slikt ras på 50-tallet i forbindelse med mudring av havna.

Over den gamle marine grensa er jordsmonnet vanligvis tynt eller helt fraværende. De harde og næringsfattige grunnfjellmassene gir et skrint jordsmonn, flere steder med fjell i dagen. Dette gir lite grobunn for vegetasjon. I Råkvåg vokser det blant annet mye furu, og dette er en av de få tresortene som er istand til å vokse på slike skrinne, næringsfattige områder.

Fosengruppen (Ludlow - mellomdevonsk alder)

- Konglomerater
- Arkose

Intrusive bergarter (kaledonske)

- Granitt
- Kvartsrik kvartsdioritt (trondhemitt)
- Albittgranitt (forgneiset)
- Hornblendegabbro
- Metadioritt
- Dioritt

Alloktone (skjovne) bergarter i Trondheimsdekket Trondheim supergruppe (senprekambrisk - silurisk alder)

Horggruppen¹ eller Slågånggruppen² (under-silurisk alder)

- Grå til svart fyllitt
- Grå metasiltstein med lag av fyllitt
- Kvartsittkonglomerat

Øvre Hovinggruppen¹ eller Kjølhaugruppen² (over-ordovicisk alder)

- Konglomerater, monomikte og polymikte
- Grågrønn leirskifer med lag av metagråvake/ forgneiset
- Gråvake-sandstein med lag av leirskifer
- Polymikt konglomerat

Undre Hovinggruppen¹ eller Sulåmgruppen² (under-mellomordovicisk alder)

- Rhyolitt-tuff
- Grågrønn fyllitt og gråvake, tildels med serisitt
- Polymikt konglomerat
- Grønnstein og porfyr
- Grå kalkspatholdig sandstein
- Kalkstein
- Grå og svart fyllitt og kvartsitt, tildels grafittholdig
- Båndet kvartsitt
- Grønnstein- og jaspis-konglomerat

Støregruppen¹ eller Fundsjøgruppen² (Tremadoc-underordovicisk alder)

- Kvartskeratofyr
- Glimmerskifer med lag av amfibolitt
- Grønnstein og grønskifer med lag av kvartskeratofyr

Gulgruppen (antatt sen-prekambrisk - kambrisk alder)

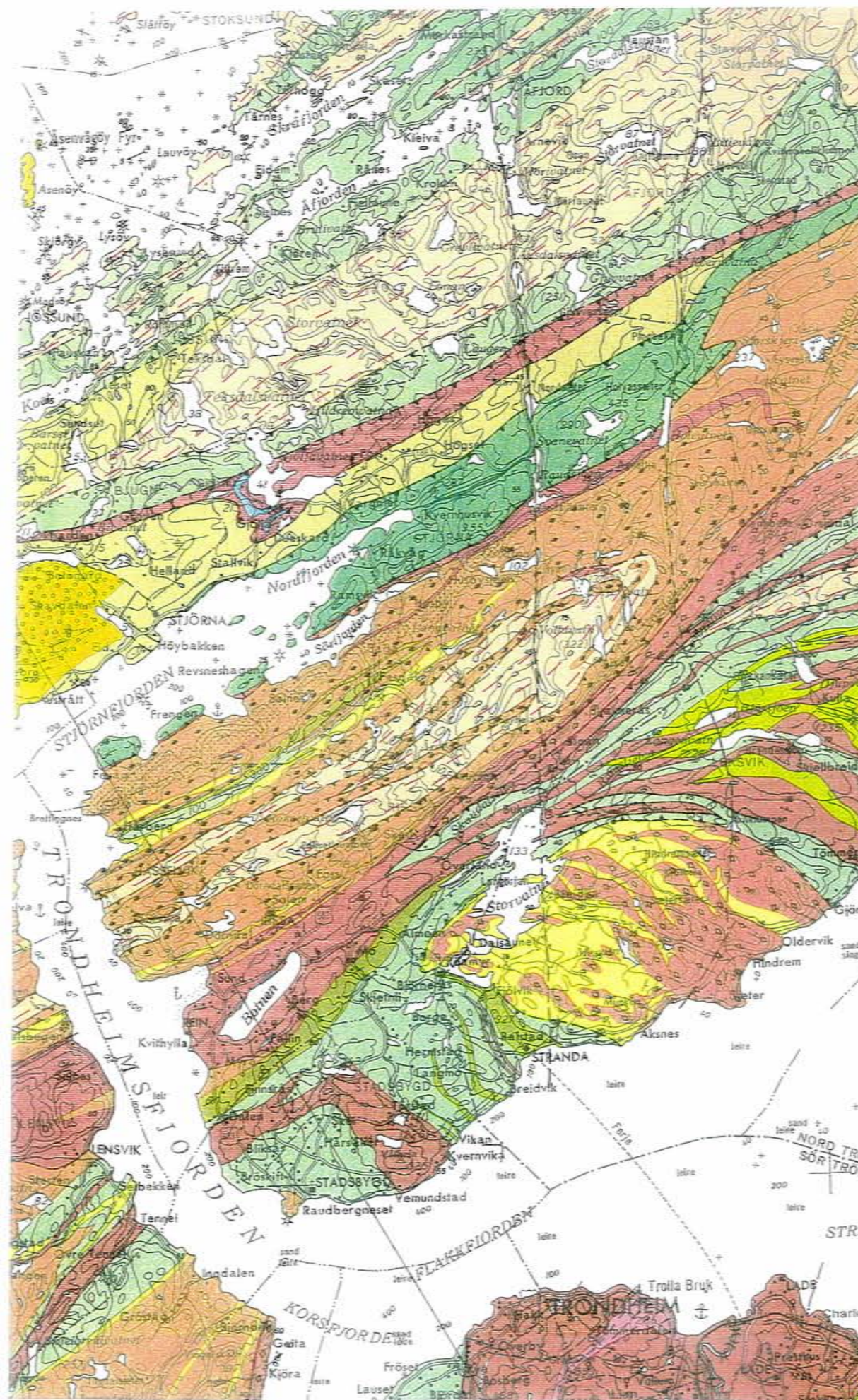
- Kvartsitt og kvartsittkonglomerat
- Krystallinsk kalkstein
- Båndet biotittgneis
- Biotittskifer, tildels med kvartsmobilisater
- Hornblende-biotittskifer (kalksilikatgneis)
- Migmatittgneis, stedvis med sillimanitt, disthen og staurolitt
- Granodiorittisk gneis med hornblende
- Granodiorittisk gneis

Andre alloktone bergarter (antatt senprekambrisk - silurisk alder)

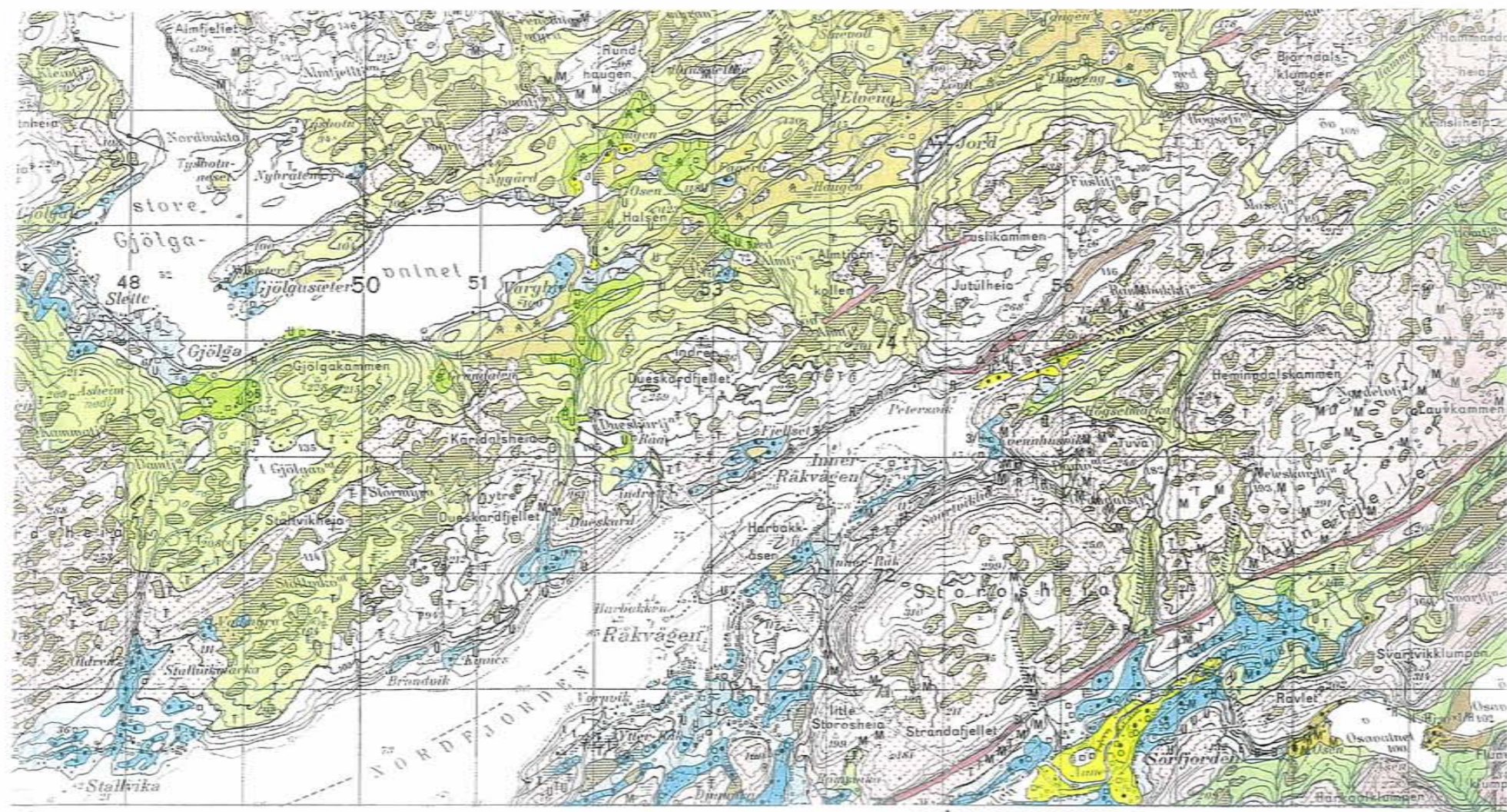
- Garbenskifer
- Serpentinit, kleberstein
- Amfibolitter med lag av glimmerskifer
- Meta-arkose og kvartsgneis
- Kalkspatholdig metasandstein (finkornet)
- Blastomylonitt
- Øyegneis

Grunnfjell (prekambrisk alder)

- Metagabbro
- Metadioritt
- Metadiabas og doleritt

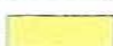

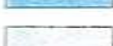

Geologisk kart fra Norges Geologiske undersøkelser (NGU) som viser berggrunnen på Fosen. Den karakteristiske nordøst-sørvestlige retningen på bergartsfeltene er svært tydelig og gjenspeiler hovedretningen i landskapsdragene. Stjørnfjorden, som en forlengelse av Trondheimsleia, har også denne retningen.

TEGNFORKLARING
Legend

LØSMASSER
Superficial deposits

- MORENEMATERIALE, SAMMENHENGENDE DEKKE, STEDVIS MED STOR MEKTIGHET
Till, continuous cover, locally of great thickness
- MORENEMATERIALE, USAMMENHENGENDE ELLER TYNT DEKKE OVER BERGGRUNNEN
Till, discontinuous or thin cover on bedrock
- BREELVAVSETNINGER (GLASIFLUVIALE AVSETNINGER)
Glaciofluvial deposits
- RYGGFORMET BREELVAVSETNING, DANNET I TUNNEL ELLER SPREKK I ISEN (ESKER)
Esker
- ELVE- OG BEKKEAVSETNINGER (FLUVIALE AVSETNINGER)
Fluvial deposits
- HAV- OG FJORDAVSETNINGER (MARINE AVSETNINGER BORTSETT FRA STRANDAVSETNINGER)
Marine deposits, shore deposits not included
- STRANDAVSETNINGER (MARINE AVSETNINGER)
Marine shore deposits
- HAV- OG FJORDAVSETNINGER OG STRANDAVSETNINGER, USAMMENHENGENDE ELLER TYNT DEKKE OVER BERGGRUNNEN
Marine deposits, discontinuous or thin cover on bedrock
- FORVITRINGSMATERIALE, USAMMENHENGENDE ELLER TYNT DEKKE OVER BERGGRUNNEN
Weathering material, discontinuous or thin cover on bedrock
- UR DANNET VED STEINSPRANG
Rock fall material
- TORV- OG MYRDANNELSER (ORGANISK MATERIALE)
Organic deposits
- HUMUSDEKKE/TYNT TORVDEKKE OVER BERGGRUNNEN
Organic material on bedrock

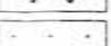

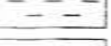
BART FJELL
Exposed bedrock

- BART FJELL
Exposed bedrock
- LITEN FJELLBLOTNING
Small exposure of bedrock

SMÅ ELLER VANSKELIG AVGRENSBARE AVSETNINGER I OMRÅDER DOMINERT AV ANDRE LØSMASSER/BART FJELL
Sporadic deposits in areas dominated by other superficial deposits or exposed bedrock

- M MORENEMATERIALE
- Till
- B BREELVAVSETNINGER
Glaciofluvial deposits
- E ELVE- OG BEKKEAVSETNINGER
Fluvial deposits
- H HAV- OG FJORDAVSETNINGER BORTSETT FRA STRANDAVSETNINGER
Marine deposits, shore deposits not included
- U STRANDAVSETNINGER (MARINE STRANDAVSETNINGER)
Marine shore deposits
- F FORVITRINGSMATERIALE
Weathering material
- T TORV- OG MYRDANNELSER
Organic deposits
- R LØSMASSER AVSATT VED STEINSPRANG
Rock fall material
- Sk SKREDMATERIALE
Slide deposits
- Z FYLLMATTER
Fill materials

KORNSTØRRELSE
Grain size

- BLOKK (B) >256 mm
Block
- STEIN (St) 256 mm-64 mm
Stone
- GRUS (G) 64 mm-2 mm
Gravel
- SAND (S) 2 mm-0,063 mm
Sand
- SILT (Si) 0,063 mm-0,002 mm
Silt
- LEIR (L) <0,002 mm
Clay

- EKSEMPLER:**
Examples:
- GRUS > 80%
Gravel

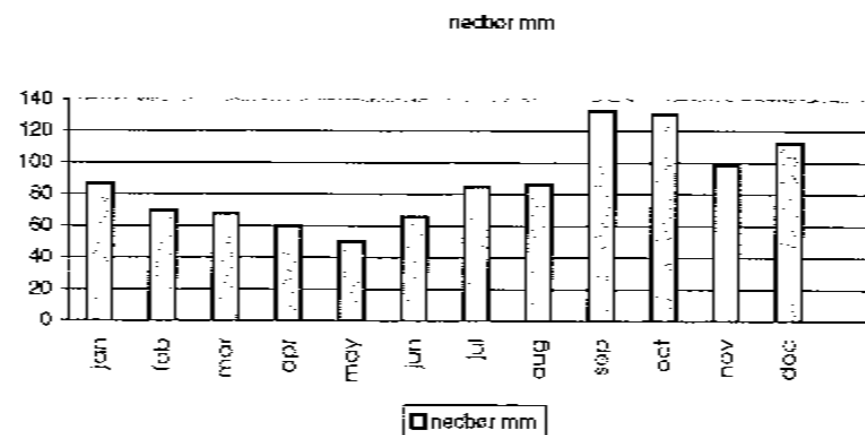
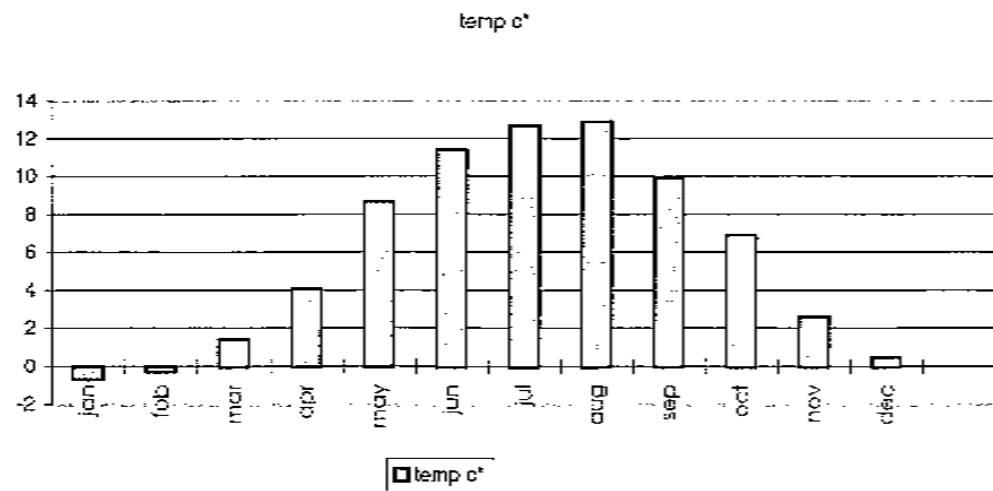
Løsmassekart for Stjøerna i målestokk 1:50 000.

3.2 KLIMA

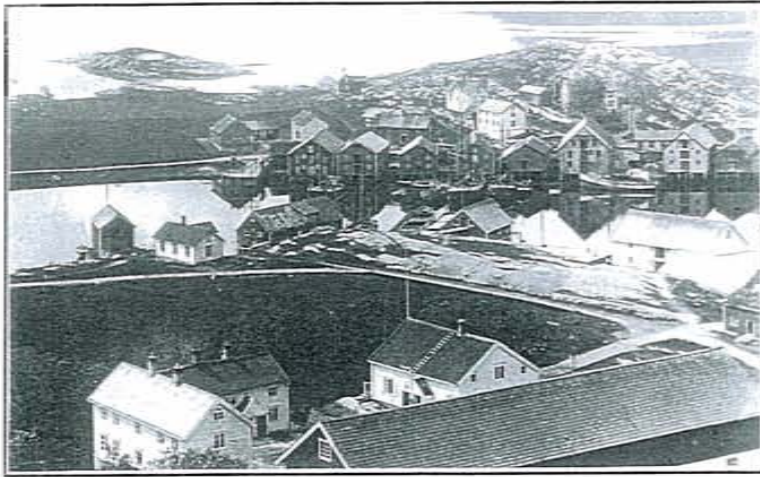
"I Fosen lever man en større del av året "under uværets tegn". Klimaet er et av de hardeste langs kysten, og det kan uten overdrivelse kalles avskyelig i hvert fall av alle som ikke er født og oppvokst i det....De værstille dagene er her de færreste, neppe 1/4 av året i det hele, og de vanligste vindretningene er vest eller sydvest med regn og øst eller sydøst eller landvind*. Den sterkeste storm følger vestaværet, men også landvinden kan om vinteren husere stemt....Om sommeren er det derimot især nordavinden som bringer det sure klima. Når denne gjennom et par måneder....avveksler med vestavindstorm og regn, kan det bevirke en fullstendig mangel på hva man tenker seg ved sommer i andre deler av Norge... Landet kan helt igjennom karakteriseres som et "vått" landskap"(Platou 1905).

Delte sitatet er hentet fra E.S. Platous skildringer av "Levekår i Ytre Fosen i 1905". Platou var kommunelege i Bjugn legedistrikt fra 1904-1910, og hans skildringer av de klimatiske forhold gir en svært treffende beskrivelse av vær-situasjonen på Fosen. De faktiske forhold i form av målinger gjort ved Ørland flystasjon underbygger i aller høyeste grad sannhetsgehalten i Platous observasjoner. Hovedvindretningen i Råkvåg er ifølge innbyggerne selv, fra sørvest. Sørvesten bringer med seg regn eller sludd og står med full tyngde rett inn Stjørnfjorden. Ellers er det å si at været er skiftende. På få timer kan det variere fra regn og vind til sol og stille. Skiftningene er folk vant til og de nyter godvæersgløttene mens de kon, for alle vet at de sjelden varer lenge.

Egil Hansen deler Norge inn det han kaller klimasoner. Klimasonene anvendes for å anslå hardførheten til ulike typer planter. Norge er delt inn i 7 klimasoner, fra sone 2 til 8, hvor sone 8 representerer det barskeste klimaet. På denne skalaen hører Råkvåg til sone 5. Hansen understreker at dette er en svært grov inndeling som kun er ment som en rettesnor. Like så viktig er det å vurdere hvordan topografi og eksisterende vegetasjon og bebyggelse påvirker det aktuelle stedets mikroklima. Dette betyr at det i utvalgte områder også i Råkvåg kan være klimasone 6, og i mer beskyttede, soleksponerte kroker kan klimasonen være 4.

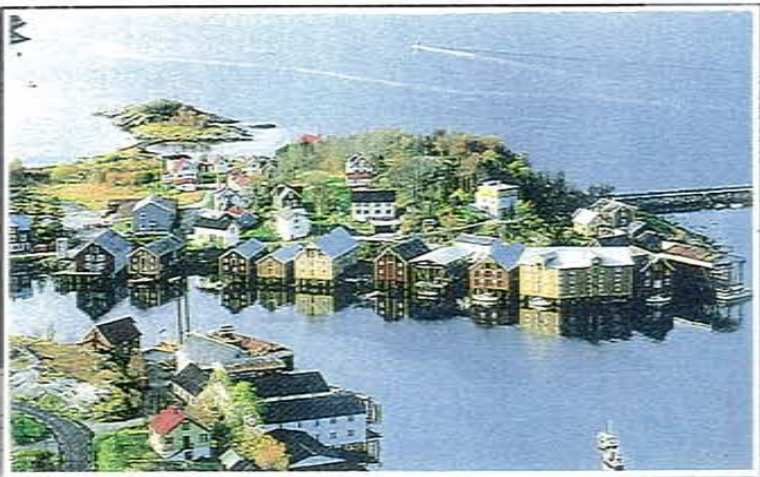
*Vind som kommer fra øst og blåser fra land. Vanligvis bringer den tørt vær.

Bilde 14: Bryggene og Værhaugen ca 1920, med Vorphaugen gård i forgrunnen. Det er lite vegetasjon både på Værhaugen og Øykskjæret. I tillegg kan vi merke oss Blankberget midt i bildet som så og si er uten jordsmonn (Fosen Billedarkiv 2353).

Bilde 15: Fjellanger-Widerøes bilde fra 1963 viser samme område som over. Det er nå oppslag av løvskog på Værhaugen, og Blankberget er iferd med å dekkes til av jordsmonn.

Bilde 16: I løpet av nye 30 år er Værhaugen skogbevokst. Ser vi på bildet fra ca 1920 ser vi at det samme har skjedd på Øykskjæret. På Blankberget skimter vi nå (1991) det første oppslaget av løvskog.

3.3 NATURLIG VEGETASJON

Naturlig vegetasjon bestemmes i hovedsak av berggrunnen, jordsmonn, klima og topografi. Jordsmonnet i Råkvåg er som fig viste mest leire, silt og myr. I tillegg bidrar mye nedbør til at vi finner en frodig blandingsløvskog bestående av rogn, osp, selje, gråor og bjørk. På rabbene er jordsmonnet skrint, og dette favoriserer særlig furua. I soleksponerte lisoner med godt drenert jord finner man varmekjære edellauvarter som platanlønn og ask. Aska har trolig spredt seg fra privathager. Platanlønn er ikke egentlig viltvoksende i Norge, men er importert fra Mellom-Europa og Kaukasus. Den har vært dyrket i Norge i mange hundre år, og kan bli omkring 250 år gammel. Idag er den forvillet i store deler av landet.

Som de fleste av Trøndelagsbygdene, er hovedinntrykket av Råkvåg grønt og frodig. Slik har det ikke alltid vært. Helland hevder i 1898 at skogen i Stjørna-området har vært betydelig, men han konstaterer at den nå er svært medtatt. Stort tømmer var en mangelvare, og til brensel måtte man bruke torv. Bilder fra århundreskiftet støtter opp under dette. Antagelig har det vært lite skog rundt Råkvågen siden midt på 1600-tallet. I tillegg til vedhogst, tæra husdyra og da særlig geita hardt på skogen. De fleste husholdene i bygda hadde flere geiter i tillegg til sau og ku. Idag er det få av de gjenværende gårdsbruka som har husdyr og gjengroing av gammel hagemark er tydelig i hele bygda. Kun de intensivt drevne jordlappene på flatmarka er holdt i hevd til grasproduksjon.

Langs vassdrag og våtmarksområder finner man gjerne sammenhengende randvegetasjon. Langs Råkabekken er større trær kun beholdt på vestsiden av bekke dragene. Her vokser det selje, bjørk og gråor. Slike vegetasjonsbelter langs bekke drag representerer et mangfoldig planteliv, dyre- og fugleliv. Merk at begge de eldste gårdsbrukene i bygda ligger ved bekke drag ; Ytteråk ved Råkabekken, Innerråk ved Inneråkbekken.

Bildet viser Råkabekken på fjæra sjø, og er tatt fra fv 133. Til venstre skimtes Råkvåg Sykehjem, til høyre Berget gård (Eget foto mars 1997).

3.4 EN NATURLIG HAVN

Fra naturens side er Råkvåg beriket med en naturlig havn - Vågen. I etymologisk ordbok forklares begrepet våg eller bukt som en krumning, noe som bøyer seg i forhold til noe (Falk og Torp 1992). Vågen er en krumning på Stjørnfjorden, og den ligger i ty for den fremherskende vindretningen, sørvesten, bak Værhaugen. Fra Vågen var det dessuten kort veg til rike fiskeområder. Torsk og sei har det alltid vært i fjorden, men i Nordfjorden har det i perioder i tillegg vært et eventyrlig sildefiske. Kombinasjonen god havn og nærhet til fisken har lagt grunnlaget for stedet slik det ser ut idag.

Havna i Vågen er dyp nok til å kunne ta imot større fartøyer samtidig som det er strandkanter egnet til å dra land robåtene. I mange år kom dampbåten fra Trondheim og la til inne i Vågen på Dampskipskaia. På nabokaia, Hustadbrygga, var det fangstrederi og her var det også behov for at større båter kunne legge til. Tilsiget av finstoff fra Råkabekken og fra fjorden medførte at havna ble mudret på 50-tallet. Idag snakker man igjen om et behov for mudring av havna inne ved moloen slik at den kan tas bruk som småbåthavn (pers.med).

4. STEDETS UTVIKLING

KULTURGITT UTVIKLING AV STEDETS
STRUKTUR OG EGENART

4.1 KYSTKULTUREN

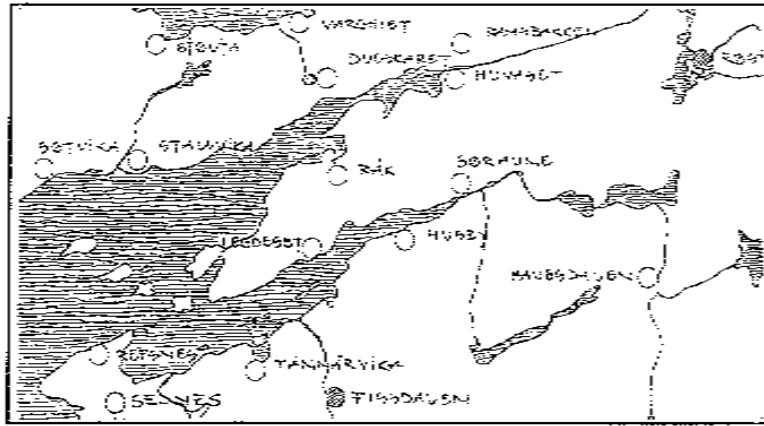
"Det fyrste og største er sjølandet..." (Historia Norvegiæ ca 1170, i Kyllingstad 1991).

For et land så bakket og ufremkommelig som Norge er det sjøen som har sørget for kontakt med omverdenen. På 60-tallet vengte vi så og si geografien; Vi vendte ryggen til sjøen, bygde veg og gjorde kysten til utkant. Kystkulturen har lenge vært en "utkant" i norsk kulturhistorisk sammenheng. Kyllingstad (1991) hevder at mens kystkulturen ble sett ned på fordi den lot seg påvirke av utenlandske moter og i større grad levde fra dag til dag, ble bondekulturen romantisert og nærmest ensbetydende med "ekte, gammel kultur". De siste 10 årene har kystkulturen nærmest fått en renessanse, noe som også gjenspeiler seg i at kystkultur har kommet på kulturministermyndighetenes prioriteringslister.

FISKER ELLER BONDE?

I eldre tid ble kystbefolkningen gjerne kalt "bønder", med unntak av de fattigste strandsitterne som kunne bli kalt fiskere (Kyllingstad 1991). I nyere tid snakker man om "feskorbonden". Sjøen var uforsikkelig og i Trøndelag ga den ikke grunnlag for en bosettinger basert på helårsfiske (Ellefsen 1985). Kystkulturen på Fosen og ellers fra Møre til Lofoten er derfor en blanding av sjøbruk og jordbruk. Dette gjelder også Råkvåg. Mens mannfolka fiska sild i fjorden på høsten og torsk i Lofoten på vinteren, hadde kjerringa ansvaret for gård og unger. Brukene var små, men nødvendige for å holde liv i familien når fisket var dårlig.

Jevnbyrdighet er et vesentlig moment i kystens livsform (Kyllingstad 1991). Man kunne for eksempel oppleve at gårdbrukere rodde fiske under kommando av sine egne husmenn. Eller det kunne være øvrigheters menn som i uvær måte legge sin skjebne i hendene på høvedsmannen ombord på båten. Men det var også forskjeller; Mellom jordeier og husmann, mellom væreier og fisker. Dette kan illustreres ved en uttalelse angivelig fra Ola Berget til Monsen på Vorphaugen i Råkvågen: "Du kan gjerne male nusa dine kvit du som har mafa dem i fattigmans blod" (særkurs i arkitekturhistorie, NTH 1976).

IBRUK 1520 OG 1559 ● I BRUK 1559 ● ØDE 1520 OG 1559 ○

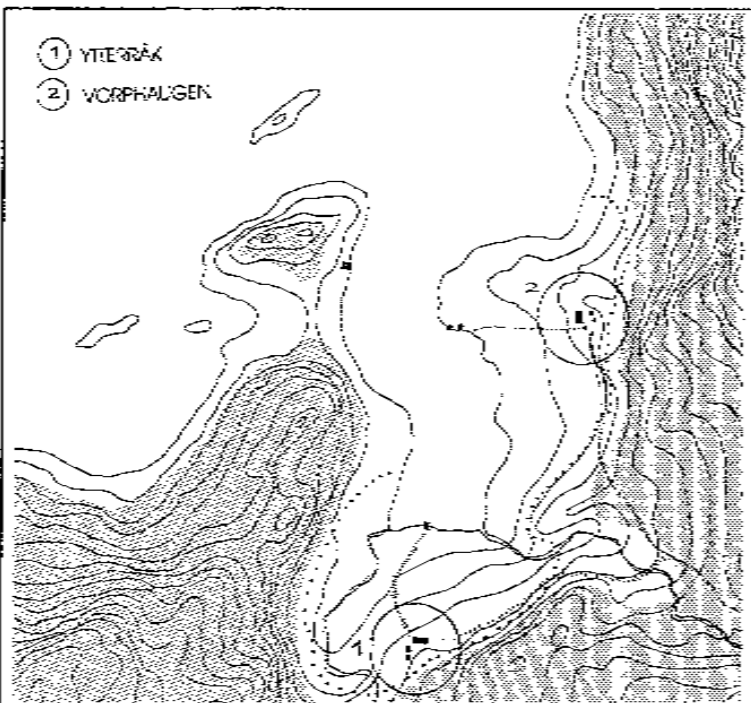
Kart (Bjørkvik 1972) viser navnegårder fra høgmedievalderen, og hvilke av disse som var tatt i bruk etter Svartedauen. Som vi ser lå Råk øde ennå i 1559.

4.2 FREMVEKSTEN AV TETTSTEDET RÅKVÅG

Grunnlaget for skildringen av den historiske utviklingen er i hovedsak Oddmund Otterstads bok: "Råkvåg, et lønnsarbeidersamfunn i norsk fiskeri". I tillegg er informasjonen basert på samtaler med historiker Eilert Bjørkvik ved statsarkivet i Trondheim og folk fra bygda. Skildringen legger vekt på tettstedets vekst og endret bruk av landskapet opp gjennom tidene. Det finnes ingen kart som kan fortelle om bebyggelse og landskap før økonomisk kartverk fra 1965, men ut fra opplysninger i historisk materiale og kvalifisert gjetning har undertegnede forsøkt å kartfeste bebyggelsen og landskapets utviklingshistorie fra middelalderen til idag.

4.2.1 DE FØRSTE BOSETTINGENE

Vågen er en naturlig havn i ly for vær og vind. Sjøen var rik på fisk og ga god kontakt med omverdenen samtidig som gammel havbunn ga fruktbar dyrkingsjord. Disse egenskapene ved landskapet har tilsammen skapt et utmerket grunnlag for en bosettingsstruktur som har holdt seg frem til omkring 1950.

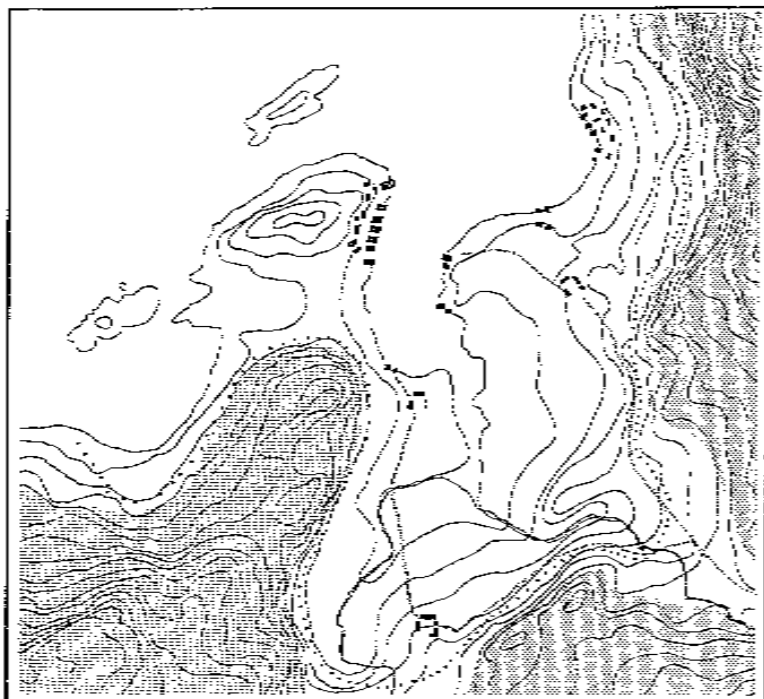

1. KIRKE 2. GÅRD
 --- GRENSE INNMARK / UTMARK ■ SKOG ▨ VEG

Kartskissen viser hvordan det kan ha sett ut rundt Vågen ca 1300. Kirken eier jorda og gården Råk er eneste husansamling. Jorda som dyrkes er den flate, leiddrevne og fruktbare jorda ned mot Vågen. Gården kan enten ha vært der Vorphaugen idag ligger, eller også i samme område som dagens Ytterråkgårder. Ved sjøen var det antagelig et par sjøhus.

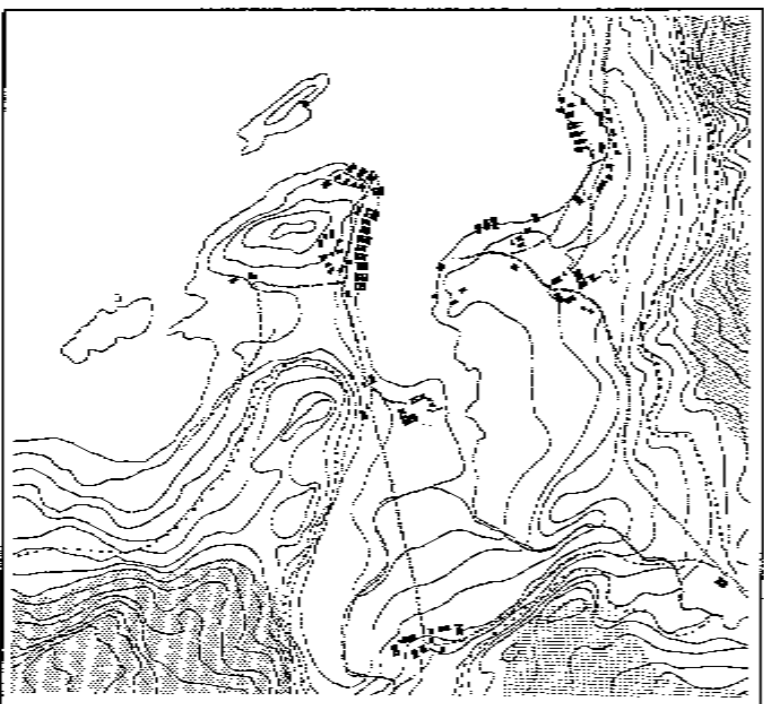
Det finnes få spor etter de første bosettingene, men funn fra vikingtiden viser at det var bosetting i Råkvåg i overgangen vikingtid/middelalder. De første skrevne kilder beretter om bosetting nær Vågen ca 1330 (Sandnes 1971). Da nevnes gården Huvaset som Bjørkvik (1972) antar lå innerst i Nordfjorden, og gården Hals lenger ut. Det er overveiende sannsynlig at Hals er den samme gården som i senmiddelalderen kalles Råk, idag Ytterråk (Sandnes 1971, Bjørkvik 1972). Hvor denne første Råkgården lå, dvs hvor denne halsen er som har gitt navn til gården, vet man ikke. Det kan være halsen mellom Vågen og fjorden (Stranda), eller det kan være halsen mellom Sørfjorden og Vågen. Ut fra tilgang på ferskvann, nærhet til bekk med godt fall og nærhet til god naturhavn, er det ikke unaturlig å tro at Hals og den eldste Råkgården lå omtrent der Ytterråk ligger idag.

Gjennom bruk skaper hver tidsepoke sitt landskap. En rekonstruksjon av middelalderlandskapet må basere seg på rene gjetninger ettersom man ikke vet hvor stor Råkgården kan ha vært. Den mest leiddrevne jorda var nok de flateste jordestykkene ned mot sjøen. Steingjerder etter rydding av åkeren markerte sannsynligvis grensa mellom te gene, og mellom innmark og utmark. Beiting i utmarka skapte et typisk beitelandskap med oppstammede trær, manglende busksjikt bortsett fra en og annen einebusk og en artsrik eng som markøkke. Behovet for brensel og tømmer til husbygging førte antagelig til at landskapet ble mer og mer åpent.

GRENSE INNMARK/UTMARK SKOG VEG

Rundt 1650 har innsig av sild medført innflytting av folk til bygda. Strandsittere og husmenn under Austrått har etablert seg i Vågen. I tillegg til at byborgere fra Nidaros har begynt å sette opp sjøhus på Yttersida av Vågen i ly av Værhaugen. Beite og behov for brensel har medført hard beskatning på skogen omkring Vågen. I Råkabekken kan det allerede nå ha kommet opp et kvemhus.

GRENSE INNMARK/UTMARK SKOG VEG

Ca 1880 er bygda en av Fosens mest velstående. Gården Råk er nå delt i fire bruk. Bebyggelsen er fortsatt konsentrert rundt Vågen. På grunn av mye folk var landskapsbruken fortsatt intensiv, og bildet viser at det ikke er skog rundt Vågen. Kartet er tegnet med utgangspunkt i et bilde fra Vågen i 1880-åra (Fosen bildearkiv 563).

4.2.2 SILDA SKAPER GRUNNLAG FOR STØRRE BOSETTINGSKONSENTRASJONER

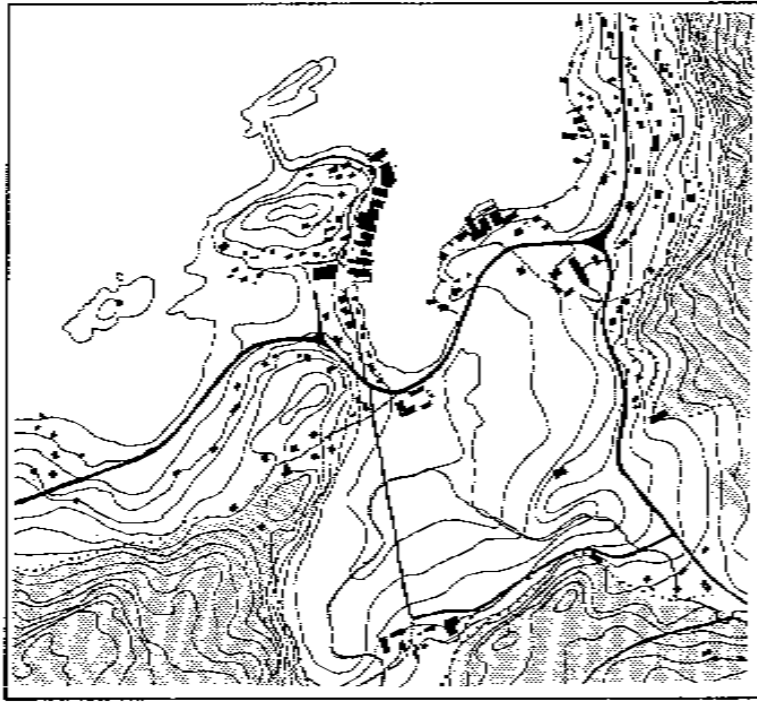
Kilder viser at de fleste gårdene i området lå øde etter Svartedauen, fra ca 1350 og frem til etter 1559 (Rygh 1901, Bjørkvik 1972). Dette måtte føre til en gjengroing av landskapet rundt Vågen i høg- og senmiddelalderen. Da fisket i fjordene tok seg opp i første del av 1600 opplevde Stjørna en sterk befolkningsvekst (Bjørkvik 1972), og dette førte igjen til en intensivert bruk av landskapet. Matriklene viser at både geit, sau og fe var vanlige husdyr (Bjørkvik 1972). Særlig tæref nok geiteholdet hardt på vegetasjonen. I tillegg må man regne med at behovet for brensel førte til en viss avskoging.

Det er altså først og fremst sildefisket som har skapt grunnlag for tettstedsvekst i Råkvåg. Fiske med landnot ga fortrinn for trange fjordområder som Nordfjorden. Silda stod tettest på slike steder, og man kunne dra nytte av landskapet ved innringing av silda (Otterstad 1992). Mange av borgerne fra Nidaros flyttet til Vågen i sildesesongen for å kjøpe opp fisk til eksport. Disse leide grunn av adelsgodset på Austrått, og flere av dem skaffet seg både notbruk, frakteskuter og brygger. Bryggene lå antagelig på samme sted som idag, og ble brukt som lager for salt og tønner (Otterstad 1992). Den fastboende befolkningen bestod av husmenn og strandsittere under Austrått. Boplassene lå rundt Vågen, og ut fra opplysninger i skattematriklene kan man slutte at både leilendinger og strandsittere hadde tilgang på jordressurser (pers.med. Bjørkvik 1997). I tillegg til å betale skatt til Austrått, måtte de også betale sildetiende til Kongen i København som hadde egen fiendebu i Vågen (Særkurs arkitekturhistorie, NTH 1976).

4.2.3 CA 1850-1920

Mot midten av det forrige århundret utviklet bygda seg til å bli en av de mest velstående på hele Fosenhalvøya. I 1814 var hele adelsgodset på Austrått stykket opp og solgt. Selvelende bønder og handelsmenn representerte overklassen i bygda, mens den største delen av innbyggerne var husmenn og strandsittere. I perioder kunne det i tillegg være opptil 600 fremmede fiskere i Vågen (Særkurs arkitekturhistorie, NTH 1976). I perioden ble det bygd skole og flere bolighus. Mange av disse står fortsatt. Både folketallet og velstanden økte, og de gode tidene varte ved til etter 1. verdenskrig. I 1917 ble det startet en lokal hermetikfabrikk som produserte for det tyske markedet og rundt 1920 ble Råkvåg Handelslag opprettet. Da markedene raste sammen i mellomkrigsårene, hadde få et naturalhushold å vende tilbake til og det ble harde tider for alle. Folketallet i bygda holdt seg likevel stabilt ettersom arbeidsmarkedet var stramt byene også.

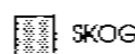
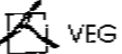
Råkgården hadde alt på 1700-tallet skaffet seg handelsrettigheter (Otterstad 1992). De drev gjestgiveri og var hovedgården i bygda. I 1854 ble Vorphaugen og Berge offisielt skilt ut som egne bruk fra Råk i tillegg til at Råkgården fikk et søsterbruk. På Vorphaugen ble handelsvirksomheten etterhvert betydelig utvidet, og den driftige gårdeier Mons Monsen fikk reit til post- og dampskipsekspedisjon.

 GRENSE INNMARK/UTMARK
  SKOG
  VEG

Kartet viser Vågen på 60-tallet (Etter ØK fra 1965). Etter krigen tok mange opp lån i Den Norske Stats Husbank, og dette førte på få år til en dobling av selvstendige hushold i bygda (Otterstad 1992). Det er bygd sykehjem ved hjelp av midler fra det lokale fiskerlaget, og handelslaget har bygd nytt på Bryggåkeren. Vegen over leiret foran Berge er fylt ut og blitt hovedvegen til sentrum. Fordi færre har husdyr, ser vi en gjengroing av landskapet.

 SKOG
  VEG

Kartet viser Råkvåg idag. Sammenlignet med situasjonen på 60-tallet ser vi at det har skjedd en fortetting av bebyggelsen under Grønskardklumpan på Innersida. I tillegg er det kommet nye boligfelt på Ytterstranda og utover mot Vorpvikan. Deler av Råkabekken er fylt ut der den nye idrettsbanen er blitt bygd.

4.2.4 FRA 1945 TIL "SILDEKRAKKET" PÅ 60-TALLET

Etter en kort og hektisk vekstperiode etter 2. verdenskrig, ble landnorfiskerne fra Råkvåg utkonkurrert av mer effektive fartøyer og driftsformer; snurperota. Etter overfiskeet var fiske på vintersild og feitsild uaktuelt. På grunn av konsekvensene for Råkvåg omtales 1960-årene som "sildekraket".

Råkvåg hadde ennå ved freds slutningen i 1945 vært et klassesamfunn. Bygda hadde en liten overklasse med forretningsmenn, redere og bønder, men majoriteten av befolkningen var fiskerfamilier som bodde på husmannsplasser (Otterstad 1992). Husmannsfamiliene i Råkvåg bestod av en storfamilie hvor besteforeldre bodde i samme hus som foreldregenerasjonen. Etter krigen lanserte staten "kjernefamilien" som den moderne familieenheter. Gunstige lån fra Den Norske Stats Husbank ga husmennene mulighet til å kjøpe seg ut av husmannssituasjonen og i perioden 1942 - 1951 ble samtlige husmannsplasser i Råkvåg kjøpt fri. Trangboddheten motiverte til storstilt nybygging i bygda, og fra 1945 til 1954 ble det bygd ikke mindre enn 67 nye bolighus, dvs en dobling av selvstendige hushold i bygda (Otterstad 1992).

Samtidig som den materielle velstanden utover 50-tallet økte, lanserte staten en sentraliserings- og rasjonaliseringspolitikk som tok fundamentet fra det som bygdene hadde basert sine hjemsteder på etter krigen (Otterstad 1992). Distrikts senteret var i første rekke Trondheim. Da sildekraket kom på 60-tallet, opplevde "utkantstedet" Råkvåg en rask befolkningsflukt. Det var mest de unge som flyttet. Bygda sto igjen med mange nybygde hus og en befolkning bestående stort sett av eldre. Bilen og ikke minst offentlige bevilgninger forhindret total fraflytting (Tschudi-Madsen 1991).

4.3 RÅKVÅG IDAG

De negative tendensene som sildekraket på 60-tallet skapte, varte ved til siste halvdel av 70-tallet. På grunn av bedre kommunikasjoner ble det mulig å kombinere inntektsgivende arbeid andre steder med å bo i Råkvåg, og unge begynte å flytte tilbake til bygda. Men det var fortsatt få lokale arbeidsplasser, og bryggene stod tomme og forfalt. Bryggene er kanskje den største samling sjøhus vi har i Norge utenom de større byene, og i 1976 ble det holdt et særkurs i arkitekturhistorie ved NIH med bryggene i Råkvåg som kurstema. Studentene ønsket å finne frem til det opprinnelige eksteriøret, og det ble laget en restaureringsplan for bryggene. Ved hjelp av statlig finansiering gjennom "Rettedalsmidlene" og bidrag fra elerne, ble bygningene i løpet av få år reparert og malt (Tschudi-Madsen og Warmedal 1991).

I kjølevannet av dette kom det flere initiativ fra bygdefolk, og etter hvert som omverdenen har fått øynene opp for den særegne bygda, er Råkvåg blitt en

turistattraksjon. Selv om turismen til nå har skapt et begrenset antall arbeidsplasser, ser man at satsingen på Råkvåg som et kystkulturmiljø med særpreg har ført til en stadig økende turisttilstrømning. I dag besøkes den kjente "Bryggeutstillinga" i Fabrikkbrygga av mer enn 10 000 turister i løpet av drøye 2 måneder i sommersesongen. Gjennom moderne aktiviteter sikres og vedlikeholdes arven fra fortiden. Tilsammen har dette gitt tro på at det er liv laga i Råkvåg også i fremtida.

4.4 HOVEDTREKK I DEN HISTORISKE UTVIKLINGA

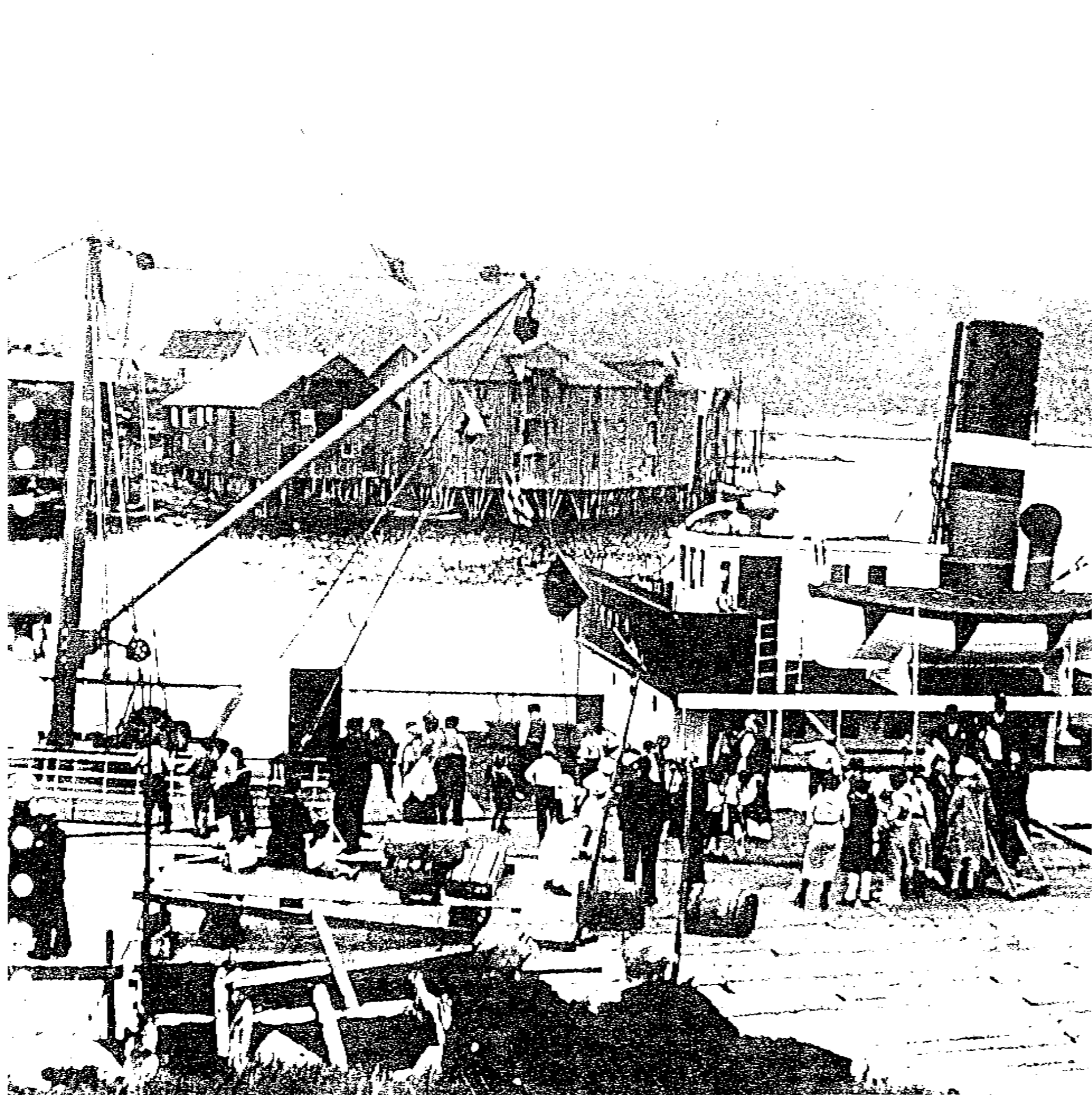
En oppsummering av Råkvågs utvikling viser at det er sjøen, fisket og de gode havneforholdene som har skapt grunnlag for bosetting. Stedet har vokst og gått tilbake i takt med tilgangen på fisk. Fisket og havna har medført at bebyggelsen i første rekke har vært konsentrert rundt Vågen. I dag har fisket mistet sin betydning som næringsveg, isteden er turistnæringen i vekst.

Ulike lag av befolkningen har satt spor etter seg på forskjellige måter. Råkvåg er mer enn "den største samling sjøhus i Norge utenom de større byene". Både storgårdene, bryggene på Yftersida, husmannsplasser og strandsitterstuer med de mindre, spredte sjøhusa på Innersida er like viktige deler for å gi et meningsfylt helhetsbilde av hvordan livet på stedet har foregått.

Landskapet har også sin historie skapt av forskjellige tidsepokers landskapsbruk. I Råkvåg har endret bruk av landskapet ført til at et flere hundre år gammelt kulturlandskap er i ferd med å gro igjen. Ser man nøye etter finnes fortsatt spor etter tidligere generasjoners bruk av landskapet. Enkelte steder står det igjen rester etter gamle steingjerder som før var grense mellom eiendommer eller mellom inmark og utmark. Eller det kan være gammel beitemark med et rikt arts mangfold, flotte eier og bjørk. Landskap som tidligere var i bruk til beite og slått, er idag ubrukelig fordi det er for bratt eller fordi det er ulønnsomt å drive. Husdyra er borte fra landskapet og dette medfører at det vokser skog der det tidligere åpent. Mange ser dette som et tegn på forfall, men i tillegg til at det gir et frodigere preg til bygda, har gjenvokringen også en positiv effekt på mikroklimaet.

Bilde 18: Vågen i 1880-åra. I forgrunnen ser vi husa på Innersida og steingjerdene som dannet grensa mellom feigene. På bildet ser man tydelig at den intensive bruken av landskapet har ført til et "nakent" preg. I Vågen ligger det lokale båter og oppkjøperfartøy (Fosen billedarkiv 563).

5. UTFORDRINGER I RÅKVÅG

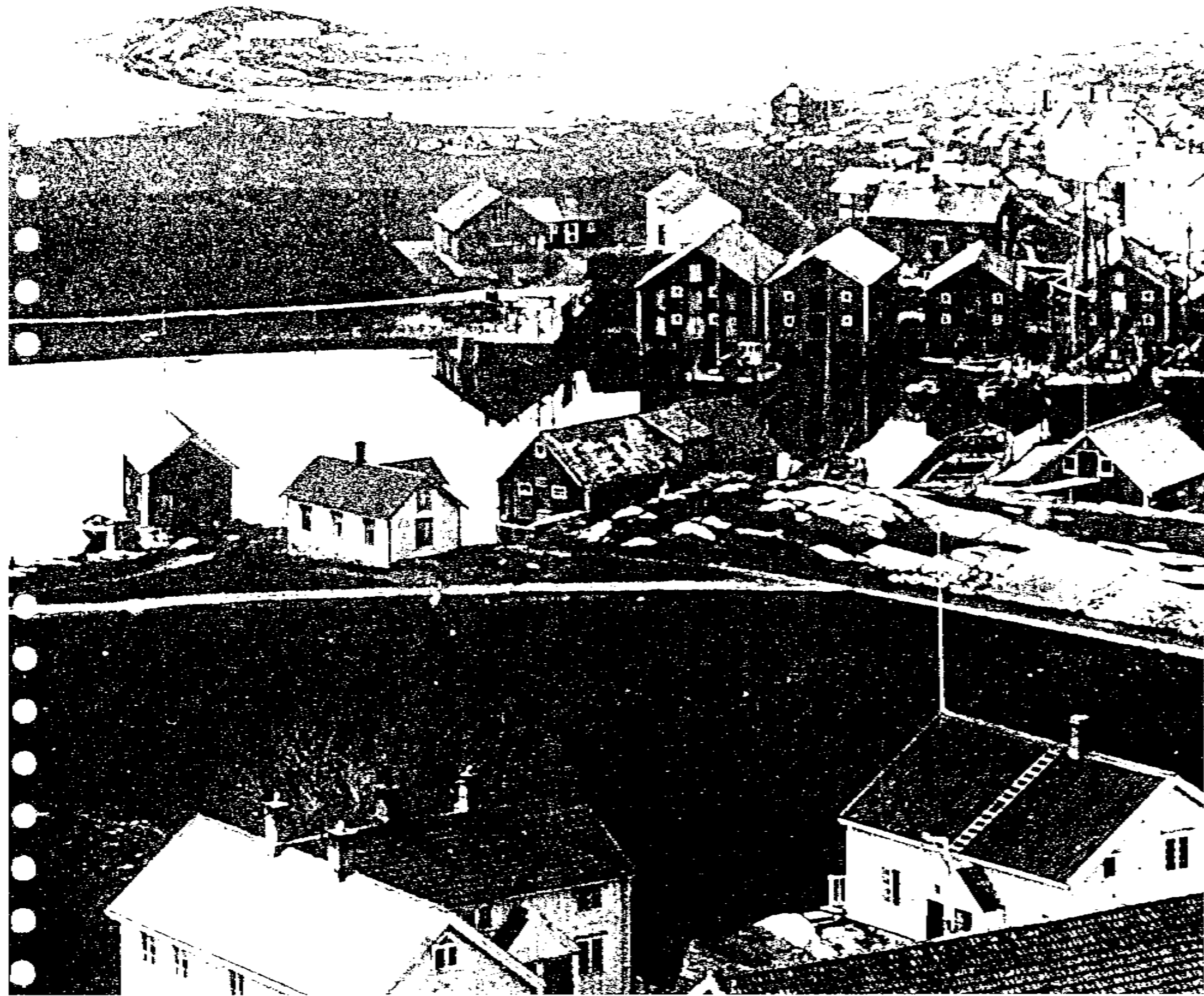
OPPSUMMERING AV AKTUELLE PROBLEMSTILLINGER

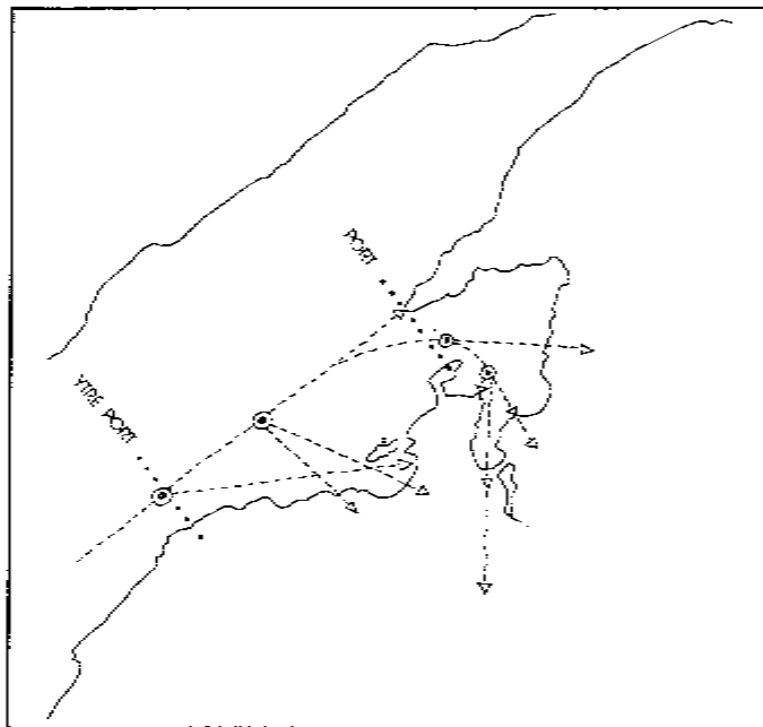
En overordnet problemstilling for alle tiltak i Råkvåg vil være hvordan kan man sikre at fremtidige tiltak skjer i samsvar med stedets egenart ; landskapet, kystkulturen og byggeskikken. I tillegg er det en rekke konkrete forhold å ta stilling til :

- *Råkvåg sentrum*; Parkeringsituasjonen er trang, og hele sentrumsarealet står i fare for å bli et stort trafikkareale uten gode utearealer for opphold. Sentrum grenser direkte til de bevaringsverdige områdene på Værhaugen og rundt Vågen. Hvordan kan sentrum utformes i samsvar med det ellers særprege kulturmiljøet i Råkvåg ?
- *Boligsituasjonen* ; Fra en generell fraflytningstrend ser man nå at flere ønsker å etablere seg i Råkvåg, men det finnes få byggeklare tomter. Store deler av Råkvågs sentrale bebyggelse er idag fritidseiendommer, mens de nye boligfeltene legges i utkanten av tettstedet. Hvordan skal man forholde seg til dette i fremtiden? Hvilken strategi skal man legge for videre boligbygging ?
- *Båthavna* ; Det som opprinnelig var gjestehavn foran kafèbrygga er etter dispensasjon fra reguleringsplan, blitt permanent fritidsbåthavn. Flytebrygger og grelle plastbåter fyller hele det indre bassenget i Vågen i et slikt omfang at det bør avklares hvorvidt det er ønskelig å fortsette å ha det slik i fremtida. Lenger ut i Vågen ligger havna innenfor moloen ubrukt. Er det mulig å ta i bruk denne til fritidsbåthavn ?
- *Turistnæringa* ; Turistnæringen er den næringa som vokser sterkest og har størst potensiale i Råkvåg idag. Sommerstid vrirler det av tilreisende som storkoser seg i bygda til tross for dårlig vær, og mange kommer tilbake flere ganger i løpet av sesongen. De finner tydeligvis "noe" som trekker dem tilbake. Dette "noe", stedets identitet eller særpreg, hvordan kan man ta vare på og bygge videre på dette til glede for tilreisende og bygdefolk ? Hvordan kan man selge Råkvåg som sted og opplevelse samtidig som man ivaretar stedets identitet ? Bryggerrekka er blitt selve symbolet på Råkvåg, men er dette det eneste som trekker folk hit ? Dersom man ønsker å satse videre på turismen og samtidig ivareta stedets egenart, må man både forstå hva det er ved bygda som trekker tilreisende og hvilket produkt man tilbyr dem. Hvis ikke kan man risikere at nettopp de kvalitetene som gjør Råkvåg til et spesielt opplevelsesrikt sted ødelegges.
- *Jordbrukets kulturlandskap* ; Færre og færre i bygda driver allsidig jordbruk. Gjenging av tidligere kulturmark er tydelig på grunn av endret landskapsbruk. Er det ønskelig og mulig å holde i hevd fragmenter av det karakteristiske kulturlandskaper skapt av intensiv beiting fra geit, sau og ku ?
- *Sjø og vann* ; Vann er det mye av overalt i Råkvåg, både ferskvann og saltvann. Er tilgjengeligheten til vannet godt nok ivare tatt ?

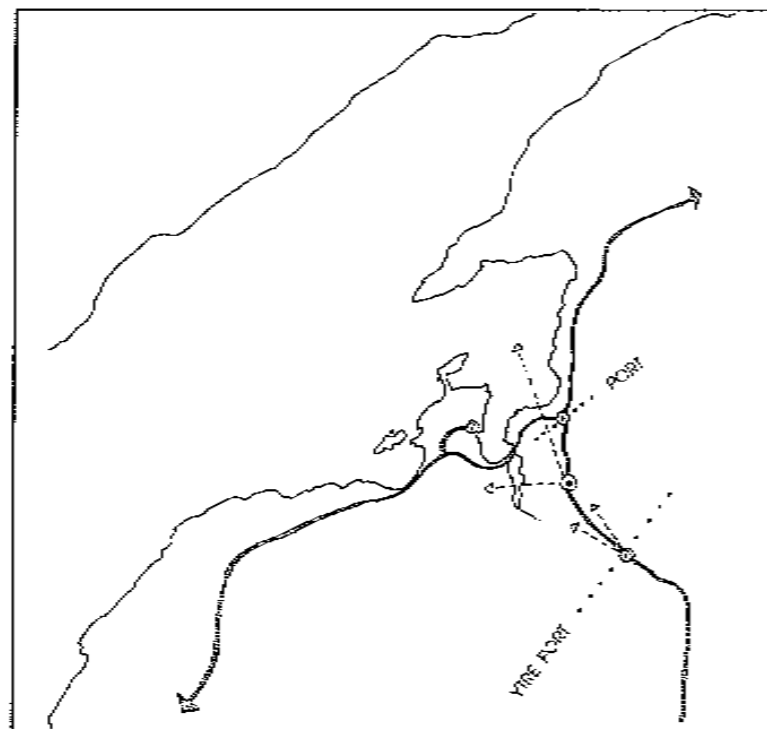
For å kunne ta stilling til hvordan de ovenfor nevnte forhold skal angripes og for å danne en felles forståelsesplattform for alle fremtidige filialer, bør det undersøkes nærmere hva som er karakteristisk ved Røkvåg ; hvilke fysiske og opplevelsesmessige kvaliteter det er som gir Røkvåg identitet.

DEL 3 KARAKTERISERING

Figuren viser viktige punkt ved ankomsten til tettstedet Råkvåg fra sjøen.

Figuren viser ankomsten til bygda fra fylkesvegen.

6. STEDETS FORM

LANDSKAP, STRUKTUR, BEBYGGELSE

“Stedet samler jord og himmel” (Norberg-Schulz 1978)

6.1 Å KOMME FREM

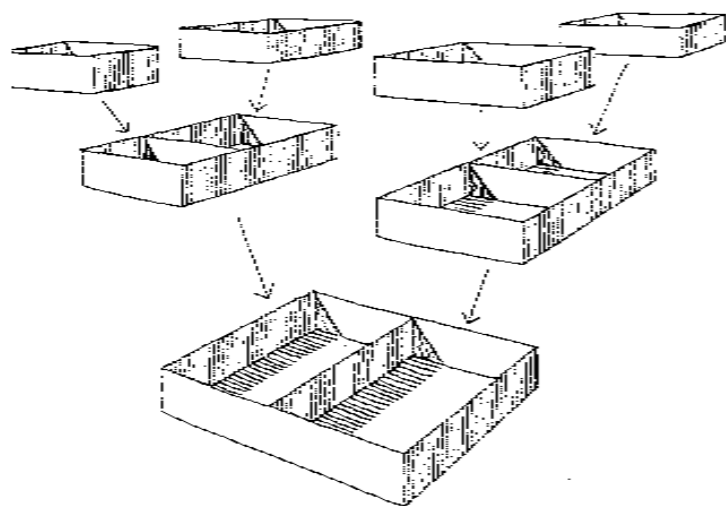
Norberg-Schulz (1995) hevder at måten vi opplever det å komme frem til et sted på, kan fortelle mye om stedets identitet. Å komme fra noe til noe annet innebærer at man passerer en terskel, en port. Denne terskelen markerer stedets ytre avgrensning, og er avgjørende for opplevelsen av stedet som et samlet hele. Det naturgitte landskapet er ofte et sted i seg selv, med sin egen port, for eksempel et daldrag eller en vik. Dersom det naturgitte og det menneskeskapte stedet sammenfaller, oppleves ankomsten som ekstra meningsfylt.

Råkvågbygda ligger som et amfi omkring Vågen. Vågen er scenen, landskapets naturlige fokus, samtidig som det er kjernen i tettstedet Råkvåg, ifølge Norberg-Schulz er dette et sted det er meningsfylt å komme frem til fordi det naturgitte og menneskeskapte sammenfaller.

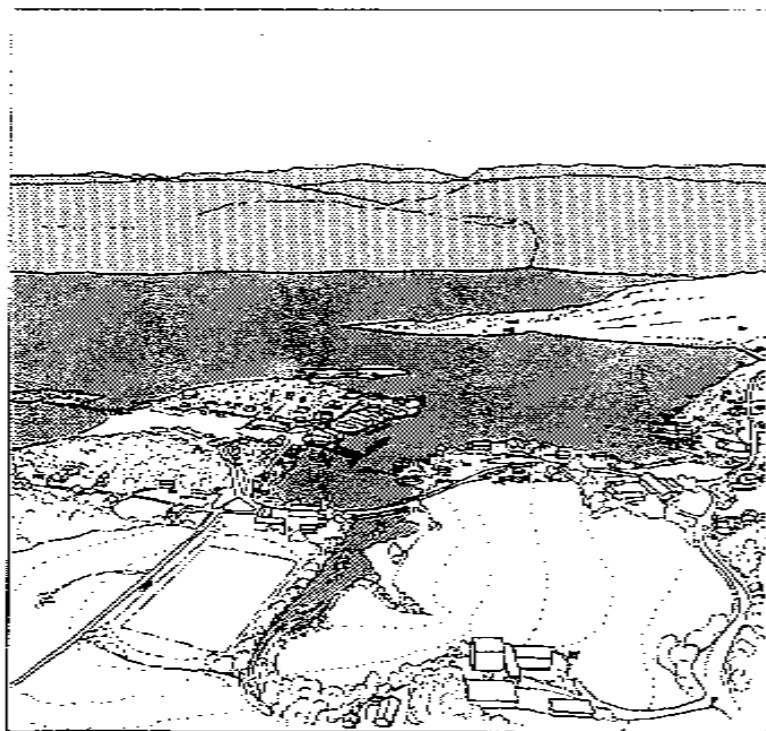
Råkvåg var opprinnelig en havn. Nedgang i fisket og utbygging av veg har endret betydningen av havna, men med økt satsing på turisme og kystkultur vil havna få tilbake sin betydning som “portal”, og ankomsten til bygda fra sjøveier vil igjen bli viktig. For den som ankommer Råkvåg med båt er det Storurdsheia og Grønskardklumpen som skaper den første forventningen om ankomst. Deretter skimte: man etter tur bebyggelsen på Innersida, lykta på Harbakken, Værhaugen og moloen, det nye sykehjemmet på Bryggåkeren og byggetene på Ytterstranda og Vorpvikan. Idet man senker farten og svinger inn i Vågen ser man først det gamle sykehjemmet oppe i bygda, deretter er det Sildebrygga som skiller seg ut både i farge og henvendthet. Bryggerekka på Yttersida får man først et overblikk over når man er heit inne i Vågen. Innerst i Vågen trer Berge gård og Ytterråk frem som et fokus. Den besøkende i båt er endelig fremme når han legger til gjestekaien foran bryggekafeen.

Den andre adkomsten til bygda skjer fra Sørjorden på fylkesveg 133. Fra Tørrabben, det høyeste punktet på skaret under Djupvikhaugen, får man de første glimtene av bygda, fjorden og åsene på den andre siden. Den gamle skoen er det første tegnet på at man nærmer seg tettstedet. Idet man passerer sykehjemmet og ungdomshuset får man en fantastisk utsikt over bebyggelsen på Yttersida; Værhaugen og Vågen med bryggene. Det åpne jordbrukslandskapet i forgrunnen og åsene i bakgrunnen er viktige for harmonien i opplevelsen.

Viktige steder for den som ankommer Råkvåg i bil er **Belsenkrysset** ved Vørphaugen gård. Krysset fungerer som en port og markerer ankomsten til selve tettstedet. I tillegg er det et knutepunkt som fordeler trafikken mot Innersida og Innersida, og vestover mot Samvirkelaget, det nye sykehjemmet og bryggene. Mellom **Nøstbakken og Berget gård** fordeles trafikken mot gården Ytteråk og idrettsbanen, boligområdene på Ragnildhaugen og Sjøgata. I tillegg er dette en av innfallsporene til den bevaringsverdige bebyggelsen i Sjøgata og på Vørphaugen. Men, som den båtførende er heller ikke den kjørende fremme i Råkvågen før han ankommer **Samvirkelaget** og **bryggene**.

Lorange (1960) sammenligner landskapsrommenes hierarki med esker. Som kinesiske esker rommer en stor eske flere mindre esker, men i motsetning til de kinesiske eskene har alle rommene ulik form og egenart.

Vågen er en lomme på sørsiden av Stjørnfjorden, og er fokus i både det naturlige og menneskeskapte landskapet.

6.2 LANDSKAPSKARAKTEREN

6.2.1 SENTRALE BEGREP I KARAKTERISERINGEN AV LANDSKAPET

Landskapskarakter er et totalbilde av naturkvaliteter, landskapets iboende romstruktur og skalaforhold, og viktige enkeltelementer. Andre sentrale begrep i analysen er enhetlige delområder eller "steder" i feltstedet og overganger mellom disse. Med landskapets romstruktur menes den naturgitte eller menneskeskapte sammensetningen av rom omkring oss. Rombegrepet er tredimensjonalt; det er snakk om gulv, vegger og tak, og hvordan disse forholder seg til hverandre. Skalabegrepet henspiller på rommene og enkeltelementenes størrelse i forhold til mennesket. Dette innebærer at et voksent menneske vil oppleve omgivelsene annerledes enn et barn.

6.2.2 OVERORDNEDE LANDSKAPSTREKK, ROMDANNING I STOR OG LITEN SKALA

Landskapet består av et hierarki av landskapsrom med ulike størrelser og skalaforhold. De mindre rommene er deler av en større sammenheng som til sammen gir et helhetlig landskapsbilde. I en planfase vil en slik romanalyse indikere hvilke områder som naturlig bør behandles som en enhet.

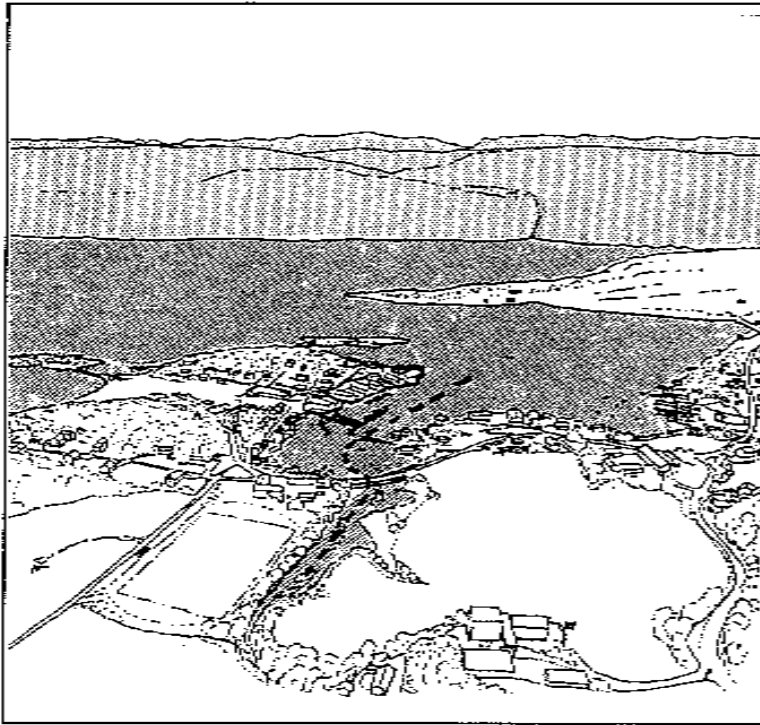
STEDET I DET STORE LANDSKAPET

Vågen er en lomme av Stjørnfjorden. Landskapsrommet strekker seg ut omlag 2 kilometer, fra Vorpvikan til Tørrabben og ut mot Harbakken. I nord avgrenses Vågen fra fjorden av Harbakåsene, landskapsrammen som også markerer at Stjørnfjorden blir til Nordfjorden. I vest skjærer Værhaugen Vågen for vind og vær. Grønskaroklumpen og Storurdsheia danner sammen endeveggen i innseilingen til Vågen. Høyeste punktet er på 310 m.o.h. Kanskje er det denne fjellformasjonen som i sin tid ga bygda navnet Høvåg. Den søndre romavgrensingen dannes av Djupvikhaugen og Geirheia.

DE SMÅ OG MELLOMSTORE LANDSKAPSROMMENE

I det store landskapet finnes det flere små og mellomstore landskapsrom. De mellomstore landskapsrommene er gjerne definert av mindre topologiske former. Størrelsen på rommene varierer fra ca 300x150 m til 700x350 m, og alle er enten henvendt mot fjorden eller Vågen. Til denne kategorien hører:

- Myran-Naustvika
- Bebyggelsen på Innersida
- Gårdene og Yttersida av Værhaugen
- Vågen

Mentale skiller på tvers av landskapsrommene ; Innersida og Yttersida.

Alle disse landskapsrommene er henvendt mot Vågen, og Vågen blir derfor det naturlige fokuspunktet for alle disse landskapsrommene.

- Ytterstranda og Vorpvikan - de nye boligområdene i bygda

Disse er ligger henvendt ut mot Stjømfjorden. Ytterstranda ligger inntil Bryggåkern, mens Vorpvikan ligger lenger ut og blir av mange oppfattet som "utkant" i forhold til de områdene rundt Vågen.

De små landskapsrommene defineres i større grad av bebyggelsen og vegetasjon. Alle de fremtredende små landskapsrommene ligger ned mot Vågen eller fjorden. Størrelsesmessig varierer de fra 120x60 m til 300x100 m. Rommene er Harbakken, Myran, Naustvika, husa oppunder Grønskarcklumpen, Giltejordet og sjøhusa på Innersida, det indre havnebassenget i Vågen, Moloen, Bryggåkern, Ytterstranda og Vorpvikan. Bryggåkern skiller seg ut fra de andre landskapsrommene. Formet som en hals, har den kontakt både til fjorden og Vågen. Dette "tverrdraget" preger formen på rommet samtidig som kontakten utover mot fjorden og innover mot Vågen er den kvaliteten som gir Bryggåkern identitet.

6.2.3 MENTALE SKILLER PÅ TVERS AV LANDSKAPSROMMENE ; INNERSIDA OG YTTERSIDA

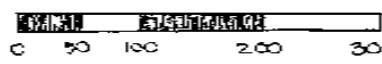
Det er gjerne samsvar mellom landskapsrommene og de ulike stedene i tettstedet. Slik er det også i Råkvåg, men i tillegg finnes en annen måte å dele inn bygda på som går på tvers av de topografisk definerte landskapsrommene ; Innersida og Yttersida. Skillet er i første rekke en geografisk betegnelse ; på innersida (østsida) av Vågen, på yttersida (vestsida) av Vågen. En slik betegnelse understreker at Vågen er det ubestridte sentrum i stedet. I tillegg forsterkes skillet ved Råkabekken som renner ut innerst i Vågen. Tidligere måtte man ro for å komme seg mellom de to sidene. Senere la man ut tråkksteiner foran Bergetgården slik at man kunne gå tårskodd over Vågen på fjæra sjø. Etter 1. verdenskrig fylte man ut og bygde veg over.

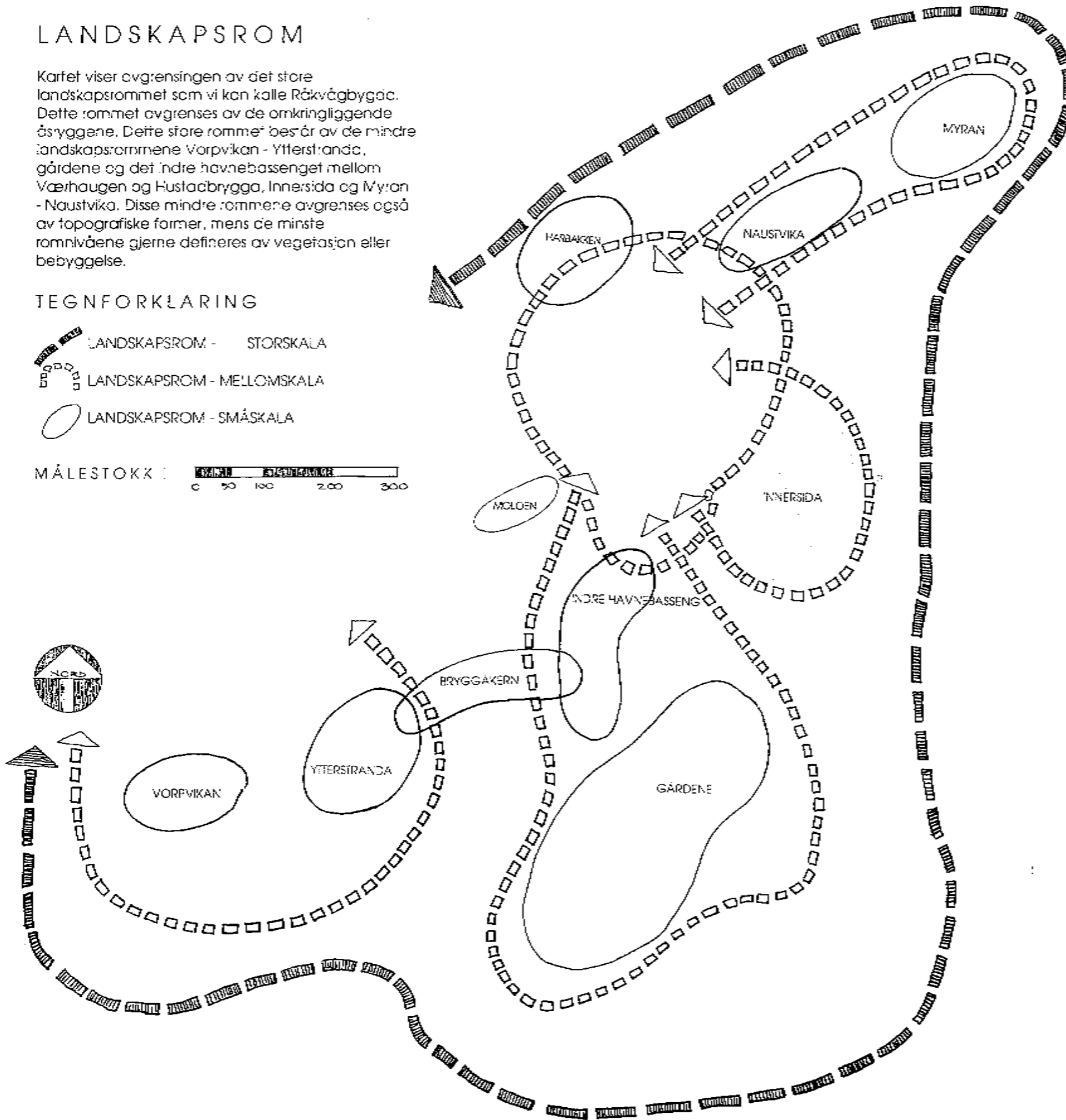
LANDSKAPSROM

Kartet viser avgrensingen av det store landskapsrommet som vi kan kalle Råkvågbygda. Dette rommet avgrenses av de omkringliggende åsryggene. Dette store rommet består av de mindre landskapsrommene Vorpvikan - Ytterstranda, gårdene og det indre havnebassenget mellom Værhaugen og Hustadbygga, Innersida og Myran - Naustvika. Disse mindre rommene avgrenses også av topografiske former, mens de minste romnivåene gjerne defineres av vegetasjon eller bebyggelse.

TEGNFORKLARING

- LANDSKAPSROM - STORSKALA
- LANDSKAPSROM - MELLOMSKALA
- LANDSKAPSROM - SMÅSKALA

MÅLESTOKK :

SILHUETTLINJER PORTALER - VIKTIGE PUNKT GRENSE FOR TETTSTEDET

TEGNFORKLARING

~ SILHUETTLINJE

--- GRENSE FOR TETTSTEDET - OMRÅDET MED DEN
TETTESTE BEBYGGELSEN

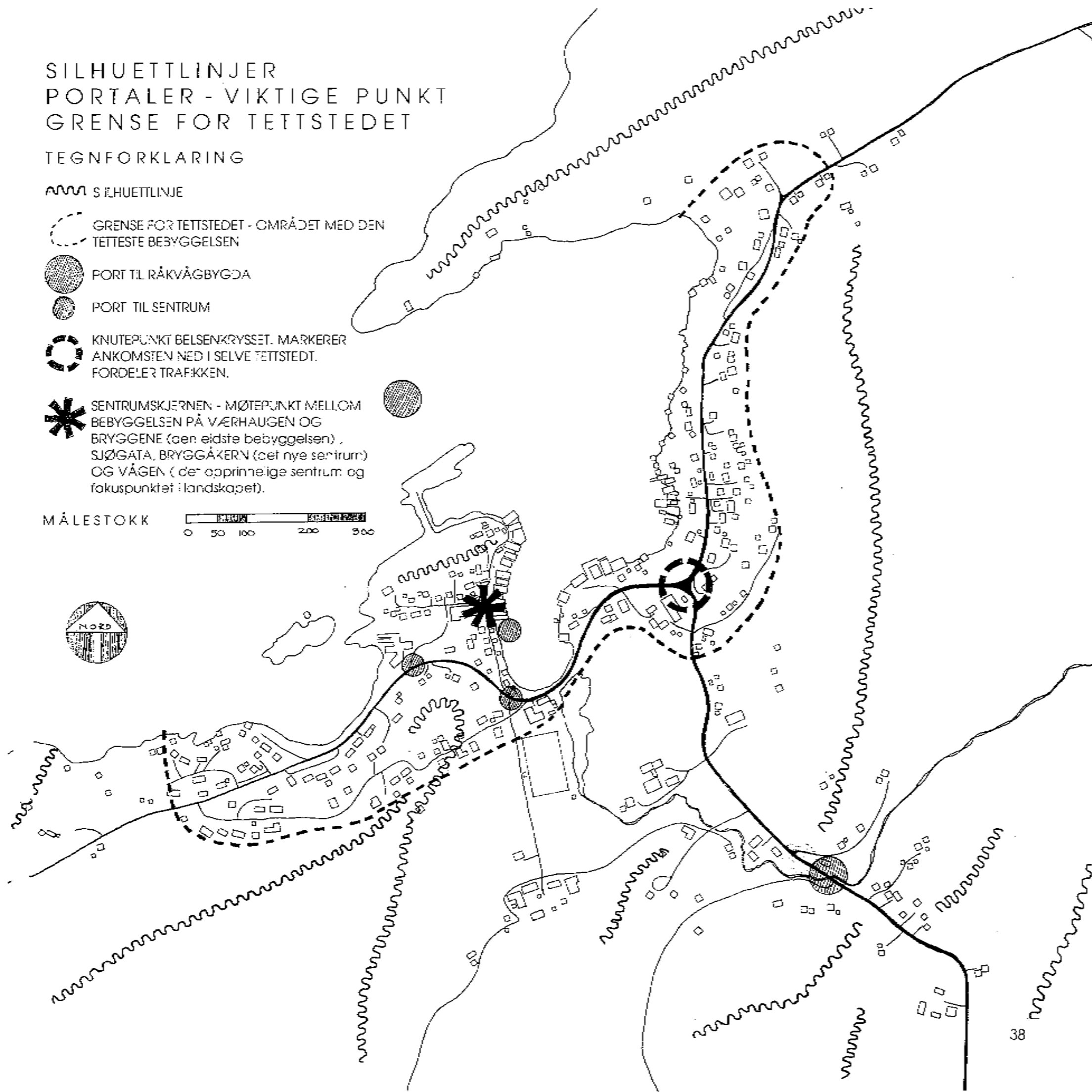
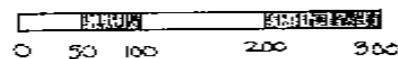
● PORT TIL RÅKVÅGBYGDJA

● PORT TIL SENTRUM

⊙ KNUTEPUNKT BELSENKRYSSET. MARKERER
ANKOMSTEN NED I SELVE TETTSTEDT.
FORDELER TRAFIKKEN.

✳ SENTRUMSKJERNEN - MØTEPUNKT MELLOM
BEBYGGELSEN PÅ VÆRHAUGEN OG
BRYGGENE (den eldste bebyggelsen),
SJØGATA, BRYGGÅKERN (det nye sentrum)
OG VÅGEN (det opprinnelige sentrum og
fokuspunktet i landskapet).

MÅLESTOKK

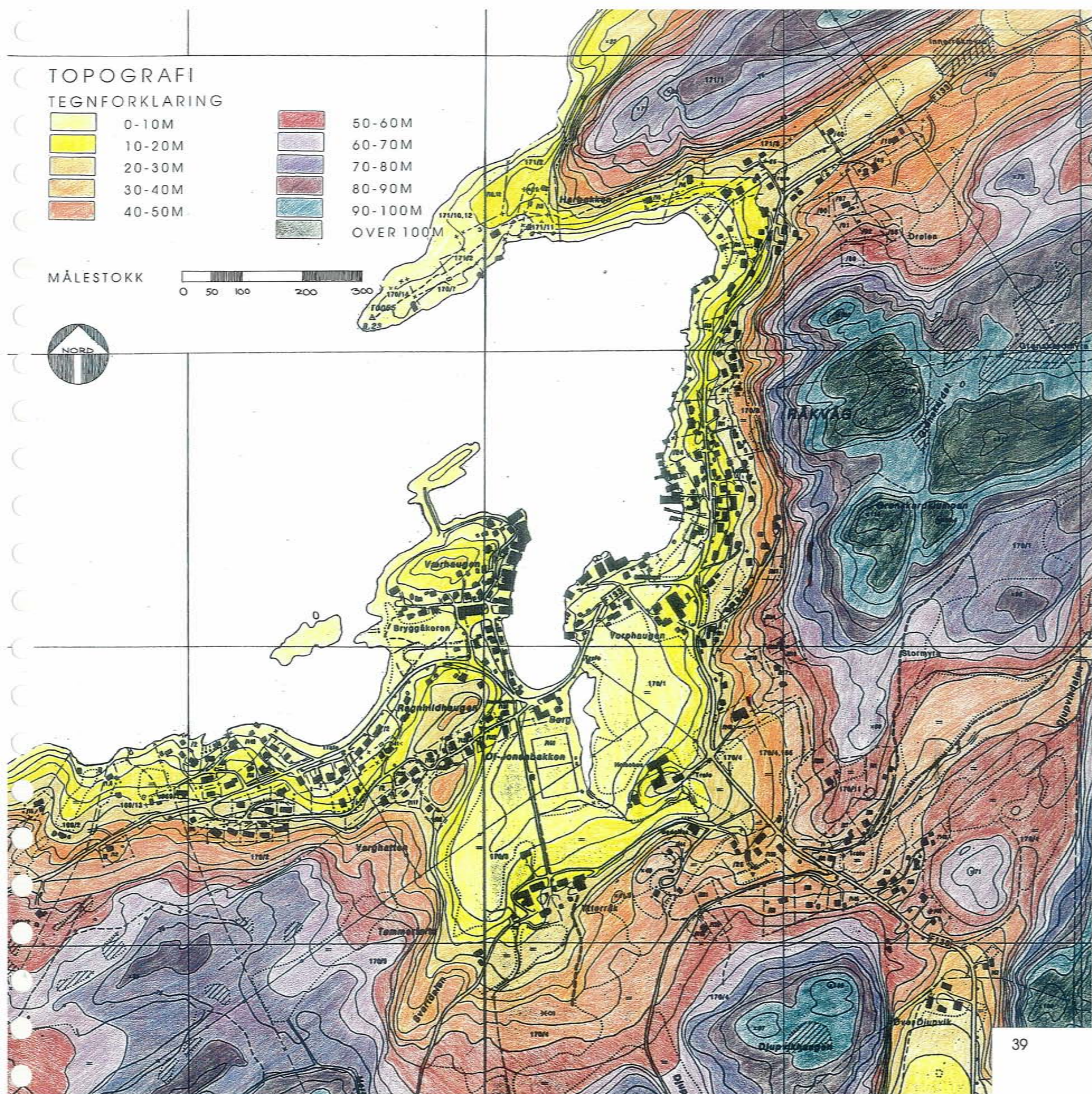

TOPOGRAFI

TEGNFORKLARING

	0-10M		50-60M
	10-20M		60-70M
	20-30M		70-80M
	30-40M		80-90M
	40-50M		90-100M
			OVER 100M

MÅLESTOKK

6.2.4 GRØNNSTRUKTUR

Ved ankomst til Råkvågbygda får man fra Tørrabbben utsikt over et landskap med irrgønne flater omkranset av mørkere skogvokste åser. Sjøen og himmelen danner rammen om dette grønne. Det grønne er altså svært tilstedeværende i bygda, og kanskje er det derfor man ikke har sett nødvendigheten av å lage en grønnstrukturplan for Råkvåg.

Grønnstruktur kan defineres som "...veven av store og små naturpregede områder i byen eller tettstedet (DN 1994). Grønnstrukturen har 3 hovedfunksjoner (Tørud 1996) :

- rekreasjon og friluftsliv
- råvareressurs
- produsent og habitat i et økosystem

I Råkvåg er grønnstrukturen et resultat av forholdet mellom tilplantede villchager og gårdstun, åpen jordbruksmark og skogbevokste arealer, grøntdrag langs bekker og strandvegetasjon langs sjøkanten i tillegg til sjøen og Råkabekken. Mulighetene for rekreasjonsaktiviteter i Råkvåg er gode, men det er i mindre grad tilrettelagt i form av et sammenhengende turveisystem.

Vannressursene er også en del av grønnstrukturen. Ettersom store deler av strandsonen er bebygd med sjøhus eller er bratt og steinete, er det i realiteten få steder med uhindret adgang ned til vannkanten. De aktuelle stedene nær sentrum er : Ytterstranda, Øytskjæret, Notholmen, ved Berge gård, Gittejordet og Naustvika. På Ytterstranda er strandmassen leirholdig og dette gjør det vanskelig å ferdes på stranda. Strandsonen ved båthavna er for såvidt tilgjengelig men lite attraktiv på grunn av "skrot" og større steiner. I tillegg virker kloakkpumpehuset i strandkanten som et psykisk hinder for bruk av stranda.

Øytskjæret vest for Bryggåkern er den lokale badestranda. Skjæret er forbundet med land ved en slags molo eller steinhaug. Notholmen, øya nord for Værhaugen er forbundet med land ved en solid, gangbar molo.

Råkabekken har en sentral plass i Råkvåg der den deler bygda i Innersida og Yttersida. Som ferskvannskilde har den lenge hatt betydning og kanskje var det kvernhus her allerede på 1600-tallet. Idag ligger bekken der som en utnyttet ressurs. Som en rik biotop og en del av kulturhistorien burde den gjøres mer tilgjengelig.

GRØNNSTRUKTUR TURVEGER

TEGNFORKLARING

- STØRRE SAMMENHENGENDE VEGETASJONSBELTER
- BEKKEDRAG
- HØYDEKOTER, EKVIDISTANSE 10 M
- UTFERDSMÅL
- EKSISTERENDE TURVEGER
- MANGLENDE TURVEGFORBINDELSE

MÅLESTOKK
0 50 100 200 300

Bilde 19: Handelsmann og gårdbruker Mons Monsen anla hage på slutten av forrige århundre. Hagen var omkranset av et forseggjort stakittgjerde. I hagen skimtes kirsebærtrær og ask. 2 av disse asketrærne står fortsatt og er i god vekst. Varmekjære trær som dette er verdifulle enkeltobjekt i bygda (Fosen billedarkiv).

Bilde 20 er tatt fra en syforening i hagen på Råk ca 1900 (Otterstad 1992). I hagen var det mest nytteplanter, men den hadde også tradisjonelle hage-elementer som grusganger og lysthus (pers.med). Lysthuset står fortsatt i hagen. Vanlige pryddplanter var Lupin, Løytnantshjerte, Keiserkrone, pinselliljer, floks, roser, gullregn, syrin i alle farger, lønn og ask. Elida Tønderviks far gikk gartnerkurs på Staup hagebruksskole og hentet planter med seg derfra.

Bilde 21 viser en tradisjonell fiskerhage ; liten og omrammet av et stakitt for å holde husdyra unna. Nytteplanter som Kirsebærtrær og bærbusker var vanlige i alle hager (Fosen billedarkiv 1647).

6.2.5 HAGER

Hagene er en del av grønnstrukturen men fortjener å behandles mer utførlig som et eget kapittel da de har hatt en betydning utover det å være en del av grønnstrukturen.

Ordet "hage" betyr innhegning (Stange 1990), og det er nettopp det de eldste hagene i bygda har vært ; små, firkanta hager omramma av stakittgjerde for å holde husdyr og vind unna. Denne innhegningen er den eldste kjente formen for hager, og den kan spores tilbake til selve "urhagen" ; Edens hage (Stange 1990). I de fleste tilfellene lå hagene inntil huset men uten noen direkte kontakt i form av en dør mellom hus og hage. I kystbygder som Råkvåg har det for folk flest i liten grad vært snakk om rene prydhager. Plantet vegetasjon i hager og på gårdsbruk var knyttet til hardføre nytteplanter som ripsbær, solbær, stikkelsbær og kirsebær samt rabarbra, jordbær og epler. Slike hager med nytteplanter fantes rundt de fleste stuene, og i blomstringstiden hadde særlig kirsebær en betydelig prydeffekt (Platou 1905). På de større gårdene i bygda har man også plantet rene

Bilde 21 b : Hager på Ytterstranda (mars 1997).Hekk eller stakitt som ramme rundt hagen er vanlig. Nye planter som kjeglegran, sibirkomell og thuja er blitt populære hageplanter.

Bilde 22 : Idag er kun asketrærne igjen av hagen på Vorphaugen.

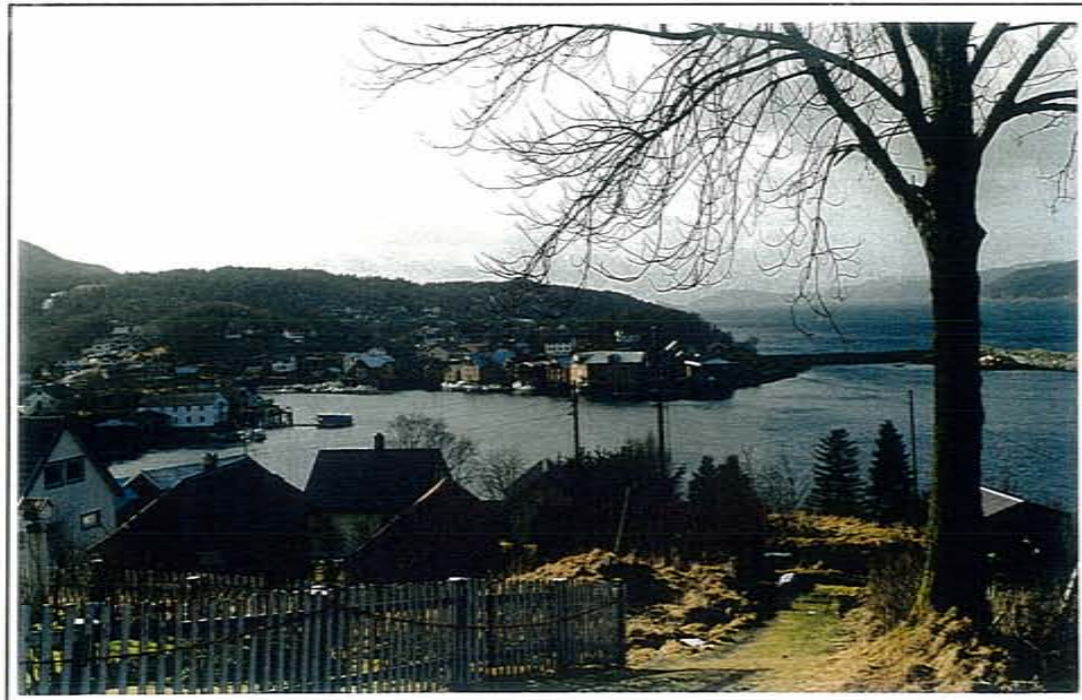
EN KLITHAVE

Til et husmannssted hørte der ofte en have,
en lille firkant,
fint kultivert, med stor anstrengelse
søgt beskyttet mod
vind og salt.
Lidt grøntsager
for kostens skyld, lidt blomster for "ikk' for noet".

Johanna Majgaard Karup (1989)

pyrvekster. Gårdbruker og handelsmann Mons Monsen på Vorphaugen tok med seg hagetradisjoner fra Samnanger utenfor Bergen og anla hage på gården rundt 1880. Til dette søkte han faglig hjelp hos amtsagronomen i Bjugn (Otterstad 1992). Det er lite igjen av hagen idag, men bilder fra 1907 og 1908 viser hvordan hagen så ut (Fosen bildearkiv). Birger Dueskar husker at det var et stort, sirkulært bed midt på tunet (pers.med). Hagen var omkranset av et forseggjort stakittgjerde, og det var plantet en allè opp mot gården fra bygdevegen. Befaring på stedet viser oppslag av ask langs gårdsvegen. Eftersom ask ikke vokser vill på Fosen kan dette være rester fra trekken, og man kan derfor anta at det var en aske allé. På bildene kan man også skimte asketrærne som står i hagen idag. Asketrær som trives blir minimum 300 år. Dette betyr at trærne som står i hagen idag kan leve i 200 år til. I Råkvåg er det få store, staselige trær av denne typen og de er derfor verdifulle enkeltobjekt som der verdt å ta vare på.

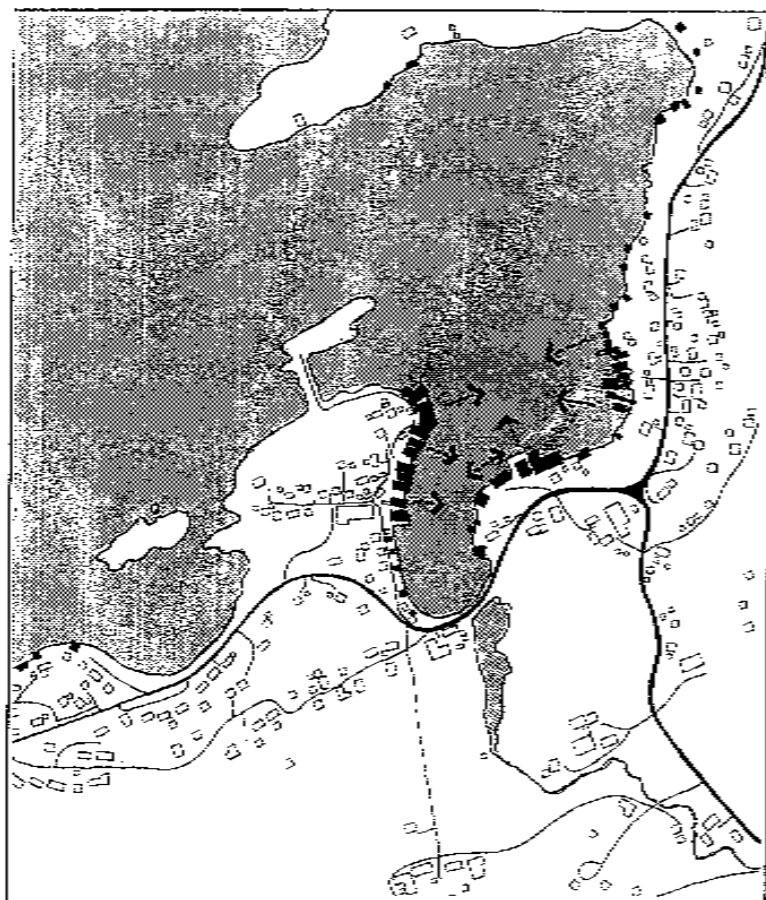
Av andre markante enkelttrær kan nevnes aska i tunet til Birger Dueskar. Som det eneste større solitærtreet på Innersida, er det synlig på lang avstand. Dessverre er det flere i bygda som har kappet store, flotte bjørketrær midt på stammen for å opprettholde egen og naboens utsikt over Vågen. Det karakteristiske ved bjørk er nettopp den lange, slanke stammen, og disse "stumpene" er uestetiske og ikke lenger bjørketrær. Når trær må falle til fordel for utsikten, bør de derfor kappes helt ned.

Bilde 23: Utsikt fra Hagen til Birger Dueskar på Innersida. Til høyre i bildet ser vi asketreet.

Bilde 25 : Hage i Sjøgata. Grensen mellom den private hagen og veien er en stram h

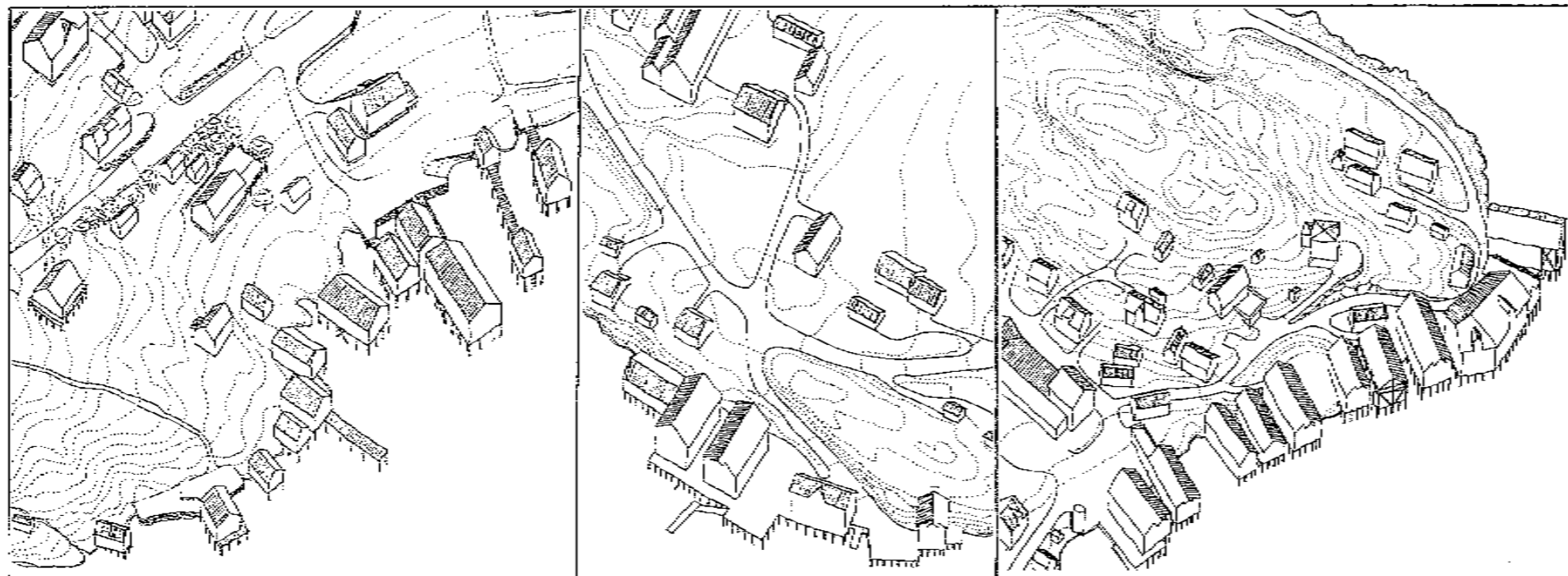
6.2.6 BEBYGGELSENS ORGANISERING

Bebyggelsen rundt Vågen karakteriseres av at husene står relativt tett, og bebyggelsesstrukturen kan derfor karakteriseres som urban. Dette skiller Råkvåg fra de fleste andre steder på Fosen. Overgangen mellom tettstedet og det mer spredtbygde omlandet er relativt klart definert. Dette bidrar til at Råkvåg oppfattes som et konsentrert og fattbart sted.

Bebyggelsen kjennetegnes i første rekke av båndet med sjøhus langs hele strandsonen. Sjøhusene, noen steder tett andre steder mer spredt, markerer skillet mellom sjø og land. Sjøhusene ligger med gavlen inn mot Vågen og betoner Vågen som det sentrale punktet i tettstedet. Bare et bygg bryter med dette prinsippet, og det er Sildebrygga. Dette, sammen med fargen og plasseringen fremst på neset, gjør Sildebrygga til et visuelt viktig bygg i innseilingen til Råkvåg. Bryggerrekka på yttersida danner nærmest en mur mot Vågen og er med på å lukke rommet. Kun et sted er det et hull i rekka hvor Bernhard Johansens brygge opprinnelig stod, mellom Monsenbrygga og Anders Hansen si brygge.

Bolighusene ligger bak sjøhusene. Generelt kan man si at de vender langsiden ut mot Vågen og at de er ordnet etter naturforholda; sjøen, klimaet og terrenget. I utkanten av tettstedet hvor husa står mer spredt, er det i større grad vegen som er det ordnende elementet for bebyggeisen.

Sjøhusa ligger med gavlene utover og betoner Vågen som det sentrale punktet.

Sjøhusa på Innersida ligger spredt med gavlene ut mot Vågen.

Som den eneste av sjøhusa, vender sildebrygga landsida ut mot Vågen. Arken og henvendtheten gjør den til et fokuspunkt og mål ved ankomsten til Vågen.

Sjøhusa på Yttersida ligger på rekke med gavlene inn mot Vågen og betoner Vågen som sentrum i tettstedet.

I Råkvåg er det flere markante enkeltbygg. Av sjøhusa er det i tillegg til den før nevnte *Sildebrygga*, *Storbrygga* som skiller seg ut. Som navnet tilsier er den større enn de andre bryggene og er plassert slik at den markerer en retningsendring i Vågen. På Værhaugen troner *Utsikten*, huset til skipper Arvid Stallvik, over Vågen. Det tofargede huset ligger nesten på toppen av Værhaugen og er derfor godt synlig fra de fleste steder i Vågen. *Råkvåg sykehjem* er bygd i en karakteristisk etterkrigsfunksjonalisme, og både plassering og størrelse gjør bygget til et fokus i innseilingen til Råkvåg. I tillegg er *gårdstuna* fremtredende enkeltelementer i det sentrale landskapsrommet, alle synlige fra Vågen.

Bilde 26 : Et tradisjonelt bolighus som har fått en grundig ansiktsløfting.

Bilde 27 : Tunet på Vorphaugen gård sett fra Berge-gården. Det gule huset til venstre i bildet var butikk. Asketrærne foran låna ble antagelig plantet ca 1890-1900 (jfr Fosen bildearkiv 563, 5611, 5613)

6.3 BEBYGGELSENS UTFORMING

6.3.1 DE ELDSTE HUSENES STILUTTRYKK : FOLKEARKITEKTUREN

Norberg-Schulz deler arkitekturen inn i folkearkitektur og stilarkitektur (Norberg-Schulz 1995). Folkearkitekturen er relativt vedvarende over tid, den representerer en tradisjon eller byggeskikk som i sitt vesen er stedsbestemt og som realiseres direkte som håndverk. Stilarkitekturen er, i motsetning til folkearkitekturen, "mobil" og kjennetegnes ved at den opptrer "overalt". Stilen påvirkes av strømninger i tiden, den følger trender. Derfor er en stil sjelden vedvarende over tid slik som folkearkitekturen.

BOLIGHUS

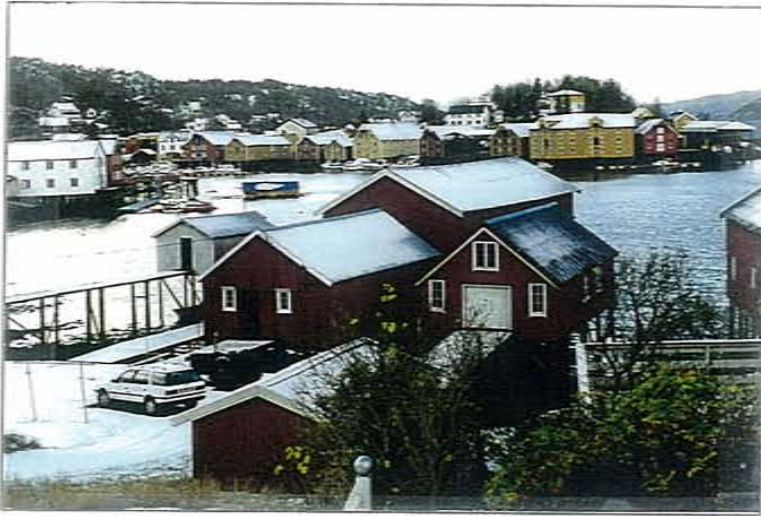
"Den alminnelige bygningsmåte for de fleste gårder er hus på 2 etasjer, offest en høy første og en lav andre... Inngang er på midten av huset, en stue på hver side av entreen og kjøkken innenfor denne, med utgang på baksiden... Husene er alltid panelt utvendig og malt i fargene hvitt, rødt, gult eller lysegrønt. Uthusene er i allminnelighet røde". Denne beskrivelsen av byggeskikken i ytre Fosen er gjort av Platou i 1905, må også sies å gi en god beskrivelse av den folkelige byggeskikken i Råkvåg.

Det finnes ennå mange hus i Råkvåg som representerer folkearkitekturen, både på gårdsbruk, husmannsplasser og strandsitterstuer. Et eksempel er Nøstbakkstua, eller Paulinebo fra 1850. Denne fiskarstua står idag på Bryggåkern. Andre er Lytton Monsens hus (170/44) fra 1880 og Franzenborg (170/13) oppført i 1862. Begge husene har i store trekk beholdt sitt opprinnelige utseende, men i nyere tid er dessverre sprossevinduene byttet ut med husmorvindu. Bakarstua på Værhaugen kan stå som eksempel på en meget vellykket rehabilitering av eksteriøret. Stua er malt hvit og har fått grønt listverk, en vanlig kombinasjon i Råkvåg da hvitt kom på moten.

På Innersida kan Bjarne Kristiansens hus (170/60) og Birgitte Antonsens hus(170/63), begge oppført i 1860, stå som eksempler på den eldste byggeskikken i bygda.

GÅRDSTUN

Rundt Vågen er det 3 større gårdstunanlegg : Vorphaugen, Berge og Ytterråk. Ytterråk består av to tun med hver sin bruker, og det er kun her det fortsatt er full drift på gården. Alle tuna er såkalte firkanttun. Denne måten å gruppere husa i tunet på er særegen for Trøndelag og Østlandets flatbygder. På Bergegården er den tette firkantformen understreket ved at fjøset er bygd i vinkel.

Bilde 28 : Sjøhus, spredt og i rekke.

SJØHUS

Naust og brygger på østsida av Vågen ligger **spredt** slik vi kjenner det fra andre steder i Trøndelag og langs kysten ellers i landet. På vestsida av vågen, derimot, danner bryggene ei **rekke**. Det er denne rekka med sjøhus som skiller Råkvåg fra andre steder langs kysten. At det er blitt tett med sjøhus akkurat her, må man gå ut fra kan skyldes vindretningen og behov for ly, og kanskje at havna er dypest på denne sida av Vågen.

En annen type sjøhus er nothenga. Da det ennå ble drevet fiske i stor stil, stod det flere titalls slike i bygda. Idag er det kun to tilbake. Begge står nå mellom bryggehusa på Yftersida. Langs hele kysten, fra Møre og nordover, har de fleste nothenga blitt revet. De få som er igjen representerer derfor en sjelden bygningstype, og det vil av den grunn være viktig å ta vare på begge.

Bilde 29 : Karakteristisk valmet mansardtak på Fjellhaug, en representant for jugendstilen.

6.3.2 STILARKITEKTUREN

Frem mot århundreskiftet er det den såkalte folkearkitekturen som dominerer i Råkvåg. Med det nye århundret introduseres bygda for stilarkitekturen.

Sveitserstilen og **jugendstilen** satte i hovedsak sitt preg på detaljene, blant annet utskjæringer og vinduer, men mot slutten av 30-tallet begynner man å bygge hus i "funkis"-stil.

Funksjonalismen slo for alvor gjennom i Norge i årene 1925-27 da Skansen restaurant i Oslo stod ferdig. Flate eller valmede tak, store vindusflater uten sprosser, vindusbånd og en kubistisk sammenstilling av flater og former kjennetegner denne stilretningen. Rommene skulle være lyse og luftige, og fremfor alt skulle det være en sammenheng mellom den bygde formen og funksjonen.

Bilde 30 : "Utsikten", skipper Stalviks hus på Værhaugen er en karakteristisk representant for funksjonalistisk byggestil i Råkvåg.

I Råkvåg finnes det flere tidlige og gode eksempler på mellomkrigstidas funksjonalisme - "funkis" på folkemunne. Det er særlig to av byggene som peker seg ut ; Strandly i Sjøgata bygd i 1937 og Utsikten på Værhaugen bygd i 1935, altså *svært tidlig* i stilperioden. Byggene viser at Råkvåg tidlig lot seg påvirke av nye trender. Begge er trehus i to etasjer med en tilnærmet kvadratisk grunnflate. Fargesetting er tidsriktig og bortsett fra mindre endringer har husene beholdt sin opprinnelige form. Som tidsriktige eksempler på nyere tids kvalitetsarkitektur, og som enkeltelement i en større sammenheng må byggene regnes som verdifulle for Råkvågs byggeskikk. Byggene representerer en kontinuitet mellom den gamle folkearkitekturen og nåtidens typehus.

Husbankhusene på 50-tallet representerte en radikal standardheving av boligkomforten. Gunstige husbanklån gjorde det mulig for folk flest å flytte fra den trangbodde storfamiliesituasjonen til egne, "kjernefamiliehus". Husene hadde en kvadratisk grunnflate og ble vanligvis bygd i 1 1/2 etasje. Detaljeringen var nøktern, til gjengjeld var fargebruken sprek. De fleste av disse husene er idag helt eller delvis ombygget, og de få autentiske husa som er igjen vil kanskje om få år være verneverdige på grunn av sin sjeldenhet.

Bilde 31 : Husbankhus i Ol-Jonsabakken, de fleste ombygd eller påbygd.

Typehusene eller "Kataloghusene" er på mange måter blitt vår tids arkitektur, og Langdalen (1994) retter en krass kritikk mot denne utviklingen : " De bygnings-tradisjoner som tidligere ga holdning til et helt bygdemiljø er gått tapt, og den enkelte realiserer sine byggeplaner etter eget skjønn... Etter hvert som tradisjons-båndene og det gamle bygdesamfunnets sosiale orden har mistet taket, prøver vi alle, bevisst eller ubevisst, å hevde oss i forhold til landskap og miljø. Prangende husplassering, banale husformer og gilde farger preger mye av den nye bebyggelsen... Landskapet flekkes opp av likegyldige og tilfeldige hus, som ikke har noe felles preg eller sammenheng, og eldre husgrupper brytes opp av fremmede husformer og farger".

Typehusene skiller seg vanligvis ut fra tidligere bygg både i form og farge. Formmessig representerer typehusene fra 80- og 90-tallet et problem for byggeskikken ved at element fra mange forskjellige stilarter og kulturer blandes. Husets og byggeskikkens stedstilknytning er en faktor de færreste legger til grunn når de velger sitt "drømmehus". Det samme gjelder den enkeltes bevissthet om eget tiltaks påvirkning på helheten utenfor egen eiendomsgrense. Resultatet blir tyrollerhus ved fjorden eller amerikanskinspirerte hus i Norge.

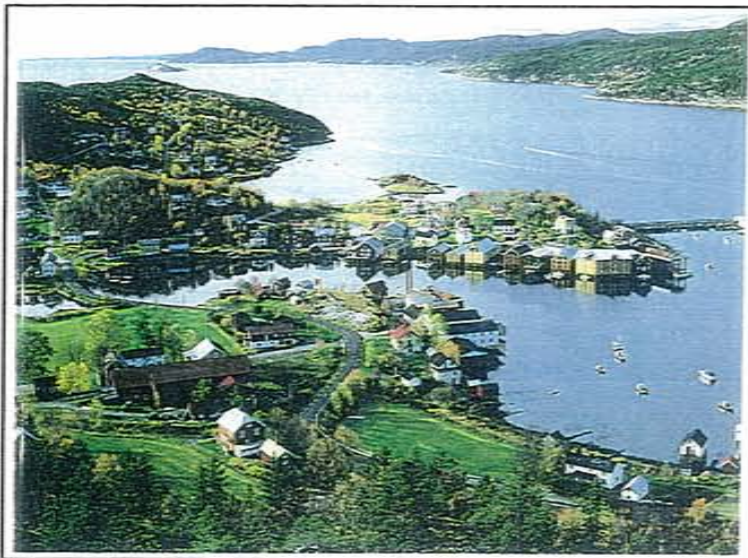
Idag velger mange å male husa sine i pastellfarger. Pastellfargede hus hørte opprinnelig byen til og ble populære i begynnelsen av 1800-tallet da man malte husene for å etterligne klassisk steinarkitektur (Brænne 1992, Nybø 1995). Neste gang pastellene kom på moten var først på 1900-tallet med Jugendstilen. I Råkvåg, som i de fleste andre bygder, er det først de siste 10 årene pastellfargene har kommet på moten.

Bilde 32: Typehusene på Ytterstranda - nøktene i form og farger.

Bilde 33: Vinterlandskapet - blått og stålgrått

Bilde 34: Det frodige, grønne sommerlandskapet.

Bilde 35; Husa - jordfarger og hvitt.

6.4 FARGER

6.4.1 LANDSKAPET

Fargene i landskapet skifter med årstiden og lyset. Åsene omkring Råkvågen er mer eller mindre mørkegrønne året rundt på grunn av den vintergrønne furua som vokser på rabbene. Nærmere bygda dominerer løvvegetasjonen. Om vinteren gir den et grållilla skjær til skogen, vår og sommer gir den sammen med åkrene et irrgønt og frodig preg til bygda før den flammer opp og viser seg i høstfargene.

Det nordiske lyset har fascinert mange kunstnere. Særegent er det at lyset skifter raskt. Da den franske kunstneren Claude Monet kom til Oslo rundt århundreskiftet, ble han betatt av dette lyset, men like frustrert da han oppdaget at det skiftet så fort; Det ble nærmest en umulig oppgave å feste det til lerretet.

En uttrønder vet at på kysten skinner sola mens det regner. Det er mye sant i dette, for like plutselig som tunge, grå sluddbyger farer innover fjorden skinner sola og forandrer landskapet til et glitrende eventyr. Denne plutselige skiftningen som gjør at uttrønderen må være forberedt på all slags vær på en gang, setter seg fast i den som er oppvokst her. For den som flytter sørover kan det gi seg utslag i kommentarer som at "på Østlandet har de ikke vær" eller "Været i innlandet er så kjedelig (underforstått forutsigbart)". Været gir landskapsopplevelsen i slike værutsatte strøk en ekstra dimensjon - den blir mer levende, og tilstedeværende.

6.4.2 BEBYGGELSEN

Frem til ca 1860 gjenspeilte fargebruken den sosiale lagdelingen i samfunnet (Bræne 1992). Prøysserblått og blyhvitt var dyre farger på grunn av fremstillingsmåten, mens engelskrødt og okergult var billige naturfarger. Det var ikke uvanlig at man malte hovedfasaden i en dyr farge, mens fasaden inn mot tunet ble holdt i en billigere farge. Dette var vanlig frem til 1. verdenskrig, da alle pigmenter kostet omtrent det samme.

I Råkvåg heter det seg at det var Mons Monsen på Vorphaugen som mot slutten av det forrige århundret var den første til å male huset sitt hvitt (Ottersrad 1992). Ellers i bygda var husene engelskrøde og okergule, eller også var de umalt. At husfarge og sosial lagdeling hadde en sammenheng kan kanskje denne uttalelsen fra Ola Berget vise: "Du kan gjerne male husa dine kvit du som har mala dem i fattigmanns blod" (Særkurs i arkitekturhistorie NTH 1976). De fleste husene på denne tiden var bordkledde, i alle fall på "værsida" og mot havna. Hvitt kom raskt på moten. Vanlige farger rundt vinduer og på dører var da lys grønt.

Bilde 36 : Skilting, belegg og "løse elementer" foran Handelslagets brygge, eller Bryggekafeén. Skilting og belegg fungerer greit.

Bilde 37 : Campingbord på Hustadbrygga. Møblelementet er nøkternt, men i store mengder får man likevel en "rasteplass"-følelse. Blomsterkasser med plastblomster hører ikke hjemme i et bryggemiljø som dette.

Bilde 38 : På Værhaugen og Sjøgata er det grusveger. Dette er nok også riktig vegdekke for fremtiden, men som bildet viser bør kantene mot gresset defineres bedre. Lekeplassen foran brygga virker malplassert og forfallen.

6.5 UTEMØBLERING OG GATEBELEGG

6.5.1 MØBLERING

Møblering er her de elementene som settes inn mellom husene ; trær, lykter, skilt, blomsterkasser og benker etc.

Det finnes foreløpig ingen offentlig beplantning av busker og trær i Råkvåg sentrum. Det grønne preger allikevel Råkvåg, men da i form av stedegen naturlig vegetasjon eller vegetasjon i privathager. Med opparbeiding av Bryggåkern vil det også komme en omfattende offentlig beplantning av sentrumsområdet.

Det er tradisjonelle gatelys langs fylkesvegen. Annen belysning er mer tilfeldige lysstolper og lykter på husveggen. I denne sammenhengen bør det sies at kabelstrekene mellom lysstolpene og fra elektrisitetsstolpene og telefonledninger preger Råkvåg. En opprydding av ledningsstrekene er på sin plass, og hvor det lar seg gjøre bør ledningene legges i kabelgrøft. Arbeiderlaget i Råkvåg har sendt en forespørsel til elektrisitetsverket om å få lagt ledningstrekket fra Tørrabben til Vågen i kabelgrøft men det er ennå ikke mottatt svar på henvendelsen.

Den eneste form for benker som er utplassert finner vi på Hustadbrygga og kafèbrygga. Begge steder er det satt ut enkle campingbord.

6.5.2 GATEBELEGG

Generelt er det å si at stedet preges av at det i estetisk forstand ikke er tenkt på gatebelegg. Fortau finnes ikke men bryggene, eller torget om man vil, er trebelagt. Dette gjelder Hustadbrygga og ved Kafèbrygga. Fylkesvegen og arealet foran Samvirkelaget er asfaltert, ellers har alle vegene grus. Det er ingen kantavslutning inn mot hus eller i overgangene mellom asfalt og grus.

7. STEDETS LIV

7.1 MØTEPLASSER

7.1.1 BETYDNINGEN AV GODE UTEOMRÅDER

Jan Gehl (1987) hevder at utendørs møtesteder er resultatet av tre typer menneskelig aktivitet :

- De nødvendige, funksjonelle aktivitetene som å gå i barnehagen, på skolen eller til arbeid, handle, vente på bussen osv.
- Valgfrie rekreasjonsaktiviteter, aktiviteter som man gjør dersom man har tid f.eks å gå tur i skogen, fiske fra brygga, spise is på en benk i solveggen osv.
- Sosiale aktiviteter, dvs aktiviteter som er avhengig av andre menneskers tilstedeværelse.

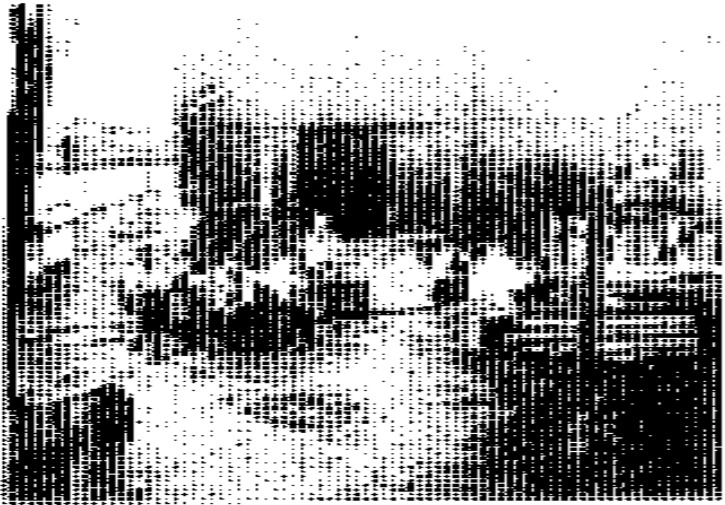
Gehl påpeker videre at dersom kvaliteten på uteområdene er dårlige, vil man bare finne de nødvendige, funksjonelle aktivitetene på området. Desto bedre kvalitet på uteområdene, desto større andel av såkalte valgfrie rekreasjonsaktiviteter får man i tillegg til den nødvendige og funksjonelle aktiviteten. Dersom det er lagt til rette for det og det er andre folk tilstede, oppholder man seg ofte lenger på stedet for å sette seg ned og slå av en prat.

7.1.2 UTENDØRS MØTEPLASSER

På grunn av klimaet i Råkvågen, er de utendørs aktivitetene i stor grad avhengig av været og årstiden. Historisk sett er det bryggene som har vært torget og møteplassen i Vågen. Slik er det fortsatt, i alle fall i sommerhalvåret. Resten av året er det foran Samvirketaget folk i Råkvåg møtes, et lite steinkast unna bryggene. I dag er dette et trist og lite innbyende område uten tilrettelegging for sosiale aktiviteter.

De utendørs møteplassene er :

- Bryggene med brygga ved Bryggekafeen og båthavna som det mest aktive området
- Hustadbrygga
- Samvirketaget

Bilde 39 : Karfolkas Søndagsprat om vær og vind foran brygga til Kristiansen på Innesida.

7.1.3 INNENDØRS MØTEPLASSER

Også de innendørs møteplassene er til en viss grad knyttet til sesong ettersom det er flere serveringstilbud i turistsesongen enn ellers i året.

- Bryggekafeen
- Samvikelaget
- Vågen restaurant og bar
- Ungdomshuset
- Nyskolen
- Bryggeutstillinga
- Salteriet kulturbygg i storbygg når denne etterhvert åpner

7.2 IDRETT OG FRILUFTSLIV

Den mest vanlige friluftaktiviteten i Råkvåg er naturlig nok båt og fiske. I tillegg til fisketurer til "private" fiskebanker, er turer til øyene lenger ut i fjorden populært. På Bessholmen og Sandøya er det fine sandstrender, og på Våpenøya er det museum og leirskoleaktivitet. Håøya er lite besøkt. Kipneset på den andre sida av fjorden er en annen fin badestrand som tidvis besøkes av folk fra Råkvåg. Den lokale badestranden er Øykskjæret. Denne ligger rett i sentrum, vest for Bryggåkeren.

Av turmål på land kan nevnes :

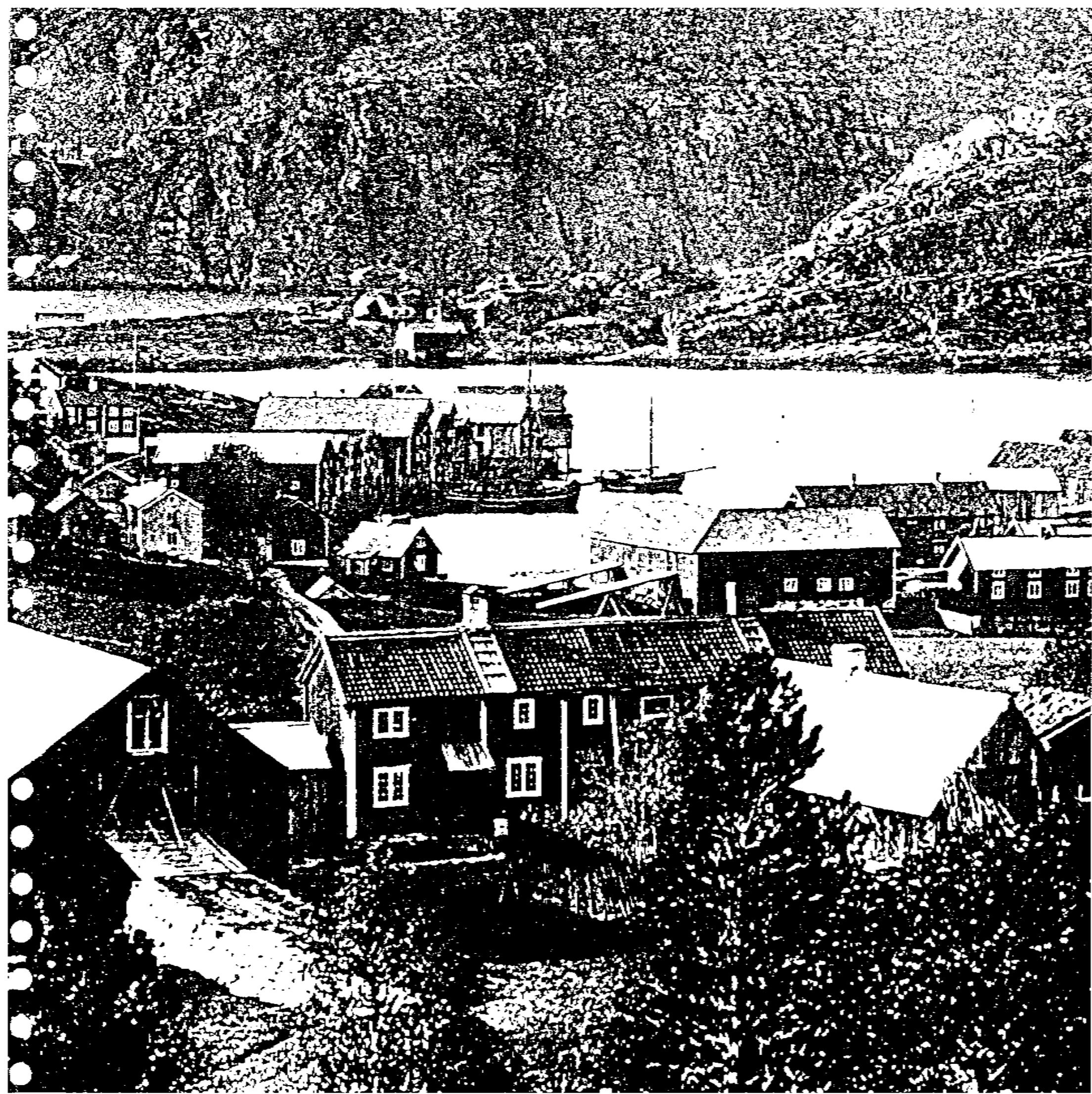
- Lykta på Harbakken
- Kjentmannsposten på den heimre Grønskaroklumpen
- Opo stigen til Storrudsheia
- Peviksenderen, enten fra Bjørkvika eller Vorovikan
- Pevika kommunale bade- og friluftsområde

Råkvåg har også en idrettsbane. Denne ble bygd for tippemidler midt på 80-tallet, og ligger nær sentrum ved Berget-gården. Fotballbanen er i gress omkranset av en løpebane. Banen brukes av og til av Stjørna idrettslag i fotballsesongen ettersom det ikke er gressbane i Husbysjøen. Råkvåg har ikke eget fotballag.

7.3 LAG OG FORENINGER

Nedenfor følger en oversikt over lag - og foreninger i Råkvåg. Der det ikke eksisterer et tilbud i Råkvåg, er tilbudet i Husbysjøen nevnt.

Musikk og dans:	Mælan skolekorps, Indre Stjørna Songlag og Hyggeklubben Svingom
Sport og jakt/fiske:	Stjørna Idrettslag, Råkvåg Marsklubb og Stjørna Jeger- og Fiskerforening
Skyting:	Sørfjorden skytterlag
Motor:	Stjørna MC-klubb
Småbåthavner :	Råkvåg Båttforening, Råkvåg båt - og fritidssenter
Bondeorg. :	Sør-Stjørna Bondelag og Stjørna Bonde - og Småbrukarlag
Diverse :	Stjørna Bridgeklubb, Råkvåg Ungdomslag, Råkvåg Grendalag, Stjørnagrappa, Råkvåg Pensjonistforening, Barnelaget "Lysglimt" i Husbysjøen, Husbysjøen åpent hus og Indre Stjørna Helselag
Samfunnshus:	Ungdomshuset Varden ved Råkvåg Ungdomslag Betania menighetshus og Eben Ezer menighetshus, begge i Råkvåg.

8. BRUK AV STEDSANALYSEN

SYNTESE

8.1 EGENART OG IDENTITET ; EN OPPSUMMERING AV REGISTRERING OG KARAKTERISERING

Konklusjonen på karakteriseringen er at Råkvåg er et "sterkt" sted ; et sted med identitet. utfordringer for fremtiden vil i gå ut på å ivareta og bygge videre på denne identiteten. Med utgangspunkt i registreringen og karakteriseringen kan Råkvågs viktigste særtrekk oppsummeres slik :

Historiske særtrekk :

- Det er den lune, naturlige havnen og fisket som har skapt grunnlag for bosetting. Stedet har vokst og gått tilbake i takt med tilgangen på fisk. Idag har fisket mistet sin betydning som næringsveg, og det er turis:næringen som nå vokser sterkest.
- Kunnskap om stedets historie viser oss hvordan stedet idag er et produkt av tidligere generasjoners levemåte. Det er viktig å ta vare på historiefortellende sammenhenger og betydningsfulle enkeltobjekt, enten fordi de har estetisk verdi, affeksjonsverdi eller historisk verdi. I Råkvåg er bryggene fremsatt som den mest bevaringsverdige sammenheng. Men ; Råkvåg er mer enn "den største samling sjøhus i Norge utenom de større byene". Ulike lag av befolkningen har satt spor etter seg på forskjellige måter. Slik sett blir både storgårdene, bryggene på Yttersida, husmannsplasser og stransitterstuer med de mindre, spredte sjøhusa på Yttersida like viktige deler for å gi et meningsfylt helhetsbilde av det som har vært.

Landskapshistoriske særtrekk :

- Landskapet har endret seg i takt med endret bruk. Opp gjennom tidene har landskapet skiftet fra skogkledd til åpent, og tilbake til skogkledd igjen. De siste 50 åra har gjengroing av tidligere beitemark vært betydelig. Åsene omkring Vågen som tidligere var nærmest nakne, er nå lodne av vegetasjon. Oppslag av skog på Værhaugen og Ragnhildhaugen har betydning for lokal klimaet idet den vil dempe for den framherskende vindretningen.

Særtrekk ved landskapskarakteren og bebyggeisen:

- I Råkvåg er Vågen midtpunktet, både i det naturgitte og menneskeskapte landskapet. Dette medvirker til at stedet virker logisk og oversiktlig. Tetistedet omkranser Vågen, godt definert mot den omkringliggende Råkvågbygda med skog - og jordbruksarealer.
- Aktiviteten på Hustadbrygga ; gjestehavn, restaurant, bar og overnatting, bidrar til å opprettholde Vågen som midtpunktet i tettstedet.

- Bebyggelsesstrukturen karakteriseres av båndet med sjøhus rundt hele Vågen ; i rekke på Yttersida og spredt på Innersida. Bakfor ligger det et nytt bånd med bolighus. Det er karakteristisk at husa ligger tett ; bebyggelsesstrukturen kan karakteriseres som urban. På grunn av lite vegetasjon mellom husa, ligger de godt synlig. Mange av boligene rundt Vågen er fritidshus. På grunn av få ledige tomter til boligbygging i sentrum er tettstedet i ferd med å ekspandere vestover, mot Vorpvikan.
- I Råkvåg er det flere gode eksempler både på folkearkitektur og stilarkitektur. Bebyggelse fra ulike tidsepoker er verdifulle enkeltlementer som forteller om en gradvis endring av byggeskikken.
- Belsenkrysset er knutepunkt og fordelingspunkt, og markerer ankomsten ned i selve tettstedet når man ankommer i bil.
- For ankomsten fra sjøen er bebyggelsen på Innersida, Sildebrygga, og brygga ved Bryggekafeen viktige punkt. For ankomst fra fylkesvegen er bryggerrekka, Belsenkrysset og Bryggåkern viktige punkt som markerer ankomsten til tettstedet og deretter sentrum. Vågen og jordbrukslandskapet i forgrunnen er viktige element i opplevelsen av bryggene. Den stadig voksende småbåthavna foran bryggerrekka er i ferd med å tette igjen Vågen og tilfører lite positivt til dette første overblikket over bryggene.

Sentrum :

- Sentrum ligger i skjæringspunktet mellom de 3 enhetlige delområdene og karakteriseres dermed ved at den er et naturlig knutepunkt. Innfallsporvene til sentrum er fra Sjøgata og Bryggåkern.
- Brygga ved gjestehavna og Bryggekafeen er de viktigste møteplassene i sommersesongen. Resten av året er det Samvirkelaget oppe på Bryggåkern som er den viktigste sosiale og nødvendige møteplassen. Samtidig er dette henholdsvis det gamle og det nye sentrum. Det er en kvalitet at disse ligger såpass nær hverandre. Ulempen er at arealene på Bryggåkern er store, utflytende parkeringsområder som er lite egnet for sosiale aktiviteter, og som ikke harmonerer med det ellers intime miljøet rundt bryggene.
- Sykehjemmet er et viktig sted i folks bevissthet. Når sykehjemmet nå flytter ned på Bryggåkern, vil dette bidra til økt aktivitet i sentrum.

8.2 BEVARING ELLER BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Norberg-Schulz (1995) hevder at det både er en *respekterende og kultiverende* holdning som må ligge til grunn for all stedsutvikling. Råkvåg har fått sin renessanse som sted på grunn av det autentiske kulturmiljøet rundt Vågen, og det vil selvsagt være riktig å bevare dette unike bygningsmiljøet også i fremtiden. Samtidig står man i fare for å fryse fast kulturmiljøer og lage dem om til et bilde, en ren form uten funksjon. Norberg-Schulz peker her på en vesentlig problemstilling i debatten om tettstedsutviklingen. Dagens livsform er nødvendigvis annerledes enn for 10, 50 og 100 år siden. Samtidig som man bevarer de betydningsfulle områdene rundt Vågen, bør man derfor også føle ansvar for å *skape nye idealer* for det fremtidige stedet.

I Råkvåg er det større områder som er bevaringsverdige, og når man skal bygge nytt, kommer man ikke utenom hensynet til lokal byggeskikk. "Nye idealer" er dermed ikke ensbetydende med "fri fantasi". Det er heller snakk om å ta stedet selv si noe om hvordan det kan utvikles uten å bryte for mye med det eksisterende. Her kommer begrepet om "bærekraftig utvikling" inn, forstått som en utviklingsmodell som ivaretar hensynet til lokal byggeskikk og stedsidentitet samtidig som nye bygg og funksjoner gis plass (Nybø 1995). Slik vil det nye være en fortsettelse av det eksisterende ved at begge har rot i en grunnleggende stedsforståelse.

8.3 STEDSANALYSENS PLESS I PLANLEGGINGSPROSESSEN

En stedsanalyse er et arbeidsverktøy som skal vise hvilke forhold det er viktig å ta hensyn til i planleggingen, og dermed et virkemiddel for å kunne foreta mer bevisste valg og prioriteringer. Deretter er det opp til fagfolk, involverte parter og politikere å ta de endelige beslutninger om den konkrete utformingen av stedet. Fagfolk og folkevalgte må vise vilje til å ta konsekvensen av at Råkvåg er utpekt som et bevaringsverdig kulturmiljø, og iverksette tiltak som står i forhold til dette, både på kort og lang sikt. Formgivingen må ikke bli en tilfeldig sum av en rekke særinteressers planlegging og utbygging. Skal formingsarbeidet bli vellykket, må mange faggrupper mobiliseres til samarbeid, de politiske mål må klargjøres, og det enkelte menneske må vekkes til å forstå hvordan egen virksomhet bidrar til totalbildet (Langdalen 1994).

8.4 RETTLEDNING

Ut fra karakteriseringen kan tettstedet deles i disse enhetlige delområdene :

1. Vorpviken
2. Ytterstranda
3. Værhaugen og bryggene
4. Sjøgata
5. Bryggakern
6. Ol-Jonsbakken
7. Jordbruksområdene
8. Blankberget, dampskipskaia og Hustadbrygga
9. Innersida, øvre og nedre del
10. Naustvika
11. Myran

8.4.1 INNHOLD OG DETALJERINGSNIVÅ

For å vise hvordan stedsanalysen kan brukes i planleggingen og svare på et utvalg av de utfordringene kommunen står overfor i Røkvåg idag, vil den i det følgende danne grunnlag for en formingsrettleder. Rettlederen skal ta hensyn til og bygge videre på de "signaler" som tettstedet selv gir for sin egen utvikling. På den tida som har vært til rådighet for denne avhandlingen, har det ikke vært mulig å besvare alle utfordringer like grundig. Denne prioriteringen har medført at forhold knyttet til behandlingen av jordbrukets kulturlandskap og turistræringas påvirkning på stedet kun behandles indirekte. Stedsanalysen viser at arealbruken i Røkvåg i store trekk er fornuftig, og det vil derfor ikke bli vist en fremtidig arealdisponeringsplan for hele tettstedet.

Rettlederingen deles inn i 3 nivåer :

- En *hovedrettleder* som tar for seg den overordnede målsettingen for utformingen av tettstedet og antyder hvilke særtrekk som skal fremheves.
- En *generell rettleder* som angir hvilke konsekvenser prioriteringene i hovedrettlederen får for viktige elementer i tettstedet. Her omtales prinsipp for trafikk og parkering, plassering av småbåthavn og fremtidig strategi for boligbygging.
- En *spesiell rettleder* for utvalgte områder og steder i tettstedet. Detaljeringsgraden vil variere med behovet i hvert enkelt område. I enkelte av delområdene kan tiltaket for eksempel være at man skal gjøre minst mulig. Ettersom det året igjennom er størst aktivitet i sentrum, er det naturlig at mengden tiltak og detaljeringsgraden er høyest for dette området.

8.4.2 INNDELING AV DELOMRÅDER I TETTSTEDET SOM OMTALES I RETTLEDEREN

Enhetlige områder er deler av stedet som lar seg avgrense fordi hovedtrekkene i arkitekturen eller funksjoner er sammenfallende. Det er hensiktsmessig å avgrense disse enhetlige områdene i tettstedet for å finne hvilke områder som tiltaksmessig bør behandles under ett, og for å avdekke overgangssoner som kan fortelle hvordan områdene forholder seg til hverandre.

Områdene kan være resultat av ulike historiske, kulturelle eller økonomiske forhold. Kriteriene for inndeling av områdene er terrengforhold, prinsipp for organisering av bebyggelsen, bebyggelsesmønster og bygningstypologi (MD 1993 a, MD 1993b).

I den generelle rettlederen vil alle områdene berøres. Den spesielle rettlederen behandler de sentrumsnære områdene.

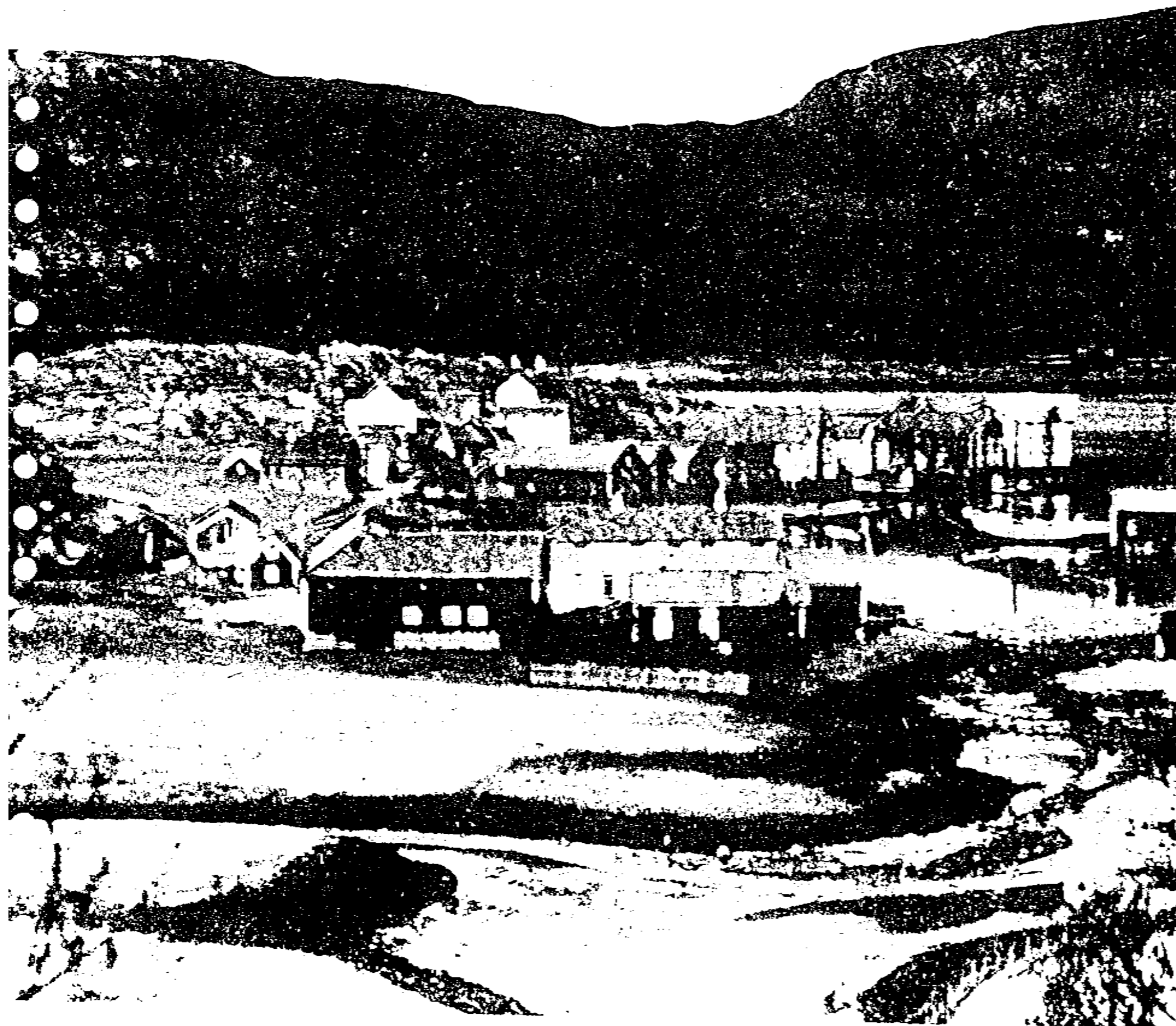
DEL4 RETTLEDNING

9. HOVEDRETTLER

PRIORITERING AV SÆRTREKK SOM BØR FREMHEVES

- Den tette, urbane karakteren i tettstedet bør utvikles og styrkes. Denne tettheten er et av de mest fremtredende særtrekka ved Råkvåg, og skiller det fra andre steder.
- Spesielle steder i tettstedet bør betones. Dette vil skape samtlende møtesteder med forskjellig karakter på ulike steder i tettstedet og tilføre en ekstra opplevelseskvalitet til Råkvåg.
- Sentrum bør understrekes som møtepunkt og samlingssted for hele tettstedet uavhengig av sesong, og det er også her de mest omfattende tilfakene bør settes iverk.
- Ny bebyggelse må innordne seg den eksisterende bebyggelsesstrukturen. Båndet av sjøhus rundt Vågen er karakteristisk for stedet og kan med fordel forsterkes. Fargevalg og proporsjonering av bygningsmassen bør også stå i et meningsfylt forhold til det gamle. Samtidig må man føle et ansvar for at det nye som skapes må tilføre tettstedet en positiv kvalitet ; et bærekraftig bidrag fra samtida.
- Historiefortellende elementer og sammenhenger bør bevares. Det er viktig at man bevarer representative eller betydningsfulle elementer fra flere tidsepoker, også fra nyere tid. Tilsammen vil disse fortelle om et sted i kontinuerlig utvikling.
- Det bør legges til rette for aktiviteter på begge sider av det indre bassenget i Vågen slik at Vågen også i framtida fremstår som det sentrale fokuspunktet i tettstedet.
- Møbleringen i tettstedet bør gis en enhetlig karakter med materialer som både er nøkterne og som i materialvalget harmonerer med stedet. Fremmedelementer vil fort virke malplassert og "jålete". Gatebelegg og kanter bør likeledes vies oppmerksomhet. Kvaliteten på uteområdene har stor betydning for hvordan stedet oppleves, og dårlig kvalitet på kanter og belegg kan fort gi stedet et sjusket preg.

10. GENERELL RETTLEDER

PRINSIPP FOR BOLIGBYGGING - TRAFIKK - HAVNEFORHOLD

10.1 PRINSIPP FOR VEGER OG PARKERING

Eksisterende hovedveg har en utforming og trasé som fungerer tilfredsstillende. Det er derfor ikke foreslått endringer av det overordnede vegsystemet for biltrafikk. Dette kapitlet er derfor konsentrert om behovet for parkering og gang- og sykkelstier.

10.1.1 PARKERING

Mangelen på sentrumsnær parkering er blitt et av de største problemene i Råkvåg. På grunn av mange besøkende sommers tid, er parkeringsbehovet i stor grad sesongavhengig. På de største utførtshelgene er det felt opp imot 200 biler på Bryggåkern og langs fylkesvegen (pers.med.). Når det nye sykehjemmet straks står ferdig, blir det plass til færre biler på Bryggåkern, og det må derfor opparbeides alternative parkeringsplasser nær sentrum. Parkeringen kan i fremtiden lokaliseres til:

- *Bryggåkern*, ca 65 plasser inkludert øremerkede plasser for samvirkelagets kunder. En slik intensiv utnyttning av Bryggåkern som parkeringsplass må forutsette at det settes av tilstrekkelig arealer som kan få en mykere utforming og være torg og møteplass for bygdefolk året rundt.
- *Berge gård*, 19 plasser 35 meter fra Sjøgata, en av innfallsportene til sentrum.
- *Idrettsbanen*, realisering av eksisterende reguleringsplan vil gi 19 plasser 70 - 120 meter fra Sjøgata. Mulighet for nye 19 plasser nærmere Råkgården. I tillegg kan man på de største utførtsdagene ta i bruk kortsiden av løpebanen. Her er det plass til ca 60-70 biler. På dager der man forventer mange besøkende bør det settes ut vakt ved Berge gård som anviser parkering. En opparbeiding av parkering langs idrettsbanen bør forutsette at kommunen tar vedlikeholdsansvaret for vegen ettersom vegen idag er privat og grunneier antagelig ikke vil påta seg det fulle vedlikeholdsansvaret (pers.med.).
- *Ytterstranda*, 32 plasser 120 meter fra Bryggåkern.

Tilsammen gir dette en parkeringskapasitet på omlag 220 plasser innenfor en avstand på 20 - 250 meter fra parkeringsplassen til sentrumskjærner, det vil si samvirkelaget og brygga foran småbåthavna og Bryggekafeen.

I tillegg er det behov for flere parkeringsplasser i tilknytning til aktiviteten på Hustadbrygga. Et alternativ kan være å sprengte ut deler av Blankberget for å gi plass til parkering. Dette vil være både dyrt og estetisk krevende. Det er mer nærliggende å benytte deler av arealet mellom fylkesvegen og nordsiden av Vorphaugen gård til en slik parkering. Forslaget har vært fremmet men eier av Vorphaugen er uvillig og ønsker tomte til bygging av redskapshus.

10.1.2 BELSENKRYSSET - EN MARKERING AV ANKOMST INN I TETTSTEDET

Ved ankomst til Råkvåg fra fylkesvegen er det Belsenkrysset som markerer at man er kommet ned til selve tettstedet. Her fordeles også trafikken til viktige steder i tettstedet; Innersida og Yftersida.

For å understreke kryssets som et ankomstpunkt og markere dets betydning som fordelingspunkt, er det naturlig å lage en rundkjøring. Sentrum i rundkjøringen kan nyttes til å markere ankomsten ytterligere, enten i form av en skulptur eller en fargerik beplantning som merblomster. Buskplantning bør unngås da en slik behandling av midtarectet er svært vanlig og i liten grad markerer et særpreg.

10.1.3 GANG - OG SYKKELSTIER (G/S)

Hovedtyngden av trafikktilfak i Råkvåg bør knyttes til å utvikle et tilfredsstillende gang- og sykkelvegnett. Trafikkmengden i sommersesongen er stor, og for å skape tryggere ferdsel både for bygdafolk og besøkende, bør viktige steder i tettstedet forbindes med gang- og sykkelveg :

- Mellom de tettest befolkede områdene, dvs fra Vorpvikan til Innersida
- Fra boligområdene til sentrum. I tillegg til ovenfor nevnte strekning, bør det komme en gangforbindelse mellom Tørrabben/Ospita og sentrum, særlig med tanke på eventuell boligbygging i dette området. Gangstien kan legges langs Råkabekken slik at den samtidig aktiviserer et område som idag er utilgjengelig. Gangforbindelsen kan utformes som en kultursti. Utforming av denne omhandles nærmere i kapittel 11 : spesiell rettleider.

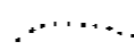
Det er ønskelig å føre gangforbindelsen fra Vorpvikan og sentrum videre til Myran, men på grunn av det bratte terrenget på Innersida og dårlig plass, vil dette antagelig by på problemer.

PRINSIPP FOR VEGER, GANGVEGER OG PARKERING

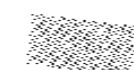
TEGNFORKLARING

 EKSISTERENDE ADKOMSTVEG TIL SENTRUM
(BRYGGÅKERN)

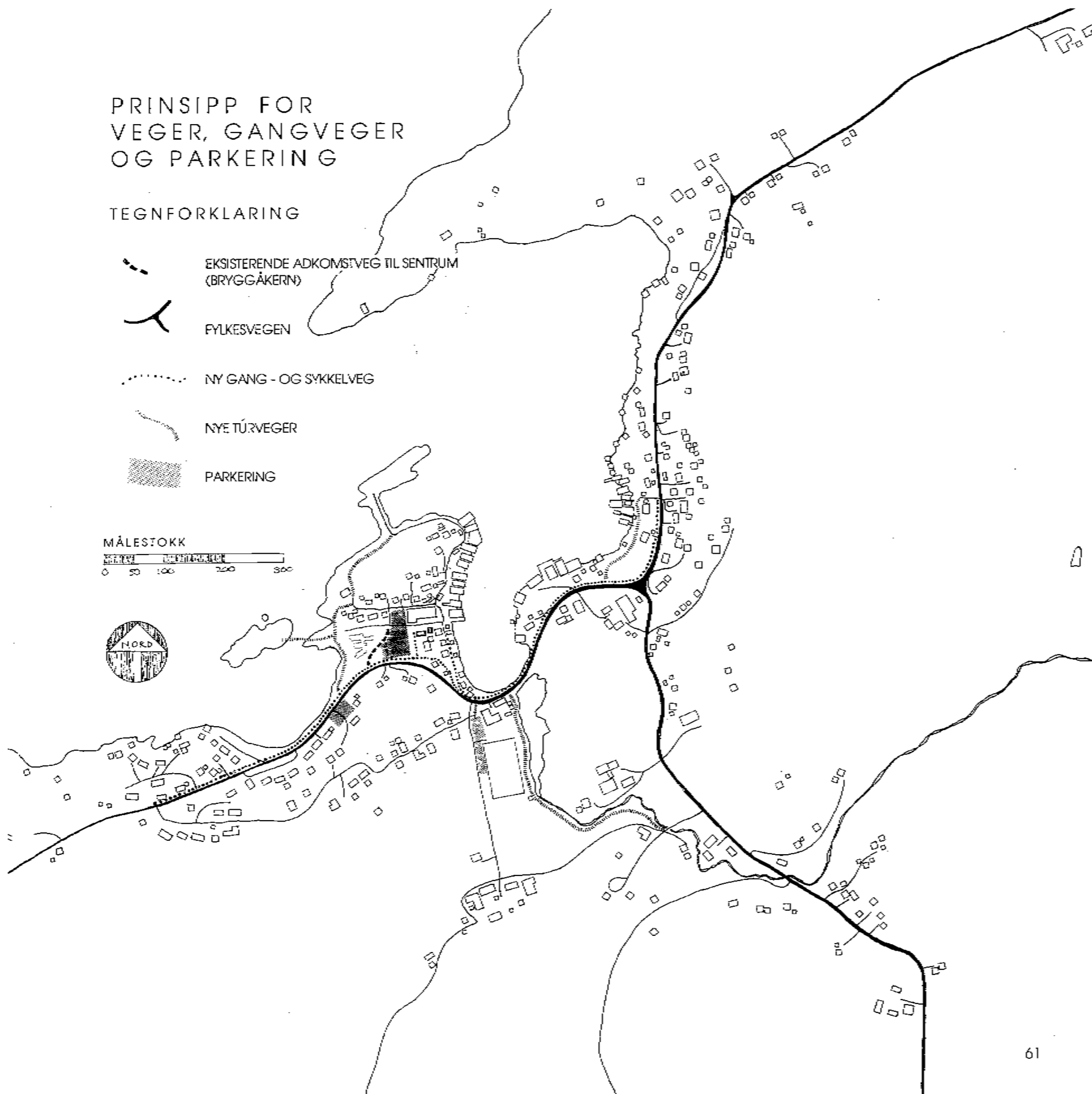
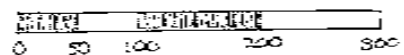
 FYLKESVEGEN

 NY GANG - OG SYKKELVEG

 NYE TÚRVEGER

 PARKERING

MÅLESTOKK

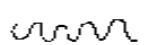

En uheldig side av tettstedsutviklingen etter 2. verdenskrig har vært at boligområdene legges stadig lengre unna sentrum (Langdalen 1994). Råkvåg følger seg inn i dette mønsteret; mens en stor del av bebyggelsen i sentrum er feriehus, legges de nye boligområdene til Vorpvikan lenger vest. For å legge til rette for at flest mulig etablerer seg i Råkvåg, må det til enhver tid være god tilgang på attraktive og varierte boligtomter. Behovet for tomter understrekes i et brev fra Råkvåg Arbeiderlag til Rissa Kommune 24.02.97. Brevet som viser til aktuelle utbyggingsområder ber kommunen straks ta saken opp til vurdering. I tillegg til en drøfting av en eventuell innføring av boplik, vil dette kapitlet drøfte egnetheten for boligbygging både for de foreslåtte og andre aktuelle utbyggingsområder.

Alternative utbyggingsområder for boliger:

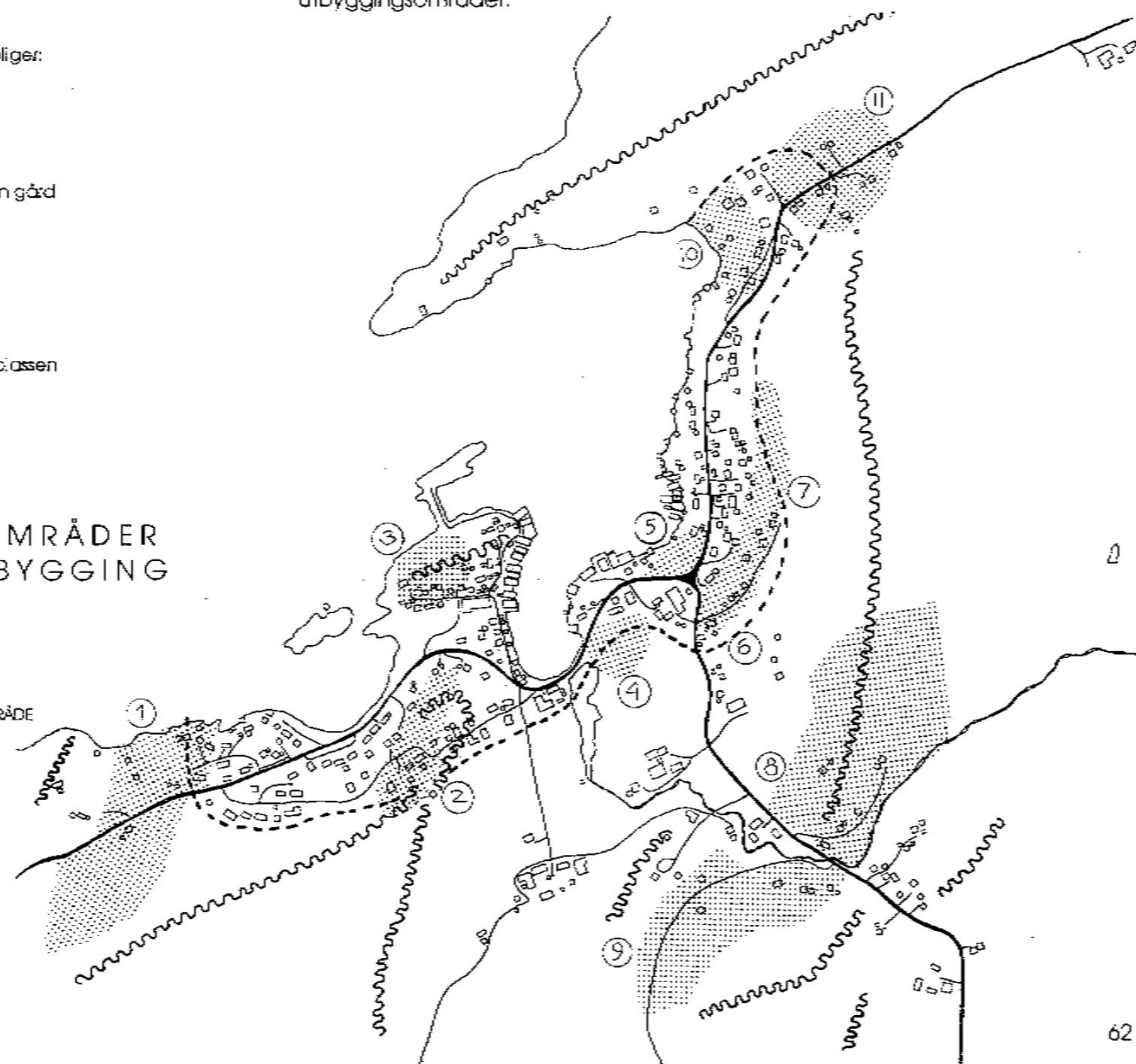
1. Vorpvikan
2. Ragnhildhaugen
3. Værhaugen
4. Mellom Berge gård og Vorphaugen gård
5. Gittejordet
6. Øst for Belsenkrysset
7. Innersida
8. Osplia
9. Vest for Tørraben, syd for campingplassen
10. Naustvika
11. Myran

VURDERING AV OMRÅDER EGNET TIL BOLIGBYGGING

TEGNFORKLARING

- MULIG UTBYGGINGSOMRÅDE
- SILHUETTER
- GRENSE FOR TETTSTEDET

MÅLESTOKK 1 : 10 000

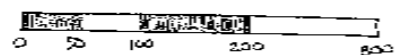

FORDELING MELLOM FRITIDSEIENDOMMER OG HELÅRSBOLIGER

TEGNFORKLARING

- HELÅRSBOLIG
- ▨ NÆRING/OFFENTLIG BYGG/ALMENNUTTIG FORMÅL
- FRITIDSBOLIG

MÅLESTOKK

Aktuelle virkemidler i lovverket

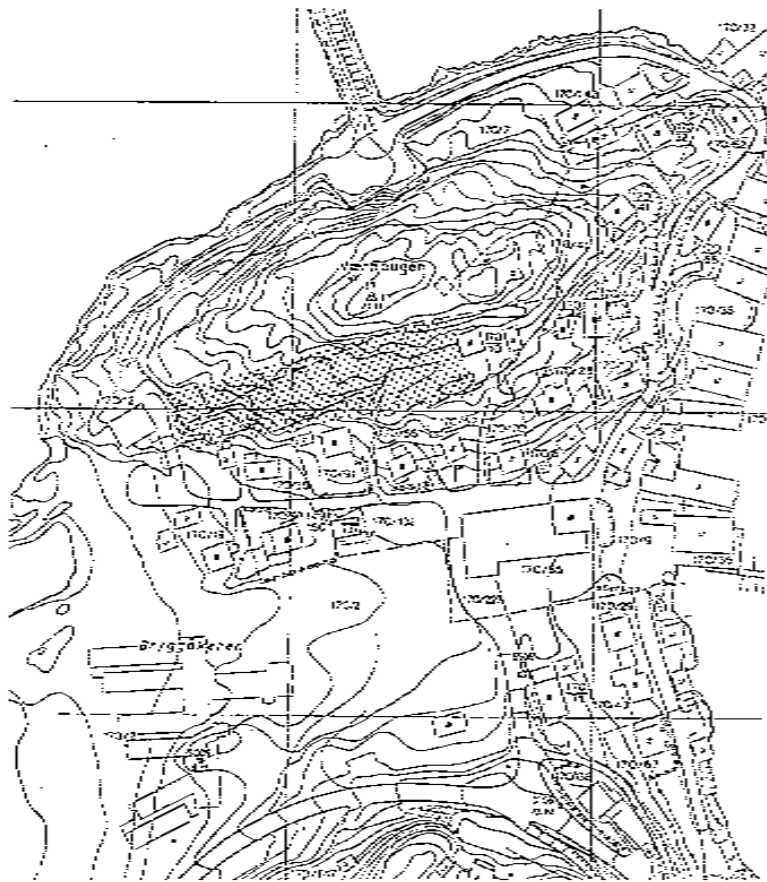
Dersom man ser på fordelingen av helårsboliger og fritidsboliger i Råkvåg, vil man oppdage at konsentrasjonen av fritidsboliger er størst rundt Vågen. Som et virkemiddel for å øke tilgangen på helårsboliger i sentrum, har det vært drøftet hvorvidt man bør innføre boplikt. Lovverket gir hjemmel til bestemmelser om boplikt gjennom Konesjonsloven av 31. mai 1974. I henhold til § 5 nr. 2 og § 5 3.ledd, kan Kongen ved forskrift begrense eller sette ut av kraft konsesjonsfriheten for bebygde eiendommer som er eller har vært i bruk som helårsbolig for et gitt område. I tillegg gir Plan- og bygningslovens (PBL) §79 kommunen anledning til å "...forby bebyggelse som etter sin art eller størrelse avviker vesentlig fra det som er vanlig i strøket, når den etter kommunens skjønn vil hindre eller i særlig grad vanskeliggjøre en forsvarlig utvikling av strøket i fremtiden". PBL § 91 A gir ytterligere bestemmelser ved at kommunen kan forby bruksendring, riving, sammenslåing eller annen ombygging av boliger.

Erfaringer fra andre kommuner

Lovverket gir som vi ser enten kommunen alene eller departementet anledning til å gjøre gjeldende en bestemmelse om boplikt. Ved å ta i bruk både Konesjonsloven og PBL, vil bestemmelsene kunne omfatte både eksisterende og planlagt bebyggelse I Norge var det i 1995 så mange som 60 kommuner fordelt på hele landet som hadde innført bestemmelser om boplikt (Håland og Storhaug 1995). Det er særlig kommuner som er attraktive i reiselivssammenheng som benytter seg av slike bestemmelser for å hindre en uheldig utvikling. I Sør-Trøndelag er det Ørland, Oppdal og Røros som har innført boplikt. Mest kjent er det nok at sørlandsbyer som Lillesand og Arendal har tatt i bruk denne bestemmelsen for å hindre "spøkelsesbyer" vinters tid (Lillesand Kommune 1996). Både Lillesand og Arendal er kommuner med et presset boligmarked og stor tilflytting, en nokså ulik situasjon i forhold til Råkvåg. Erfaringer fra disse kommunene viser at priser for boliger som kun kan benyttes til helårsboliger går drastisk ned mens prisen på fritidsboliger stiger tilsvarende. En slik prisdreining har den opplagte fordel at folk som ønsker å etablere seg på helårsbasis kan få attraktive boliger til en rimelig penge. Samtidig er den en ulempe for eiere av fast eiendom innenfor boplikt-området ettersom verdien på boligen synker. Spørsmålet er om etterspørselen etter bolig i Råkvåg er så stor at det også her er hensiktsmessig å innføre en slik praksis.

Konsekvenser for Råkvåg

Råkvåg er et lite sted med svært få gjenværende servicetilbud. Postkontoret ble lagt ned 1.3.97 og i tillegg til Råkvåg sykehjem med legekontor er det kun samvirket som ennå driver på helårsbasis. Det har alltid vært mange besøkende til bygda. Tidligere var det fremmede fiskere som bidro til at man tidvis kunne gå "tørskodd" over Vågen, idag er det turistene som står for mye av aktiviteten og næringsveksten. I Råkvåg har man alltid vært, og er forisatt avhengig av besøkende utenfra, og en drøffing av boplikten må vurderes ut fra hva som er mest hensiktsmessig for både bygda'olk og besøkende.

Kartutsnitt Værhaugen mål 1: 2000. Aktuelt utbyggingsområde er markert.

Etersom målsettingen med boplikt i Råkvåg vil være å hindre at de sentrumsnære områdene ligger tilnærmet øde vinterstid, er det naturlig å avgrense en eventuell boplikt til å gjelde den indre delen av Vågen - Innersida og Værhaugen - og Ragnhildhaugen og Ol-Jonsbakken.

I Råkvåg vet vi at en stor del av fritidsboligene eies av folk med tilknytning til bygda. Mange har overtatt hus etter foreldre eller besteforeldre, og det vil føles svært urettferdig for disse å "gi fra seg" barndomshjem eller andre boliger som de føler sterk tilknytning til. Men: Normalt vil en eiendom som overtas gjennom arv fra nære slektinger ikke omfattes av en bestemmelse om boplikt (Konsesjonsloven §6 nr. 1). Bestemmelsen gjelder kun ved salg av eiendommen. Det er derfor grunn til å stille spørsmål om effekten av å innføre en bestemmelse om boplikt. En eventuell bestemmelse bør uansett suppleres med de mulighetene PBL gir for å styre bruk av ny bygningsmasse.

10.2.2 FORTETTING I SENTRUM

For å styrke sentrum og sikre at det lyser i husa rundt Vågen hele året må det legges til rette for fortetting i allerede utbygde sentrumsnære områder. Ved fortetting må det stilles strenge krav til bebyggelsens utforming, plassering og fargevalg. Bygningene må plasseres etter terrenget på tomte og bebyggelsesmønsteret i området. I Råkvåg er det tradisjon for å bruke sterke farger eller hvitt på husa, og man bør derfor være forsiktig med pastel farger. Bygningenes volum må harmonere med den omkringliggende bebyggelsen.

Råkvåg Arbeiderlag påpeker i sitt brev til kommunen arealer som de mener er aktuelle fortettingsområder i sentrum:

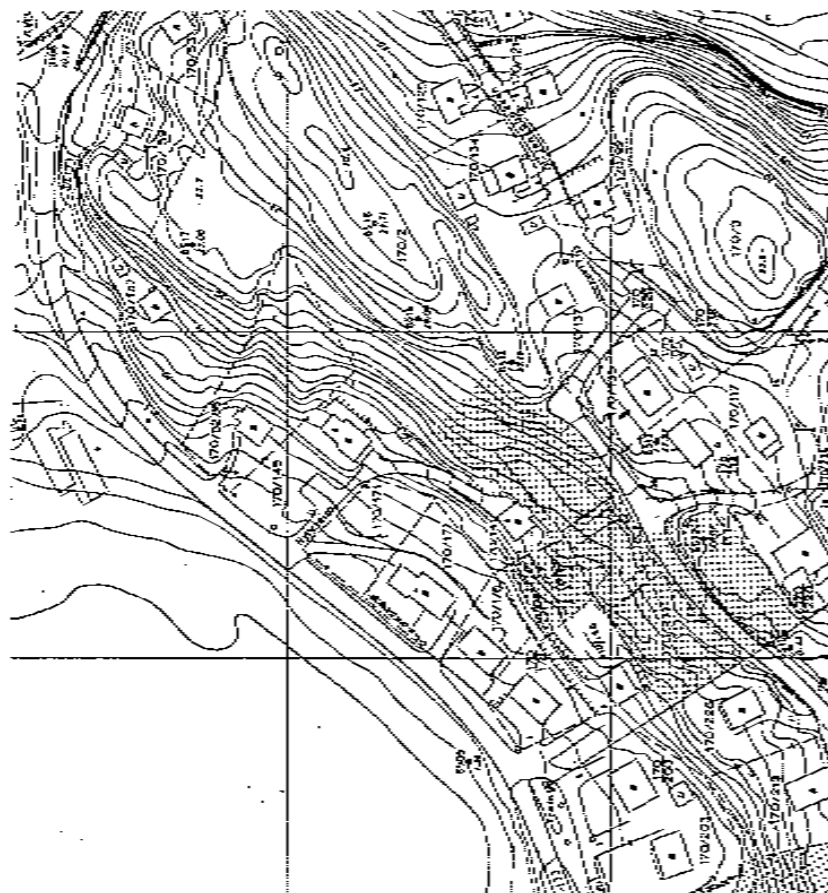
- **Nordvestre del av Værhaugen**

Dette kommer i konflikt med gjeldende reguleringsplan ettersom deler av området er regulert til frituftsområde. I tillegg vil området delvis berøre, delvis grense direkte til bevaringsområde. På grunn av terrenforholdene er det uaktuelt å bygge ut boliger på nordsiden av Værhaugen. Sprenging for å fremføre veg nit vil medføre store, skjemmende sår i terrenget som blir godt synlig fra sjøen. I tillegg vil tomtene kreve større terrenginngrep ved bygging, og de vil derfor bli dyre.

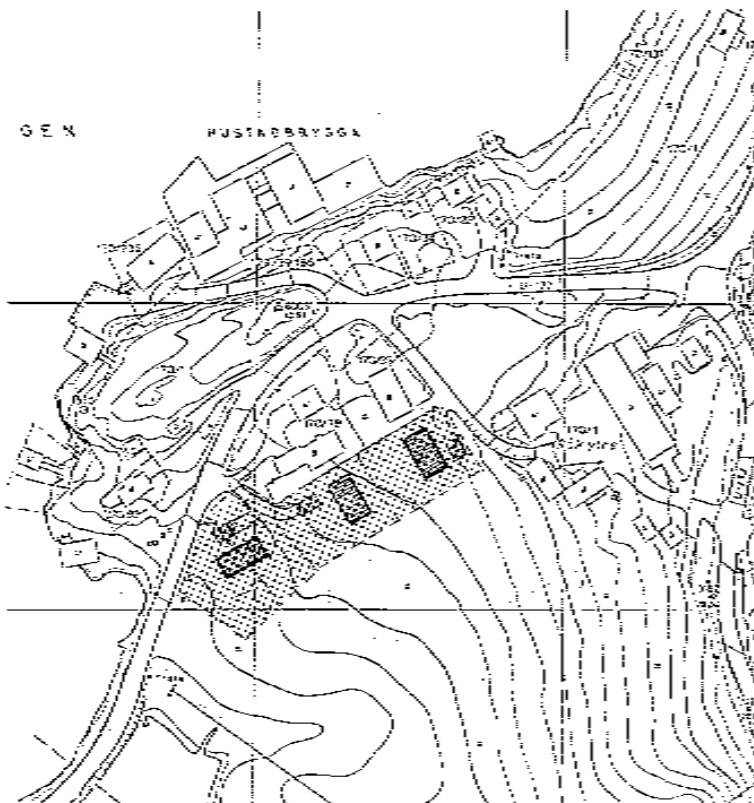
Det er mest aktuelt å bygge ut på sørvestsiden av Værhaugen. Tomtene vil få god soleksponering, men også her er terrenget bratt. En utbygging vil kreve at man i størst mulig grad tilpasser boligen til terrenget og plasserer husa ned i lia for å unngå å bryte horisonten på Værhaugen. Disse hensynene betyr at det er plass til 1 i høyden 2 små boliger i 1-1 1/2 etg. Ettersom området grenser direkte til bevaringsområdet må det stilles krav til byggeskikk og fargevalg. Gjennomføring vil kreve ekspropriasjon av privat eiendom.

- **Ragnhildhaugen**

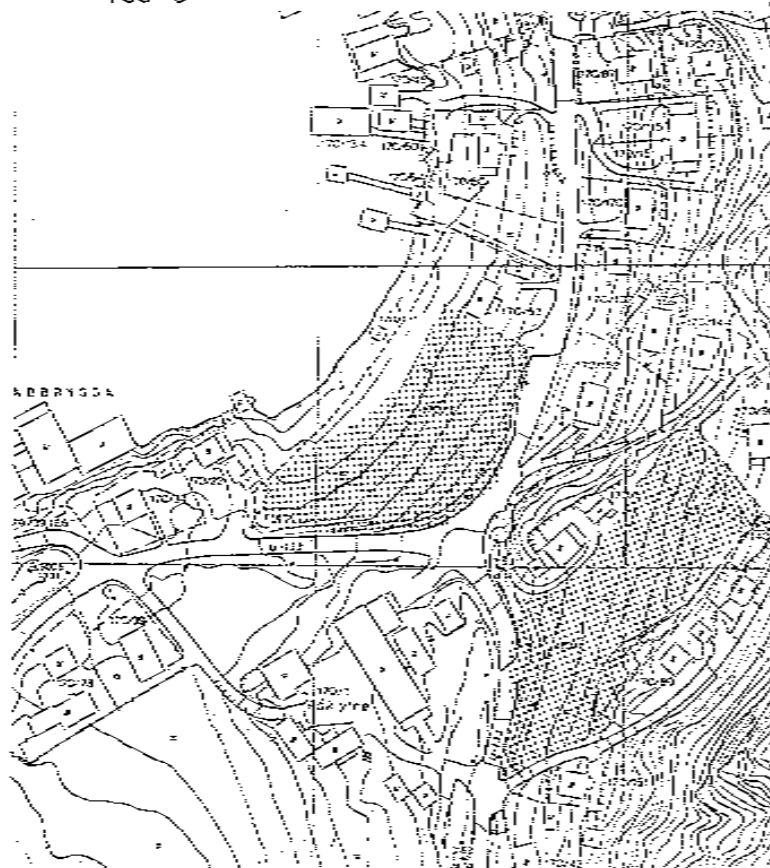
Det er fortsatt ledige tomter som er regulert til boliger på Ragnhildhaugen. De gjenværende tomtearealene er bratte, og vil måtte være "naturtomter" med uteområder som i liten grad opparbeides. På grunn av synlighet og bratt

Kartutsnitt Ragnhildhaugen mål 1: 2000. Aktuelt utbyggingsområde er markert.

Kartet over viser jordbruksarealet mellom Berge gård og Vorphaugen gård. Utkast til plan i mål 1: 2000 viser hvordan bebyggelsen kan orienteres slik at den fremstår som en enhetlig klynge. Under er det vist et kartutsnitt av Gittejordet og området øst for Belsenkrysset. Aktuelt utbyggingsområde er markert.

adkomst ansees det som uaktuelt å bygge på nord- og nordvestsida av Ragnhildhaugen. Denne delen av Ragnhildhaugen hører visuelt med til typehusfeltene på Ytterstranda, og krav til utforming av boligene kan derfor være mindre strenge. I alt kan man se for seg 5-6 boliger.

- **Jordbruksarealet mellom Berge gård og Vorphaugen**

I tillegg til vanskelige grunnforhold står jordvernet i kommunen sterkt og arealet må derfor regnes som konfliktfylt. Både på grunn av jordvernet og av estetiske hensyn er det ikke aktuelt med en større utbygging her. Som det er vist i karakteriseringen under kapittel 6.1 har dette området stor betydning for hvordan det oppleves å ankomme Vågen fra fylkesvegen. I tillegg til at bebyggelse vil måtte underlegge seg strenge krav til utforming, vil den stenge deler av utsikten til det indrehavnebassenget dersom den frekkes for langt mot vest. Idag ledes blikket naturlig mot vannspeilet i det indre bassenget, bryggene og samvirkelaget. En eventuell bebyggelse bør kun konsentreres til eksisterende husklynge og orienteres slik vist på skisse. Slik vil utsikten mot Vågen ligge uforstyrret og bebyggelsen danne en konsentrert klynge. I alt foreslås 3 nye eneboliger, tomtestørrelse ca 750 m². Grunnundersøkelser er aktuelt før utbygging på grunn usikre grunnforhold knyttet til forekomst av leire.

- **Gittejordet**

Til tross for at dette er et jordbruksareal, er dette mindre konfliktfylt enn området nevnt ovenfor. Arealet er lite, i overkant av 3 daa, og brukes ikke pr. idag til jordbruksformål. Eier har egne planer om å bygge rorbuer i strandkanten, men ettersom det ikke er tradisjon for rorbuer i Råkvåg bør slike planer frarådes. I tillegg er strandsonen attraktiv som friluftsområde og bør være tilgjengelig for alle. Beliggenheten ved sjøen og tradisjonen for å bygge tett i denne sonen tilsier at det kan anbefales å bygge 3 tomannsboliger på tomta. En stripe på ca 15 m langs stranda bør reguleres til friluftsområde.

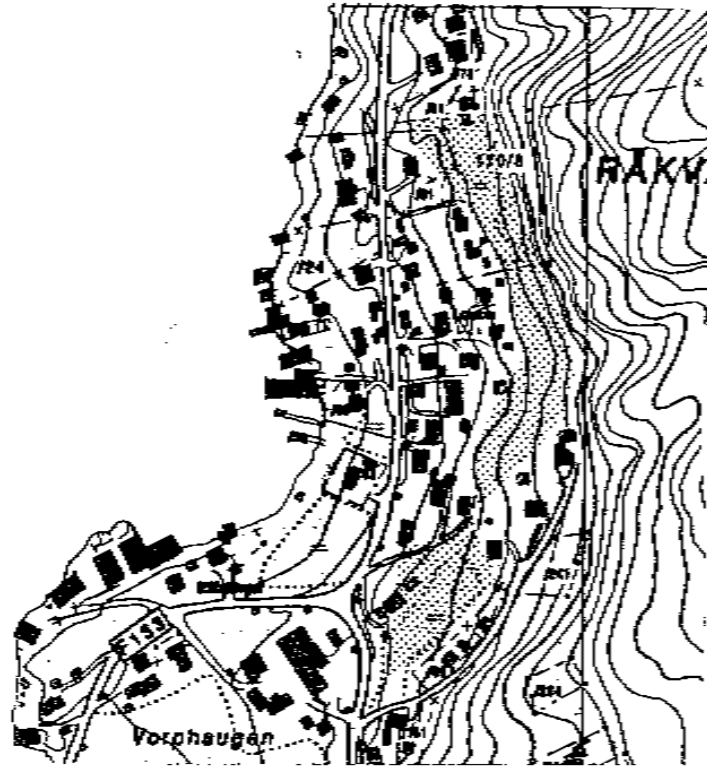
- **Øst for Belsenkrysset**

Som Gittejordet, er dette et mindre jordstykke som pr. idag ikke brukes til jordbruksformål. Arealet byr på gode solforhold og fin utsikt, og må ansees som godt egnet til boligbygging. Det foreslås 4 eneboligtomter med en tomtestørrelse fra 500 - 750 m².

Områder som ikke er nevnt av Råkvåg Arbeiderlag, men som likevel er aktuelle utbyggingsområder i sentrum :

- **Åpningen i bryggerrekka mellom Monsenbrygga og Anders Hansen si brygge.**

Her stod det tidligere ei brygge, og man kan tenke seg at "hullet" tetts igjen med en ny brygge, grunnflate ca 10x20 m. Utformingen av ny brygge vil ha stor innvirkning på hvordan bryggerrekka som helhet oppfattes, og det må stilles store krav til utforming, ned til minste detalj. Tradisjonelt hadde fiskerne rom i bryggene. Etersom det ikke finnes tilbud om mindre husvære i Råkvågen, kan hele eller deler av den nye brygga brukes til leiligheter med tilhørende bodar i 2 etasjer. Det kan gjøres plass til et garasjeoverbygg bak Monsen-butikken. Større garasjer kan eventuelt plasseres vest for samvirkelaget, ca 75 m unna.

Kartet i 1: 10 000 viser aktuelle fortettingsområder på Innersida.

- **Innersida**

Grønskaråklumpan danner en naturlig øvre grense for bebyggelsen på Innersida. Det finnes ennå ledige tomter oppunder berget, og en fortetting her vil kunne gi flere nye eneboligtomter. Boligene vil være svært synlige fra Yffersida og fra fjorden, og man må i utformingen etterstrebe både god byggeskikk, en tilpassing til eksisterende bebyggelsesstruktur og god terrengtilpassing av boliger såvel som veier.

10.2.3 FREMTIDIGE BOLIGFELT UTENFOR SENTRUM

Ei kjennetegn ved bebyggelsen i Råkvåg, er at den er tett og konsentrert omkring Vågen. Ved å legge ut større områder til utbygging av boligfelt utenfor dette tette, bidrar man til at tettstedet flyter ut og blir til små "boligfeltpunkter" et stykke utenfor tettstedet. Ønsker man å styrke og aktivisere sentrum, bør man derfor være tilbakeholden med å legge ut nye boligfelt av denne typen. Eventuelle utbyggingsfelt bør plasseres i det området som kan defineres som Råkvågbygda, altså innenfor de punktene som markerer den ytre parten inn til bygda.

Ved større feltutbygging utenfor sentrum kan det lempes på kravene til bebyggelsens utforming og fargevalg. Det bør likevel oppfordres til en byggeskikk som i størst mulig grad harmonerer med stedet. For å dempe fjernvirkningen av slike større feltutbygginger, bør det enkelte steder settes igjen vegetasjonsbelter.

Råkvåg Arbeiderlag har foreslått følgende områder :

- **Vest for Tørrabben og syd for Råkvåg Camping**

Dette er også nevnt som et aktuelt utbyggingsområde i generalplanen fra 1983. Flere av tomtenes i dette området vil kunne by på flott utsikt, ulempen er eksponeringen mot nord - nordvest. For å gå klar av silhuetlinjen til Djupvikhaugen, bør bebyggelsen ikke trekkes rundt mot Djupvikskardet.

- **Osplia**

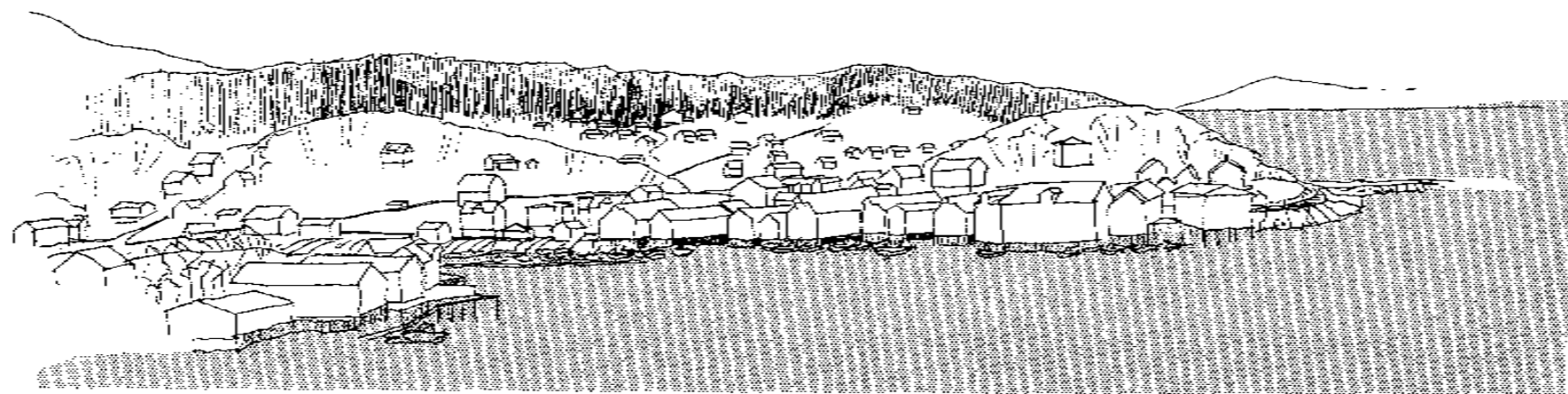
Dette området lå inne som et aktuelt utbyggingsområde i generalplanen fra 1983. Som vi ser av kartet side 38, kommer en fullstendig utbygging av dette området i konflikt med horisontlinja for den søndre ryggen på Grønskaråklumpan. Hvor eksponert bebyggelsen blir vil avhenge av standpunkt, men bebyggelsen bør trekkes unna toppen av ryggen og legges ned i lia, rund høyde 50 - 55. Tomtene bør være omkring 1 daa slik at det er mulighet for bevaring av endel vegetasjon på tomte. Det bør ikke bygges ut på baksida av Osplia da tomtenes vil få en østvendt eksponering og henvender seg bort fra Råkvågbygda.

- **Myran, nord for fylkesvegen mot Nordfjorden**

Området vil være noe vindutsatt. Tomtene vil få en god eksponering mot sørvest, og bebyggelsen vil ha kontakt med Vågen, det sentrale rommet i tettstedet. Ved å trekke bebyggelsen inn mot Horbakkåsen, vil tomtenes holdes unna dyrkamark samtidig som vegetasjonen vil kunne skjerme for vind. I tillegg må området fra fylkesvegen ned mot Naustvika ansees som et aktuelt område for fortetting.

• **Vestre del av Vorpvikan**

10.2.4 Plan for utbygging av området nord for fylkesvegen er nå til behandling i kommunen. I tillegg må det også ansees som aktuelt å bygge ut i lå sør for fylkesvegen. Begge områdene vil være en fortsettelse av de eksisterende typehusfeltene på Ytterstranda og Vorpvikan. Området vil være svært synlig fra sjøen, og det må forutsettes god terrengtilpassing. Den øvre grensen for utbygging mot Geitåsen må vurderes ut fra silhuettlinja, og boligfeltets fjern- og nærvirkning. Illustrasjonene viser prinsippene for slike vurderinger, og disse kan også overføres til de andre aktuelle utbyggingsområdene.

Skissene illustrerer fjernvirkningen av boligområdene på Vorpvikan: Øvers sett fra Imersdal, nær Naustvika. Nederst sett fra de vestre delene av Bryggåkeren og Værhaugen.

10.2.5 STRATEGI FOR BOLIGBYGGING ;RETTLEDNING

Innføring av boplikt bør avventes inntil man har fått en nærmere avklaring av behovet for helårsboliger i Råkvåg. Isteden bør man legge til rette for fortetting i de sentrumsnære områdene og iverksette tiltak med hjemmel i PBL som skjermer disse fra ytterligere nybygging av fritidsboliger slik at gjenværende tomter prioriteres til helårsboliger. Ny fritidsbebyggelse må da skje utenfor dette området. Fortettingen vil innebære at mindre jordbruksarealer vil måtte reguleres til boligbygging. Eftersom det dreier seg om mindre, oppstykkede jordbruksarealer, og fordi man må anta at effekten av å få flere helårsboliger så nær sentrum vil være positiv, bør man innta en positiv holdning til utbygging.

Hovedstrategien for all boligbygging bør være å stimulere til fortetting i sentrum fremfor en ytterligere utvidelse av eksisterende boligfelt og etablering av nye, større felt. Eftersom det vil måtte stilles strenge krav til byggeskikken ved fortetting rundt Vågen, bør det allikevel være tilgjengelige boligfeltstomter der kravet til byggeskikk er mindre strengt og hvor tomtene er større enn de vil være i sentrum. De mest egnede områdene for feltutbygging er soleksponerte områder med utsikt mot Vågen og som er trekt unna silhuetter, i første rekke nordvestsiden av Osplia og Myran med Naustvika.

Bilde 40 : Utsikt over Vågen mot Værhaugen fra de aktuelle fortettingsområdene på Innersida.

10.3

PLASSERING AV PERMANENT SMÅBÅT - OG GJESTEHAVN

10.3.1

DAGENS SITUASJON

Den nåværende småbåthavna i tilknytning til Råkvåg Båtforenings flytebrygger foran Bryggekafeen har fått et omfang som ikke kan aksepteres, hverken ut fra estetiske eller funksjonelle hensyn. En omlag 80 m lang flytebrygge er gitt en altfor fremtredende plassering midt ute i Vågen. Plasseringen medfører at det indre havnebassenget tettes igjen. En utlegging av flytebrygger på motsatt side av Vågen forverrer situasjonen ytterligere og det er nå kun er en smal passasje inn til det indre havnebassenget.

Det estetiske problemet er i hovedsak knyttet til flytebryggenes plassering i Vågen, og mengden flytebrygger samlet på ett sted. Vågen har alltid vært fylt av båter, og man må akseptere at dagens fargerike plastbåter kanskje ikke harmonerer like godt med idyllen rundt bryggene. Båtlivet og aktiviteten omkring båter som kommer og går er en del av de attraksjonene Råkvåg har å by på. Det er altså ikke ønskelig å fjerne småbåthavna.

Bilde 41 : Vågen og havna sett fra nord

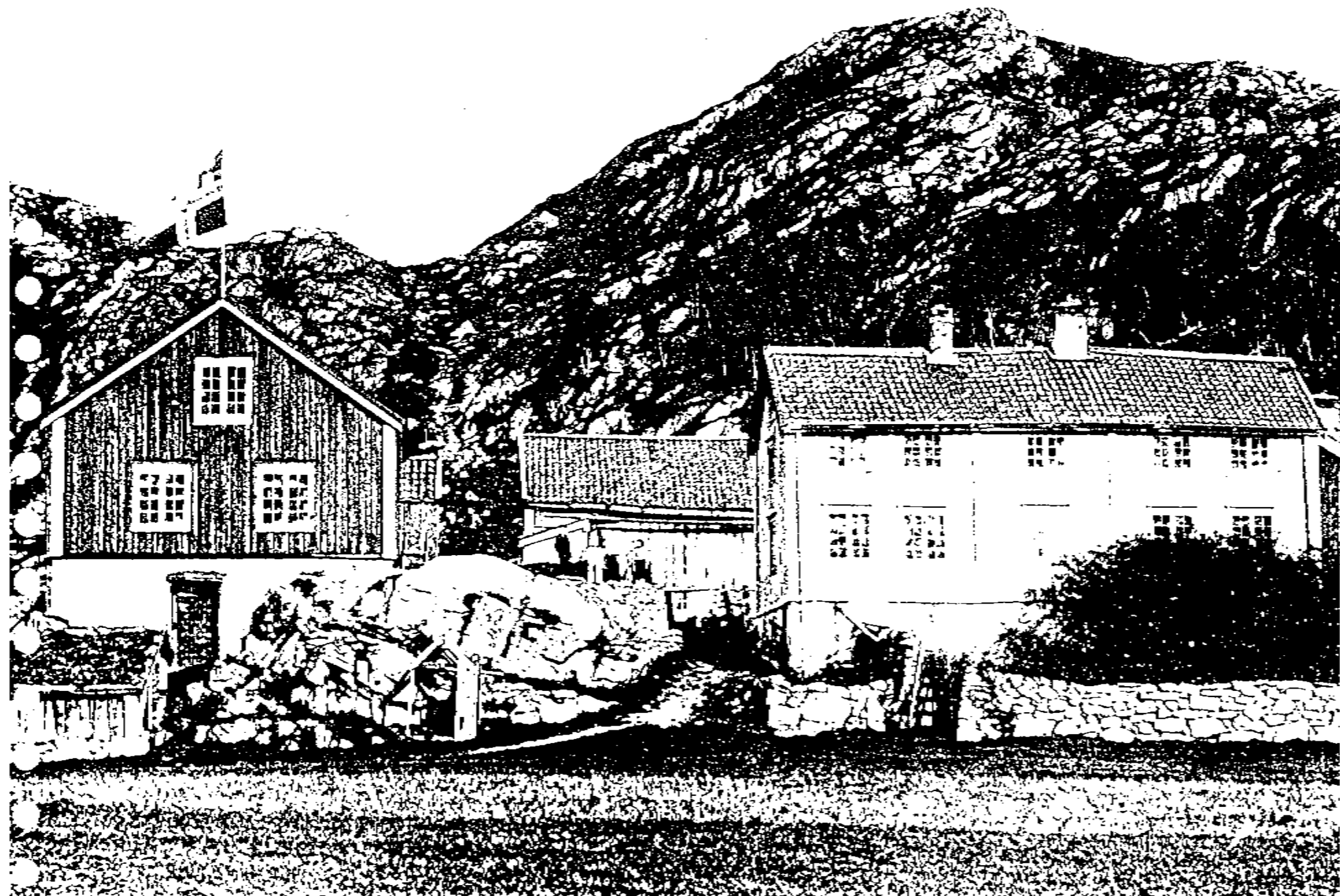
Bilde 42 . Vågen og havna sett fra sør. Begge bildene viser tydelig at flytebryggene ligger for langt ut i Vågen.

Dersom man betrakter de mindre enhetene med flytebrygger som ligger spredt foran bryggene, er det visuelle inntrykket av disse langt mer harmonisk og naturlig enn den massive småbåthavna foran kafébrygga. Dette skyldes at det er forholdsvis små enheter og at de ligger trekt unna de midtre delene av Vågen og inn mot kanten. Det er heller ønskelig å moderere størrelsen og dele de faste båtplassene opp i mindre enheter.

Det er klart at mange vil oppfatte båtplassene foran kafébrygga som de mest attraktive plassene. Samtidig viser stedsanalysen at dette er porten til sentrum i Råkvåg for de fleste som ankommer i båt. Det er derfor naturlig at denne delen av havna prioriteres til gjestehavn. I detaljplan må det vurderes hvorvidt det er plass til en mindre flytebrygge med faste båtplasser. Gjestehavna på Hustadbrygga bør opprettholdes, men her bør det i tillegg etableres flere faste båtplasser.

Idag ligger moloen som en ubrukt ressurs. Antonsen i Råkvåg båtforening opplyser at det vil være mulig å bruke moloen som småbåthavn dersom det mudres (pers.med.). At det vil være et stykke å gå fra bilen til båten, kan ikke hevdes å være et argument mot å anlegge småbåthavn her. Dersom båtene skal trekkes opp for vinteropplag, må dette skje på andre egnede plasser. I tillegg til moloen kan man også se for seg mindre flytebrygger på innersida av Vågen. Så lenge flytebryggene ligger fritt ute i Vågen skal de legges så langt inn mot land som mulig, og helst parallelt med landstripa.

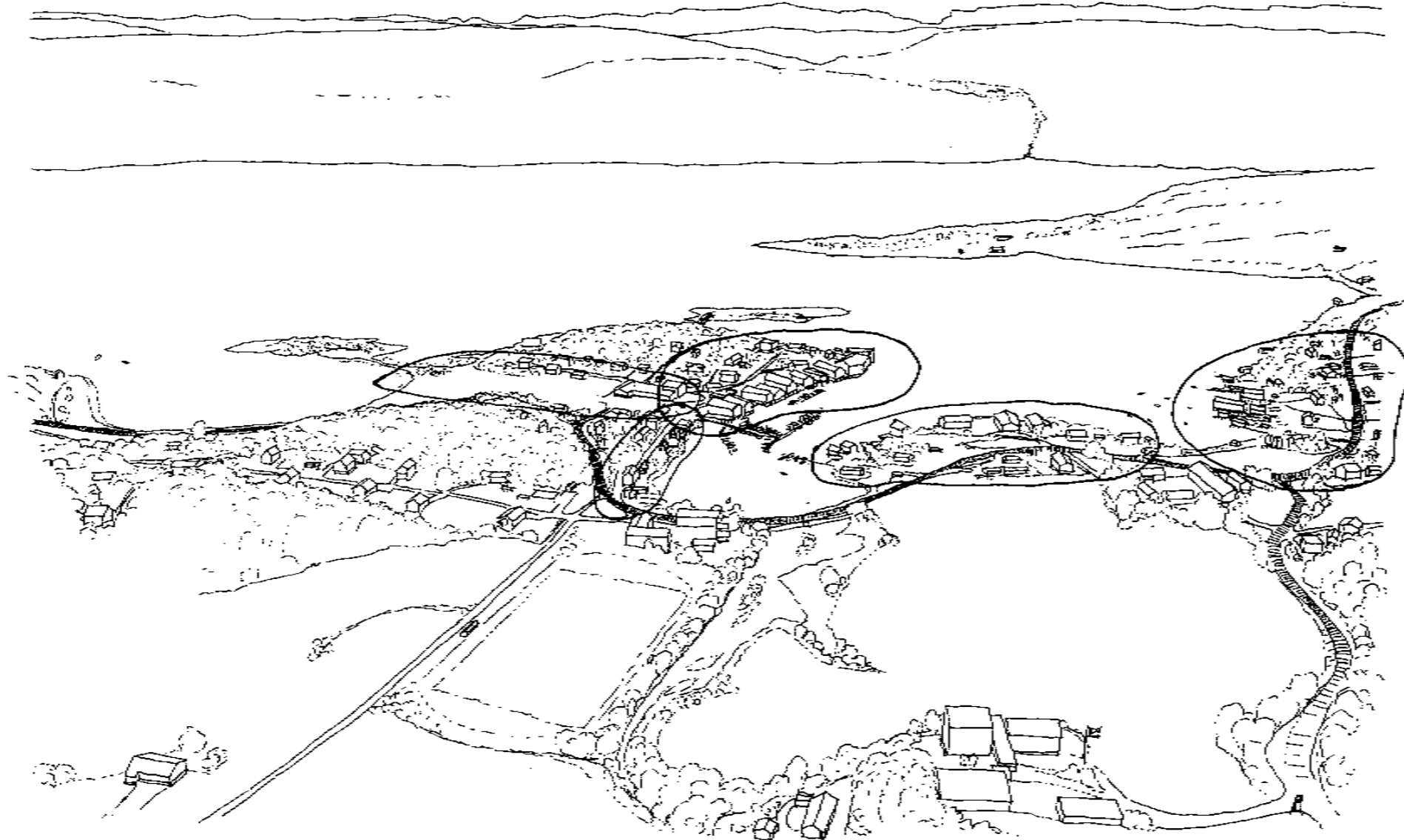

11. SPEIELL RETTLEDER

SENTRUM OG DE SENTRUMSNÆRE OMRÅDENE RUNDT VÅGEN

11.1 DELOMRÅDER SOM BEHANDLES

Innenfor rammene for denne oppgaven er det som nevnt ikke muligheter for å behandle alle delområdene i tettstedet like grundig. Karakteriseringen viser at det er Vågen som er det ubestridte fokus i tettstedet. Den spesielle rettlederen vil derfor behandle de områdene som omkranser Vågen og har betydning for opplevelsen av Vågen som sentrum: Innersida, Hustadbrygga og Dampskipskaia, Sjøgata, Bryggåkern og Værhaugen. I tillegg behandles Råkabekken - skillet og forbindelsen mellom Innersida og Yttersida.

Skissen viser områdene som omkranser den indre delen av Vågen, fra venstre ser vi : Bryggåkern, Værhaugen med den kjente byggerekka, Sjøgata, Dampskipskaia og Hustadbrygga, og Innersida.

11.2 BEBYGGELSEN PÅ INNERSIDA

11.2.1 DAGENS SITUASJON

Nedenfor fylkesvegen ligger sjøhusa spredt slik de har gjort det i flere hundre år. Sammen med husmannsplassene og strandsitterstuene bakenfor, er dette et bygningsmiljø som forteller mye om Råkvågs historie. Bilder fra 1880-åra viser at bebyggelsen fortsatt er organisert på samme måte, et århundre senere. Denne bebyggelsen er komplementær til bryggerekka, husa på Værhaugen og gårdsbruka; de er like viktige deler som sammen danner et meningsfylt helhetsbilde.

Bebyggelsen overfor fylkesvegen er for det meste yngre og mer variert enn husa på nedsida. Utformingen varierer, men husa står tett og er orientert på samme måte som husa nedenfor vegen ; Med langsida mot Vågen og de fleste med inngang fra øst. Det er i hovedsak to eiendommer som skiller seg ut ; Kvitberget og huset til Birger Dueskar. Kvitberget er en tomannsbofig bygd i 1953, og den er på alle måter større enn de andre husa. Huset til Dueskar er fra århundreskiftet og har en tradisjonell utforming med hage. Ved huset står det et stort asketre. Som et av få store tre mellom bebyggelsen, er den godt synlig fra flere steder i bygda.

11.2.2 RETTLEDNING

Sjøhusa og resten av bebyggelsen på nedsida av fylkesvegen bør erkæres bevaringsverdige. Det bør ikke tillates ytterligere fortetting av boliger annet enn på Giftejordet. Bygging av flere sjøhus er ønskelig for å holde på og bygge videre på særpreget. All ny bebyggelse skal innordne seg eksisterende både i volum og prinsipp for plassering. Ombygging av sjøhus til fritidshus bør bare tillates når husets opprinnelige karakter ikke endres. Bygging av nye sjøhus som fritidshus bør unngås. Dagens standardkrav til hytter - utsikt, veranda osv- lar seg vanskelig forene med sjøhusas nærløse utforming.

Den gamle stien fra Stilleberget og langs Giftejordet ned til Vågen bør opparbeides, og et belte langs strandsonen bør sikres som et offentlig rekreasjonsområde ved at den reguleres til friområde (Plan- og bygningslovens §25 nr 4).

Oppunder berget bør det tillates fortetting såfremt bebyggelsen innordner seg det eksisterende bebyggelsesmønsteret, jfr kapittel 10. En utbygging må ta hensyn til hus og vegetasjon på tomta til Dueskar. Hagen, husa og plasseringa gjør eiendommen spesielt tiltalende. Asketreet bør også få stå ettersom store trær av denne typen er sjeldne og usedvanlig flotte. Ask har ellers en lett krone slik at den i liten grad sperrer for utsikt eller kaster skygge.

11.3 HUSTADBRYGGA - DAMPSKIPSKAIA

11.3.1 DAGENS SITUASJON

Hustadbrygga har navn etter Hustad Fangstrederi som startet byggingen av sitt anlegg her i 1939 (Særkurs i arkitekturhistorie NTH, 1976). Idag er noen av husa revet, andre restaurert. Nåværende eier driver Vågen restaurant og leier ut leiligheter til turister under navnet Råkvåg båt - og fritidssenter. Her er også en større gjestehavn. Det er et problem at anlegget har for få parkeringsplasser.

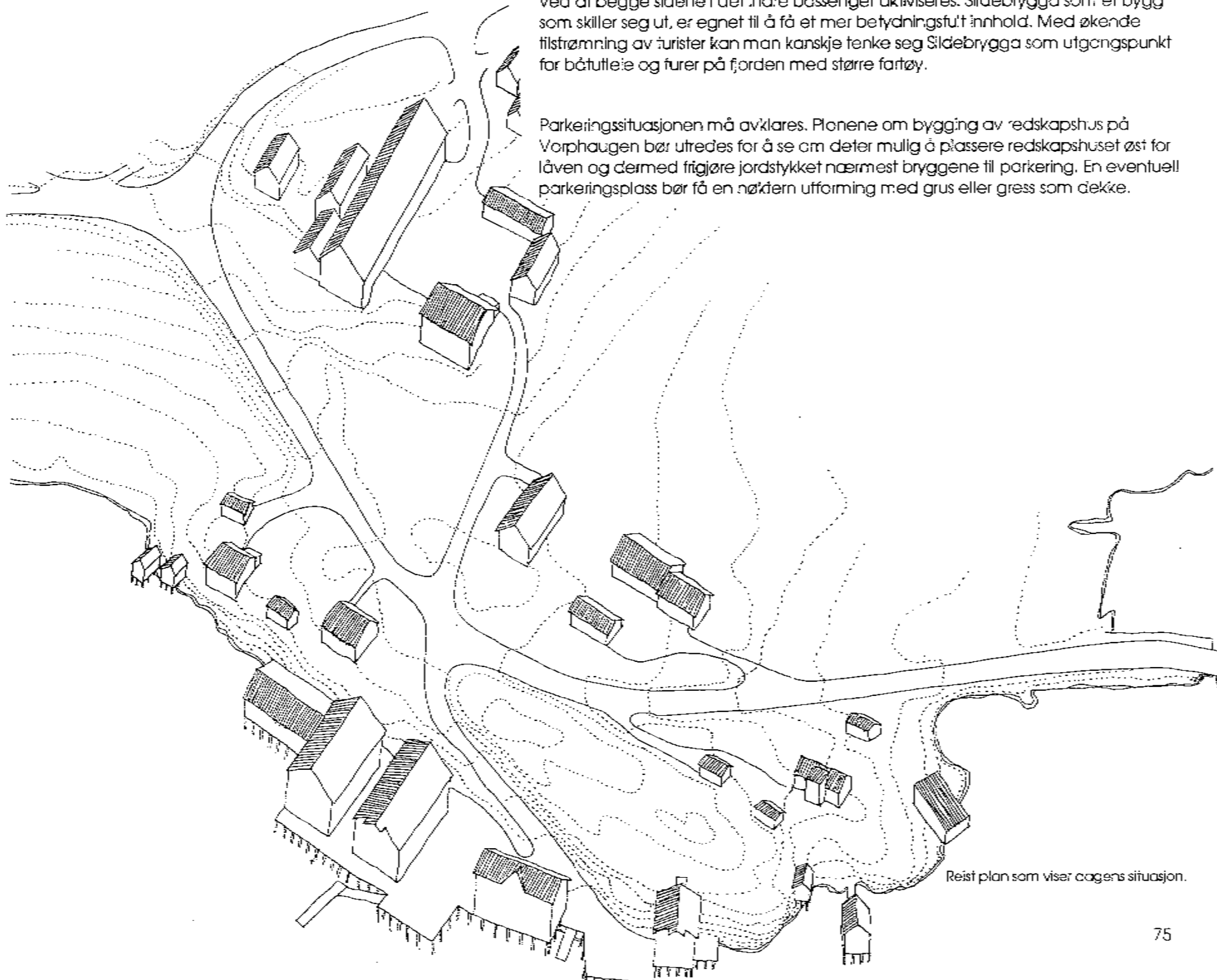
Sildebrygga ligger ved siden av Hustadbrygga. Som vist i kapittel 6, har Sildebrygga en fremtredende plassering i Vågen både på grunn av fargen og orienteringen med langsida ut mot Vågen. Bortsett fra noe salg av antikviteter, er

det liten aktivitet i denne brygga. Dampskipskaia lenger bort er i privat eie innehar ingen spesielle funksjoner.

11.3.2 RETTLEDNING

Det bør stimuleres til økt aktivitet på denne siden av det indre bassenget i Vågen. Aktiviteten bidrar til å opprettholde Vågen som det naturlige sentrum i tettstedet ved at begge sidene i det indre bassenget aktiviseres. Sildebrygga som et bygg som skiller seg ut, er egnet til å få et mer betydningsfullt innhold. Med økende tilstrømning av turister kan man kanskje tenke seg Sildebrygga som utgangspunkt for båtutleie og furer på fjorden med større fartøy.

Parkerings situasjonen må avklares. Planene om bygging av redskapshus på Vorphaugen bør utredes for å se om det er mulig å plassere redskapshuset øst for låven og dermed frigjøre jordstykket nærmest bryggene til parkering. En eventuell parkeringsplass bør få en nøktern utforming med grus eller gress som dekke.

Reist plan som viser cogens situasjon.

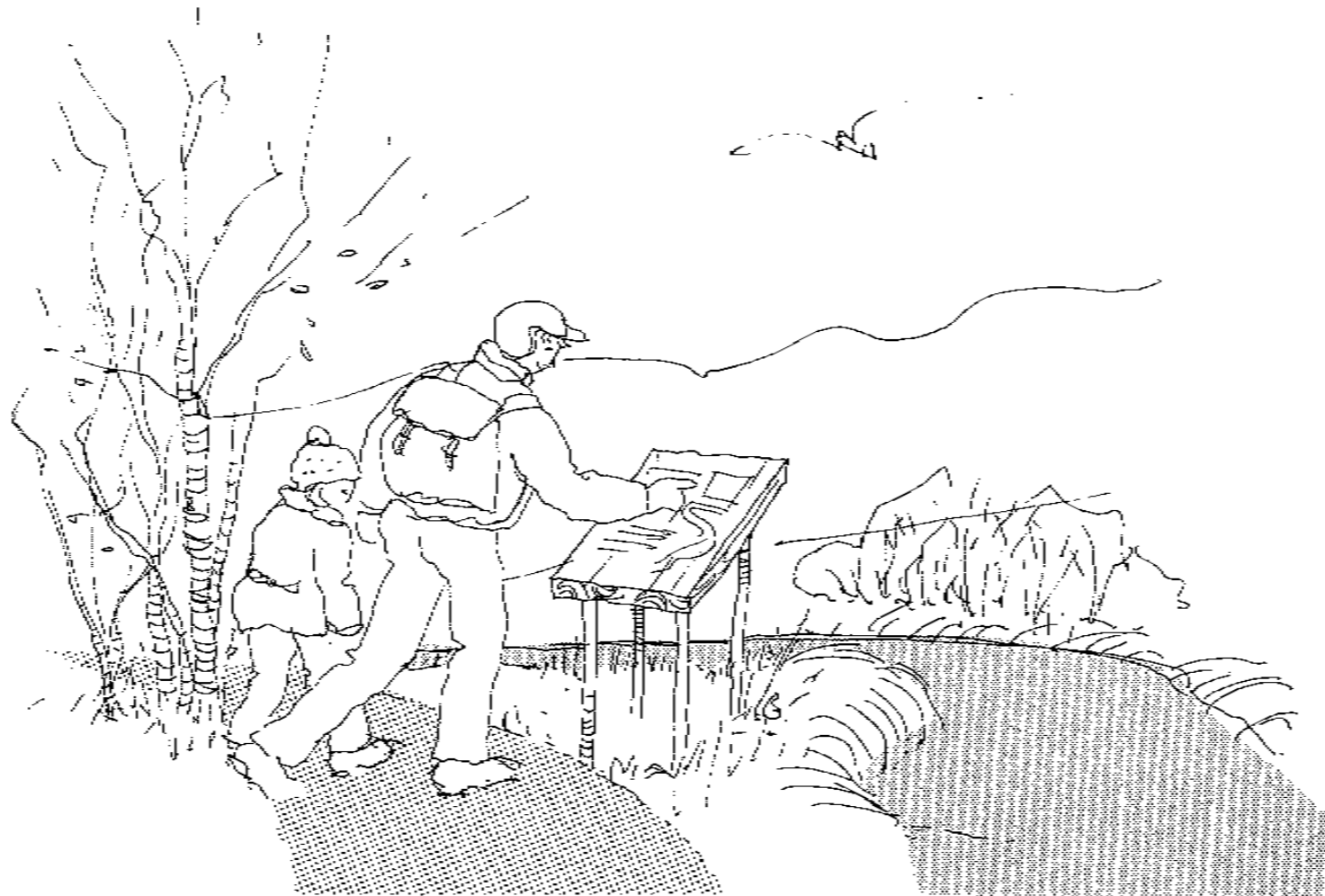
11.4 RÅKABEKKEN

11.4.1 DAGENS SITUASJON

Råkabekken deler bygda i Innersida og Yttersida, og sammen med Vågen er den et fokus i landskapet. Leirjordsmonnet gir kantene av bekken en frodig urte- og løvskogvegetasjon, men på grunn av de våte kantene ligger den nærmest utilgjengelig for ferdsel. Historisk sett har bekken dessuten hatt betydning som ferskvannskilde, og et stykke oppe i bekken, ved skolen, lå det et kvernhus.

11.4.2 RETTLEDNING

Som et element med en rik flora og fauna, og som en del av kulturhistorien burde området langs Råkabekken aktiviseres ved at det lages en natur- og kultursti fra Fylkesvegen ved Berge gård til det stedet hvor bekken krysser fylkesvegen ved skolen. I tillegg til å sette opp skilt som forteller om livet langs bekken, kan man også gjenoppbygge kvernhuset. I tillegg til at dette kan bli et attraktivt rekreasjonsområde, vil stien fungere som gangsti mellom Tørrabben og sentrum.

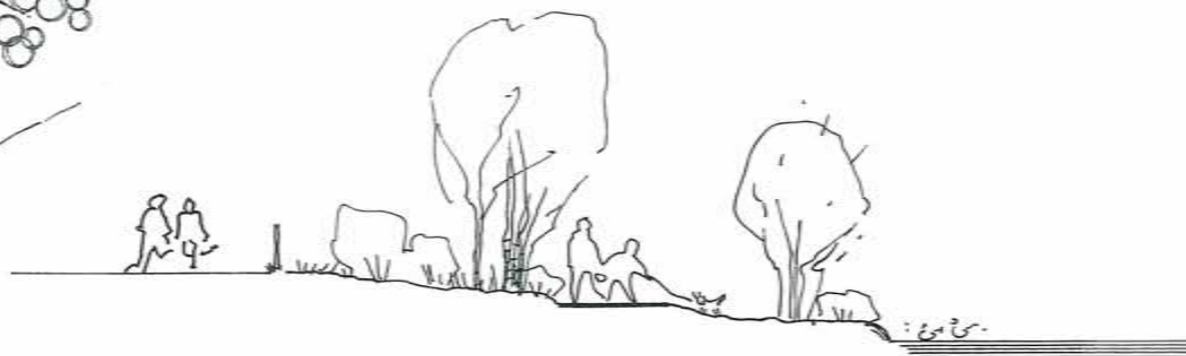

En natur- og kultursti langs Råkabekken vil kunne by på mange opplevelser. Opplysninger om dyre- og plantelivet i bygda, geologi og jordsmonn sammen med glimt fra stedets kulturhistorie kan stå på enkle skilt langs stien.

RÅKABEKKEN

En natur- og kultursti langs Råkabekken vil kunne by på mange opplevelser. Opplysninger om dyre- og plantelivet i bygda, geologi og jordsmonn sammen med glimt fra stedts kulturhistorie kan stå på enkle skilt langs stien.

PRINSIPSNITT AV STIEN LANGS RÅKABEKKEN MÅL 1: 200

Det vil være nødvendig å legge deler av stien på jernbanesviller eller andre treplanker ettersom kantsonen flere plasser er svært bløt. Hvor dette ikke er nødvendig anlegges en enkel grussti.

11.5 RÅKVÅG SENTRUM

Oppsummeringen av stedsanalysen viser at det er områdene foran samvirkelaget og mot bryggene som er servicesenter og sosialt møtested i bygda. Som vi ser av inndelingen i enhetlige områder i tettstedet, består Råkvåg sentrum av 3 enhetlige delområder i tillegg til Vågen :

- Værhaugen og bryggerekka
- Sjøgata
- Bryggåkern

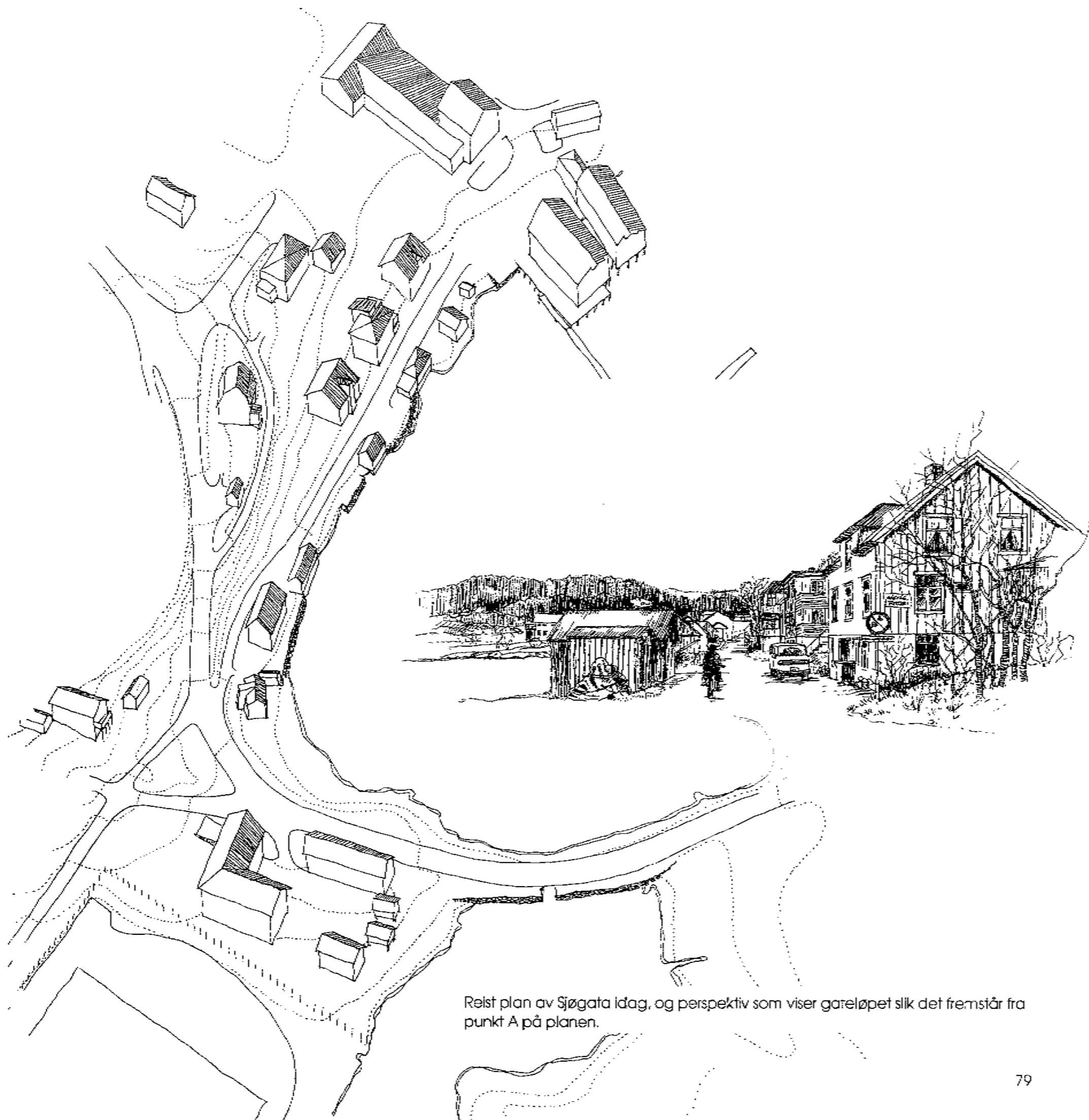
Tiltak i disse delområdene bør ses i sammenheng, og i det følgende vil dagens situasjon i de 3 delområdene beskrives hver for seg, mens tiltakene sees under ett.

11.5.1 SJØGATA-DAGENS SITUASJON

Delte er den siste biten av den gamle bygdevegen som opprinnelig gikk gjennom tunet på Råkgården, forbi Naustbakken og ned til bryggene. Bortsett fra Bergly (170/65) fra ca 1850, er alle husa bygd på 1900-tallet. Bebyggelsen ligger henvendt mot gata og Vågen og har en "nægebykarakter". På oppsida ligger baillhusene med hager omkranset av hekker eller stakit, på sjøsida ligger naust og utihs. Her bodde blant annet Monsen som hadde butikk i brygga og her var det slaktebutikk. Idag er det Råkvåg trykkeri som sørger for aktiviteten i gata.

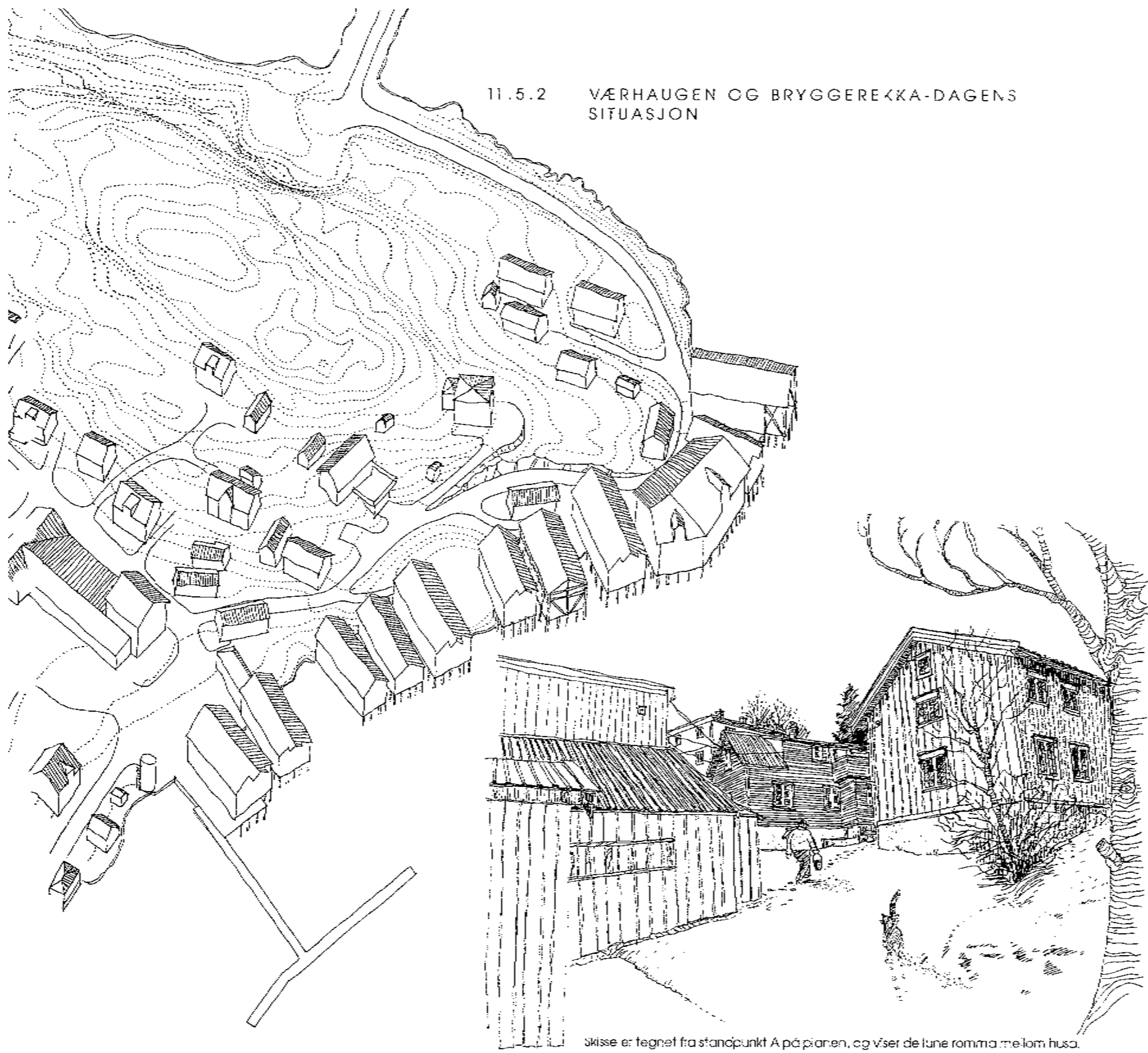

Skissen viser Sjøgata sett fra fykesvegen ved Berge gård innerst i Vågen.

Reist plan av Sjøgata idag, og perspektiv som viser gateløpet slik det fremstår fra punkt A på planen.

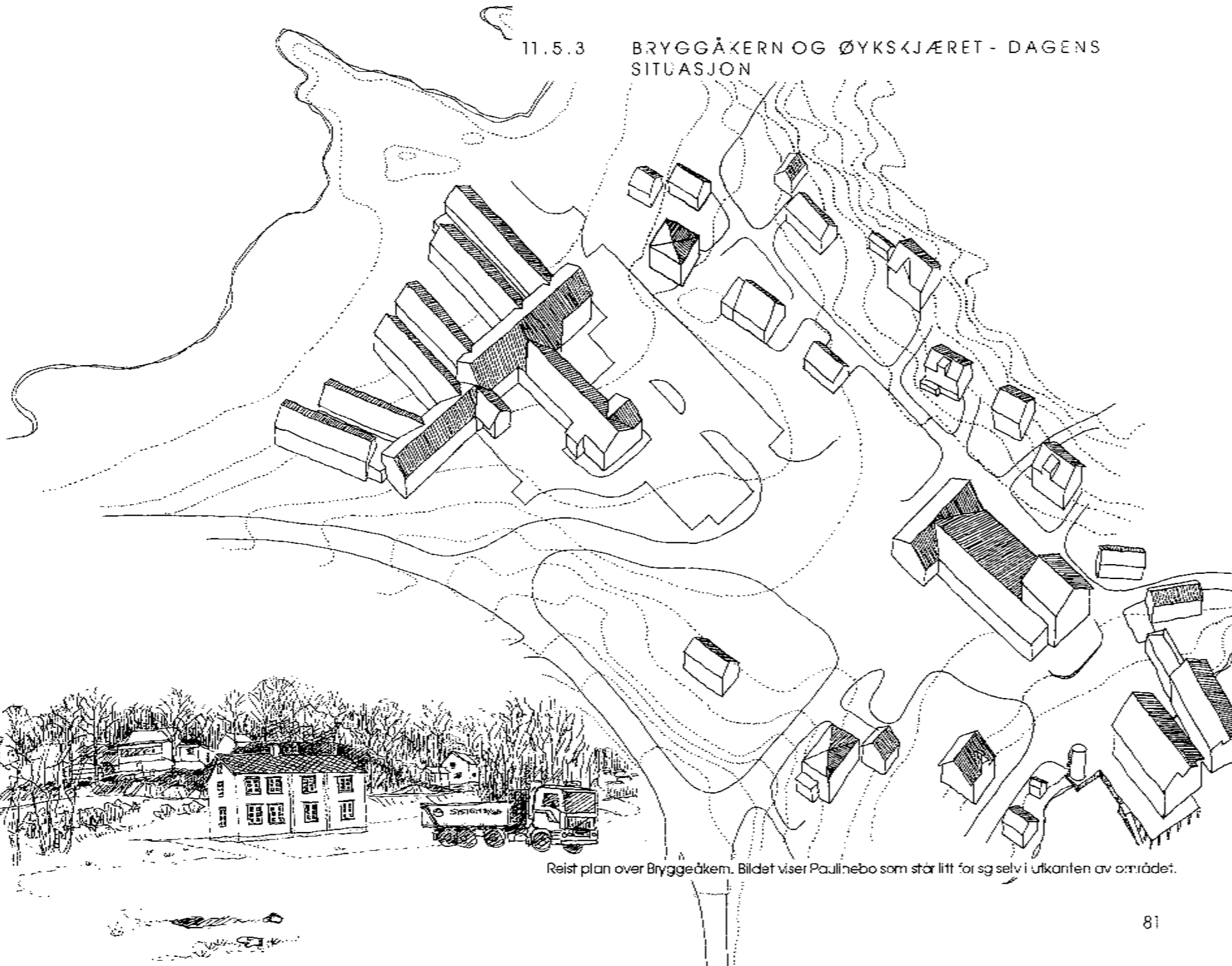
11.5.2 VÆRHAUGEN OG BRYGGEREKKA-DAGENS
SITUASJON

skisse er tegnet fra standpunkt A på planen, og viser de lune romma mellom husa.

På østsida av Værhaugen, i ly for vind og vær, finner vi det som opprinnelig var det bebygde sentrum i tettstedet Råkvåg. Her står husa tett og gir Råkvåg en urban karakter som gjør at den skiller seg fra de fleste andre steder på Fosen. Rommene mellom husa er lune og karakteriseres av de fleste som "triveiige". Rundt noen av husa er det små hager omkranset av stakitt. Stakittet var i sin tid en nødvendighet for å holde husdyra unna. Bryggene ligger i rekke mellom bolighusa og Vågen, og de er blitt selve symbolet på Råkvåg. Etter restaureringen på slutten av 70-tallet fremstår de idag som et vitne om den aktiviteten som skapte tettstedet en gang på 1600-tallet.

11.5.3 BRYGGÅKERN OG ØYKSKJÆRET - DAGENS SITUASJON

Bryggåkern har tilhørt Bergegården og tjent som både kornåker og potetåker. I 1958 ble Samvirkelaget bygd omtrent på samme sted som den gamle handelslassen fra ca 1920 eid av Råkvåg Handelslag. I 1992 ble fiskarstua Paulinebo flyttet hit fra Naustbakken da den var truet av riving. Den har vært brukt til overnatting og turistinformasjon. I det nordvestre hjørnet ligger Ebenezer menighetshus, og mot sørvest ligger de nye boligområdene på Ytterstranda og Vorpvikan. I skrivende stund bygges det nye Råkvåg sykehjem i strandkanten mot vest.

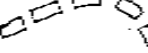
Bryggåkern det for mange det første møte med kulturmiljøet Råkvåg. Bryggåkern grenser direkte til de bevaringsverdige områdene i Sjøgata og på Værhaugen, her ligger butikken og det er her de fleste setter fra seg bilen for å spasere til bryggene. Byggingen av det nye sykehjemmet medvirker ytterligere til at Bryggåkern er blitt et viktig sted for besøkende til Råkvåg.

Arealet foran Samvirkelaget, og mellom Paulinebo og det nye sykehjemmet er en udiffereensiert flate med blanding av biltrafikk, fotgjengertrafikk og parkering. Bygget og de åpne trafikkarealene rundt står i sterk kontrast til det ellers intime og fargerike miljøet på Værhaugen. Med økt satsing på turisme er det viktig å understreke at ankomsten og sentrum også er en del av den opplevelsen man selger til turistene. Samtidig viser det seg også at flere folk i bygda ønsker seg et parkaktig og mer trivelig preg på dette området (pers.med.).

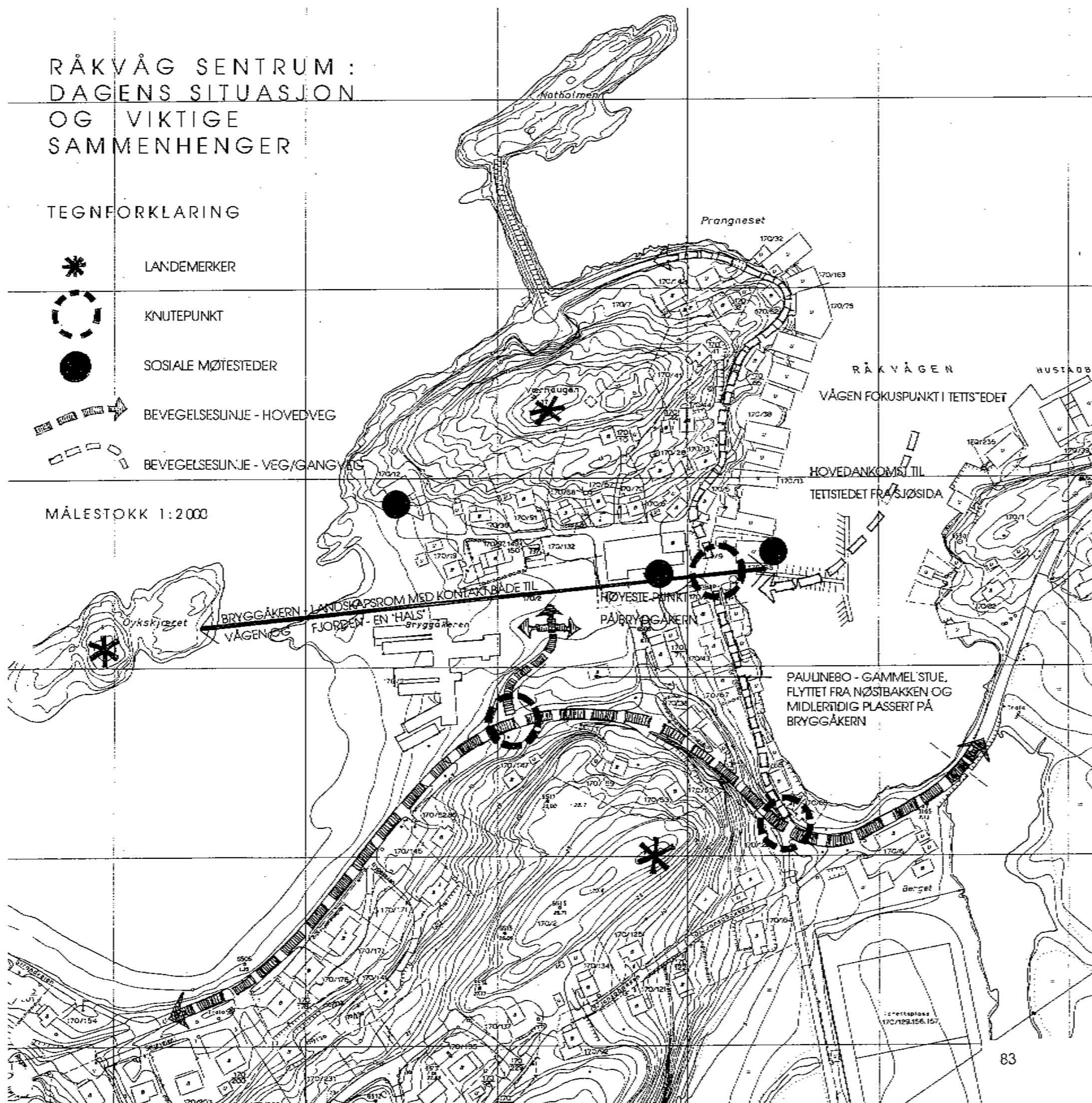
Øykskjæret ligger mot vest i forlengelsen av bryggåkern, og er forbundet med land ved en provisorisk molo. Tidligere stod det et notheng her ute, og navnet kan tyde på at dyr har beita her. Sammen med Kipneset er Øykskjæret badeplassen i bygda. Skjæret er regulert til friutfsområde på reguleringsplanen. Kloakklednings-skiltet på nordvestspissen av skjæret legger en viss demper på badelysten. Kommunen hevder at vannkvaliteten er tilfredsstillende, og at målinger ikke er nødvendig(pers.med.).

RÅKVÅG SENTRUM : DAGENS SITUASJON OG VIKTIGE SAMMENHENGER

TEGNFORKLARING

- LANDEMERKER
- KNUTEPUNKT
- SOSIALE MØTESTEDER
- BEVEGELSESLINJE - HOVEDVEG
- BEVEGELSESLINJE - VEG/GANGVEIS

MÅLESTOKK 1:2000

11.6 KOMMENTAR TIL FORELIGGENDE PLANER FOR RÅKVÅG SENTRUM

I kapittel 5 ble det nevnt konkrete utfordringer i Råkvåg idag. Kommunen er nå ferdig med å godkjenne planer om opparbeiding av sentrum og tilrettelegging for tilstrekkelig parkering (se plantegning neste side). Forslag til plan for området som nå foreligger tar først og fremst hensyn til det store behovet for parkering som er i Råkvåg. Videre er vareleveringen til samvirkelaget flyttet fra nordveggen til vestveggen, noe som er en fordel i forhold til utnyttningen av arealene foran samvirkelaget. Varelevering skjer 2 ganger pr uke med semitrailer.

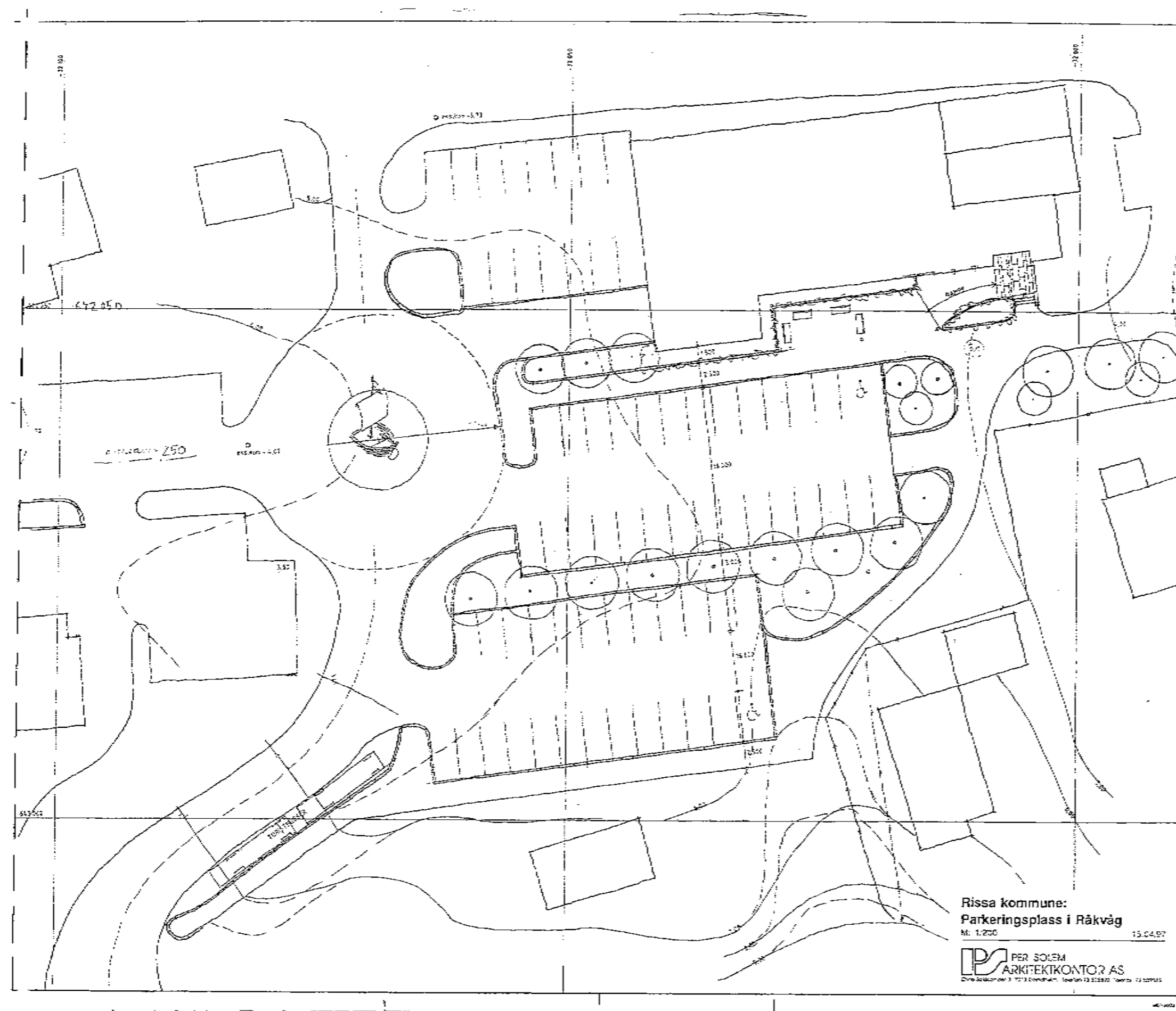
Planen tar i mindre grad hensyn til *kulturmiljøet* Råkvåg, og samvirkelaget som en viktig møteplass. Bryggåkern preges av vegesteikk med mange, smale "til-overs"-arealer. Den bevaringsverdige fiskerstua Paulinebo står med parkeringsarealet som sin forankring i omgivelsene, midt mellom institusjonsområdet og det bevaringsverdige miljøet rundt Vågen.

Det er 2 forhold i den foreliggende planen som bør kommenteres nærmere :

- Rundkjøringen
- Mengden parkering foran samvirkelaget

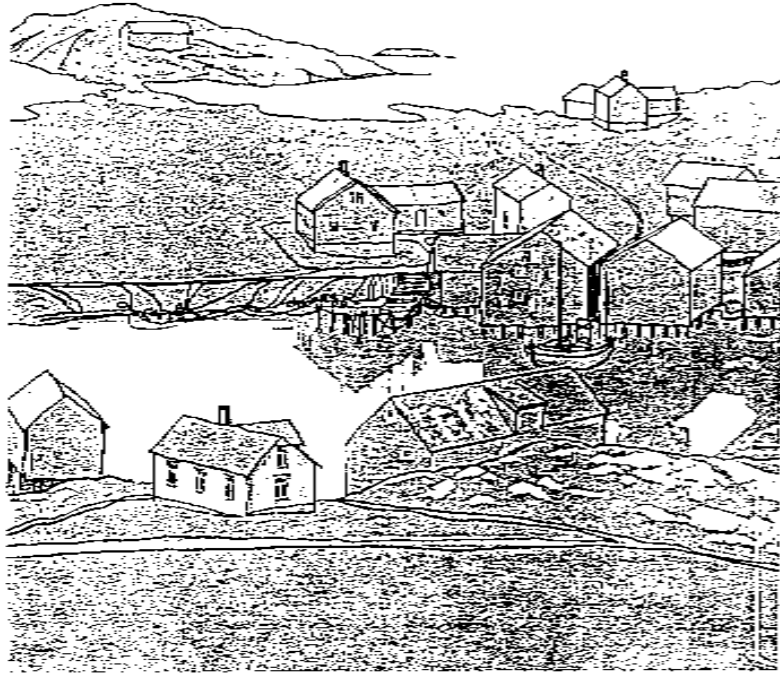
Rundkjøringen med båtskulptur understreker den sentrale delen av Bryggåkern som tyngdepunktet, og trekker dermed oppmerksomheten vekk fra det egentlige sentrum : Vågen, bryggene og samvirkelaget. Både historisk sett og landskapsmessig er det Vågen som er sentrum, og bygging av nytt sykehjem endrer ikke dette ettersom sykehjemmet ikke direkte tilfører en sentrumsfunksjon. Kjøremønsteret krever heller ikke en rundkjøring, ettersom varelevering allikevel vil kunne avvikles og krysset ikke er så viktig at det bør betones med en rundkjøring. Ved å tone vegglegget ned og flytte skulpturen foran samvirkelaget, ville Samvirkelaget, bryggene og Vågen forbli det ubestridte sentrum i Råkvåg. Valg av båt som skulpturmotiv gjenspeiler muligens en trend i tiden. Åfjord har fått sin båt, kanskje med rette ettersom de har en lang båtbyggertradisjon. Kanskje burde man heller lete etter andre skulpturmotiv for Råkvåg og la båtene få ligge på Vågen som allikevel er godt synlig fra samvirkelaget.

En utredning av alternative parkeringsplasser for besøkende til Råkvåg, og resultatet viser at det kan opparbeides 75 plasser i en max avstand på 250 m fra Bryggekafeen. 58 av disse ligger bare 30 m fra Sjøgata. I tillegg er det mulig å bruke kortenden av løpebanen på idrettsanlegget til parkering på dager med spesielt stor utifart (max 3-4 ganger i sesongen). Her er det plass til 50 - 60 plasser (jfr kapittel 10.1). Ut fra denne vurderingen er det mulig å sette av deler av området foran samvirkelaget til et trivelig uteområde i forbindelse av bryggene. Utenfor turistsesongen er nettopp samvirkelaget den viktigste utendørs møteplassen i Råkvåg.

Rissa kommune:
 Parkeringsplass i Råkvåg
 M: 1:200 15.04.97

PER SOLEM
 ARKITEKTKONTOR AS
 Øvre Sjøstrand 1 1713 Sandnessjøen, Telefon 73 215802, Telex 73 509415

Den gamle handelsplassen på Bryggåkern.

11.7 ALTERNATIVT FORSLAG TIL PLAN FOR RÅKVÅG SENTRUM

11.7.1 MÅLSETTING FOR SENTRUM

Sentrumsområdet ligger i skjæringspunktet mellom de 3 enhetlige delområdene som er beskrevet i kapittel 11.5. Sentrumskjernen karakteriseres dermed ved at den er et naturlige møtepunkt. Her møtes det gamle sentrum ; brygga, den gamle Monsenbutikken og husa på Værhaugen med det nye sentrum ; samvirkelaget, gjestehavna og parkeringsplassen. I tillegg har Sjøgata et naturlig endepunkt foran bryggene. En overordnet målsetting for den videre utviklingen av sentrum bør derfor være å understreke denne karakteren ved at alle delområdene møtes omkring et felles torgområde. Torgområdet bør få en utforming som harmonerer med delområdene samtidig som det gis en opparbeidingsgrad som står til det faktum at dette er møtestedet i Råkvåg, året rundt.

11.7.2 PLANBESKRIVELSE

HOVEDGREP

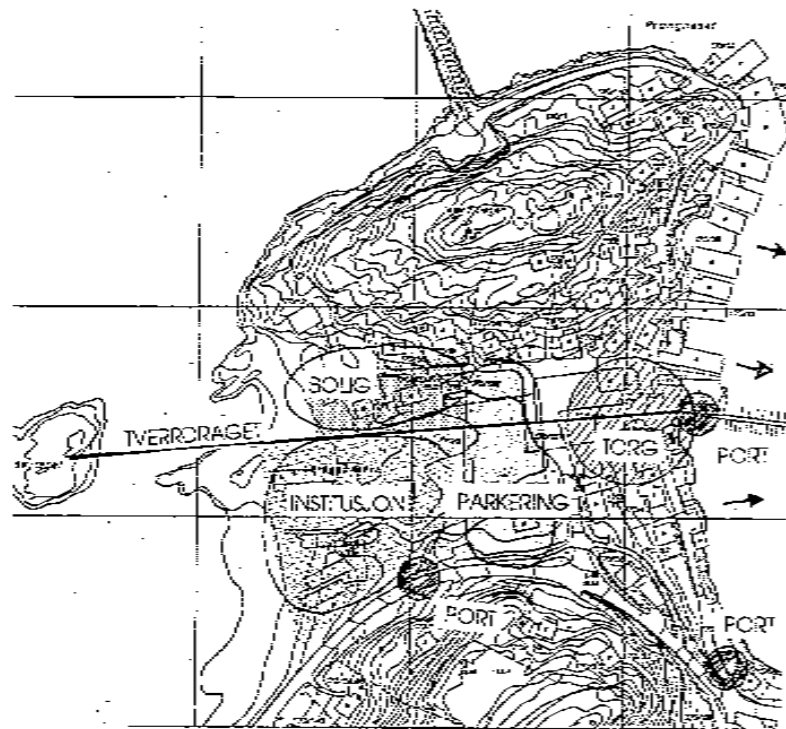
Bryggåkern deles inn i soner ; **institusjon, parkering, bolig og torg.**

Institusjonsområdet holdes i hovedsak som planlagt av arkitekten, men parkeringen i boligsonen fjernes og veggen flyttes slik at det oppstår en gjennomgående veglinje fra bryggene forbi sykehjemmet. Dette gir i tillegg plass for mer grønt inn mot sykehjemmet.

Parkeringsarealet er gitt et uformelt og "landlig" hagemarkspreg med gress som dekke og flerstammede trær, rogn og bjørk, plassert i grupper. Dette skal gi inntrykk av at skogen fra Ragnhildhaugen strekker seg over veggen ned på Bryggåkern. Rabattene mellom parkeringsplassene bør gis en krummet tverrprofil slik at inntrykket av parkeringsplassen blir mest mulig grønt. Parkeringsplassen nærmest fylkesvegen vil hovedsaklig brukes sommers tid, og kan gruses. Resten asfalteres.

Torgområdet foran samvirkelaget er blitt til ved å flytte Paulinebo og bygge nytt servicebygg til gjestehavna. Sammen danner disse byggene et tun. Den gamle handelsplassen som lå omtrent på samme område, var også organisert i et tun som var venet ut mot Vågen. Paulinebo vil på denne måten integreres i sentrumsbebyggelsen. Huset leies idag ut blant annet til kunstnere, og i fremtiden kan man tenke seg salg av kunsthåndverk herfra. Servicebygget vil kunne romme dusj, offentlig toalett, vaskerom og telefon.

Til torgområdet foran samvirkelaget hører en kysthage. Hagen er gitt en tradisjonell korsform etter inspirasjon fra de eldste hagene vi kjenner til, og omrammet av et enkelt stakittgjerde. Plantene skal være et representativt utvalg av nytte- og pryddplanter som var vanlig i Råkvåg ; kirsebær, bærbusker, syrin, rabarbra, keiserkrone, liljer osv. Hagen bør være i bygdas forvaring og skjøttes av lag og foreninger på omgang.

Hovedgrep

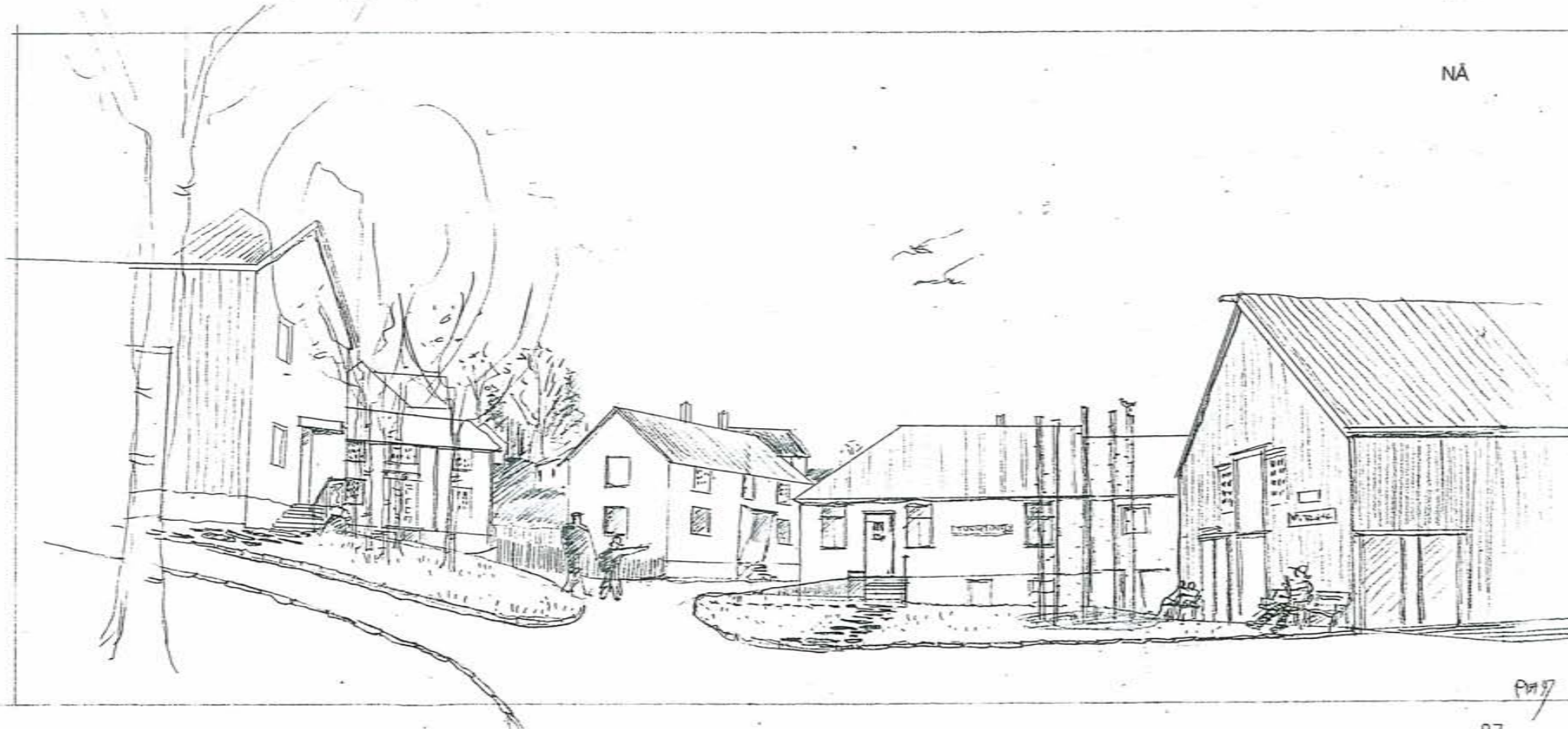
Torgområdet ved bryggene gis en enkel utforming med gress og grus som dekke. Kantene mellom beleggsdekkene er kantet med granittkantstein. Det foreslås at turistinformasjonen flyttes til den gamle Monsenbutikken. Dette vil aktivisere bygget som har en fremtredende plass i sentrum. Som gangforbindelse fra vegen til huset er det lagt tråkkheller av skifer. Foran brygga er det reist stokker som skal være både skulpturelle element og lekeapparat. Mot tverrveggen av samvirkelaget er det plantet bjørk for å dempe virkningen av den monotone og dominerende veggfasaden.

Portene inn til sentrum er markert på forskjellig vis. Avkjøringen ned mot Bryggåkern er markert med planting av oppstammet bjørk. Ankomsten inn til torget fra gang- og sykkelstien ved Paulinebo er markert med en pergola med klatreplanter på (humle - *Humulus lupulus*). Sjøgata er port nok i seg selv og det er ikke nødvendig med ytterligere markering.

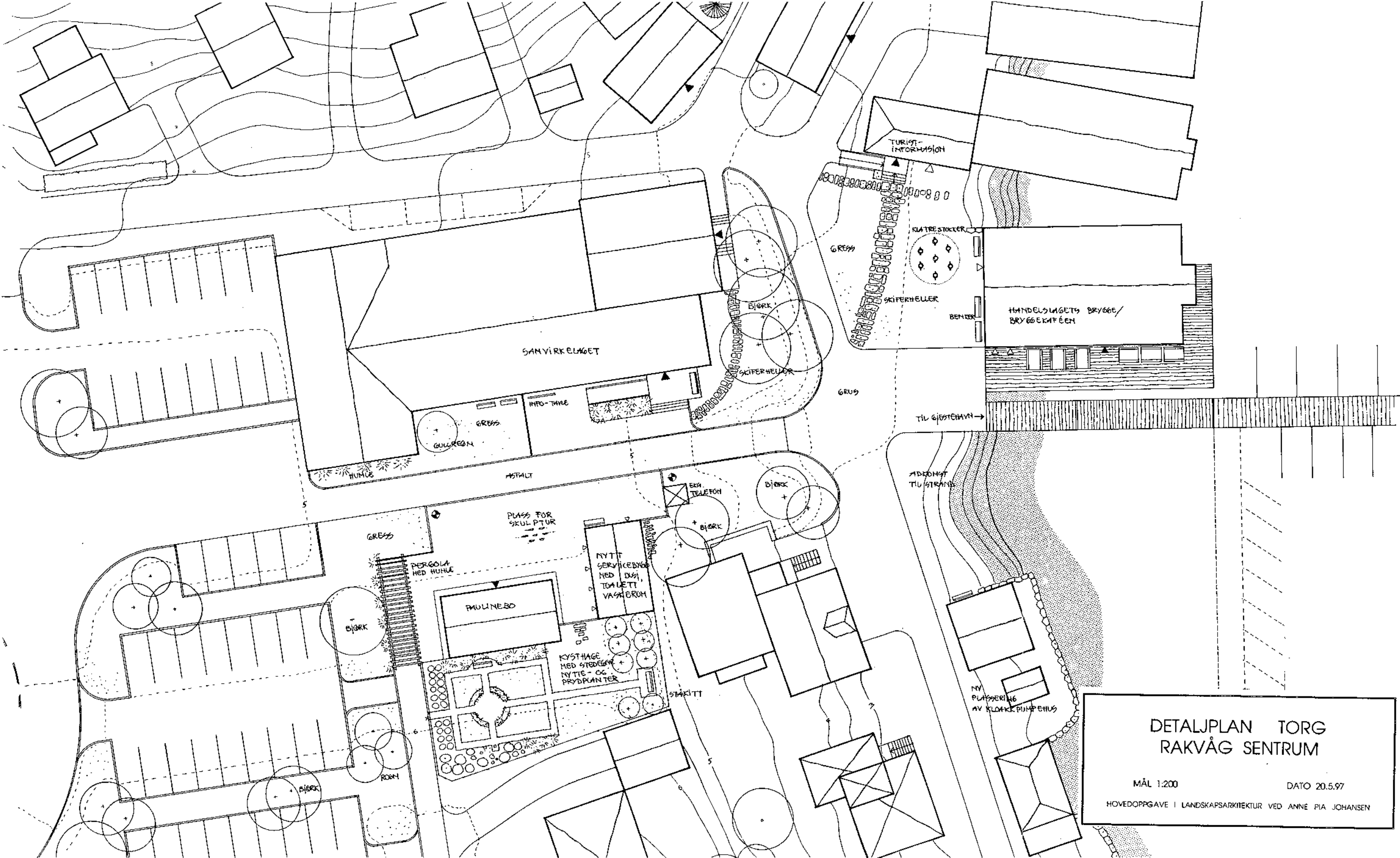

Torgområdet foran handelslagets brygge og Monsenbutikken

FØR

NÅ

**DETALJPLAN TORG
 RAKVÅG SENTRUM**
 MÅL 1:200 DATO 20.5.97
 HOVEDOPPGAVE I LANDSKAPSARKITEKTUR VED ANNE PIA JOHANSEN

SLUTTORD

En intensiv arbeidsperiode der Råkvåg har stått i fokus, er nå avsluttet. Arbeidet har krevd en innlevelse og engasjement som har gitt meg følelsen av å ha fått et nytt 'hjemsted'. Fra den første foreleselsen er jeg blitt kjent med stedet på godt og vondt, og det er med blandede følelser jeg nå overlater det "ferdige" arbeidet i hendene på kommunen og sensor.

Parallellt med dette oppgavearbeidet har kommunen iverksatt planer for Råkvåg sentrum. Dette har gitt meg muligheten til å få et innblikk i hvordan planlegging og beslutninger i kommunen faktisk fattes. Det er liten tvil om at det er bruk for dette dokumentet som et bidrag til å skape økt forståelse for betydningen av å ferdes og leve på steder med et godt fysisk miljø. Samtidig opplever man at idealer om å skape helhetlige omgivelser med kvalitet ofte forsvinner i enkeltsakenes planproblemer. I slike saker får dessverre fagkunnskap og retningslinjer fra fylke og departement liten innvirkning.

Viljen og ansvaret for hvordan vi former våre steder idag, ligger både hos oss som planlegger og hos de politiske organ som behandler og vedtar planer. I tillegg til åpenhet for nye innfallsvinkler og idealisme mener jeg muligheten for å gjennomføre planer handler om visualisering og planleggingstaktikk. Det handler om å involvere alle impliserte parter på et tidlig tidspunkt slik at det skapes en almen holdning om hvordan vi ønsker at våre steder være i framtida. Som landskapsarkitekt vil jeg kjempe for "det gode sted" men uten samarbeid og vilje til langsiktig kvalitativ planlegging mot et felles mål, også fra politisk hold, kan resultatet bli magert.

Jeg håper denne oppgaven kan være en inspirasjon for både planleggere, politikere og folk i Råkvåg til å ta vare på de mange særpregede kvalitetene på stedet og skape stedet i "stedets ånd" også i framtida.

LITTERATUR

- Beitid, Eriksen m.fl (1976) : Råkvåg, Sørkurs i arkitekturhistorie, Norges tekniske høgskole
- Battum, Ola (1992) : Stedsutvikling, Metoder og prosesser, Norsk Kommunalteknisk Forening (NKF), Oslo
- Bjørkvik, Eleri (1972) : Bosted og sildeliske i Bjugn og Sjørna på 1600-tallet, Hovedoppgave Universitet i Trondheim.
- Bulenschøn, P (1992): Mål og virkemidler for stedsforming, Artikkel i temahefte "Fra vegkryss til tettsted", Norsk kommunalteknisk forening, Oslo.
- Det Norske Meteorologiske Institutt(1997): Normaler for temperatur og nedbør, brev av mars 1997
- Elfsen, Karl Otto og Rønnes, (1989) : Fysisk planlegging, Virkelighet - plan - resultat, Kommuneforlaget, Oslo
- Elfsen, Karl Otto: Byggkunst nr 7, 1985
- Farnes, A(1988): Usynlig arbeid og skjulte ressurser, Resurser for og i lokalt utviklingsarbeid, Rapport nr 7 fra Statens oemiljøutvalgs forsk i nær miljø og lokalsamfunn, Norsk Institutt for By- og regionsforskning, Oslo
- Fellessekretariatet for kulturmiljøåret 1997 (1997) : Informasjonssplan for kulturmiljøåret
- Fjellanger Widerøe (1996): Fyfoto Råkvåg
- Haveraaen, Morten (1993): By, bosted, lokalsamfunn, bolig, fire stedsrettede arbeider hvor planlegging etter sosiologi, doctor scientiarum thesis, ILP, NLF
- Hampland, Andreas (1991) : Det store kappeskiftet, Artikkel i Åtte perspektiver på bygdeutvikling, NLF-publikasjon, Oslo.
- Høyer, K (1994): Bilen uten sted, eller stedet uten bilen, Artikkel i det gode sted, Miljøverndepartementet, Universitetsforlaget, Oslo.
- Håland, K.J og Steihaug, M (1995) : Fra helårsbolig til fritidshus, hovedoppgave ved Norges landbruks høgskole
- Kulturdepartementet (1992) : Omgivelser som kultur
- Kyvingstad, Røyne (1991) : Kystkultur og bygdeutvikling i historisk perspektiv, Artikkel i Åtte perspektiver på bygdeutvikling, NLF-publikasjon, Oslo.
- Langdalen, Erik (1994) : Arealplanlegging : form, funksjon, felleskap, Universitetsforlaget, Oslo
- Lillesand Kommune (1995) : Evaluering av boplikten i Lillesand Kommune, Notat.
- Lorange, Erik (1984) : Byen i landskapet, Rommene i byen, Universitetsforlaget, Oslo
- Miljøverndepartementet (1993a) : Stedsanalyse - innhold og gjennomføring, Veileder, T-986, Oslo.
- Miljøverndepartementet (1993b) : Stedsanalyse - Eksempel, Brunndal, Veileder, T-987, Oslo.
- Norberg-Schulz, Christian (1992) : Hva er et tettsted, Artikkel i temahefte "Fra vegkryss til tettsted", Norsk kommunalteknisk forening, Oslo.
- Norberg-Schulz, Christian (1993) : Natlandene, Om byggekunst i Norden, Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.
- Norberg-Schulz, Christian (1995) : Stedskunst, Gyldendal Norsk Forlag, Oslo.
- Norges lover (1995) : Konesjonsloven av 31.mai 1974
- Norges lover (1995) : Plan- og bygningstoven av 14.juni 1985
- Osterstad, O (1992): Råkvåg - et læringsarbeidsamfunn i norsk fiskeri, SESAM, Trondheim.
- Potou, E (1965) : Levekår i vete Fosen, Årsk for Fosen
- Rønnes (1992) : Byer, tettsteder, spredtbygde områder, Utdrag i Stedsanalyse - innhold og gjennomføring, Veileder T-986, Miljøverndepartementet 1993 a, Oslo.
- Skjelsem, Steinar et.al. (1974) : Norge blir til, Norges geologiske historie, Schibsted, Oslo
- Statistisk sentralbyrå (1992) : Folke og boligdeling 1999/0, 1624 Rissa, Oslo-Kongsvinger.
- Sæther, Ågren, Gjelseth, Lem-Olsen, Røstod, Schumann, (1993) : Fosen - natur, kultur og mennesker, Adresseavisens Forlag, Trondheim.
- Sør-Trøndelag Fylkeskommune : Fylkesdelplan Kultur for Sør-Trøndelag 1996-1999 (2005), Handlingsprogram.
- This-Evensen, Thomas (1992) : Byens uttryksformer, En metode for estetisk byforming, Universitetsforlaget, Oslo.
- Tschud-Madsen, Stephan og Møller Wørneedal, Morten (1991) : Vekst i landet, De tyve best bevarte steder i Norge, J.W.Cappelens Forlag A.S, Oslo.

PERSONLIGE MEDDELELSER

Antonsen, Håry (1997): Råkvåg båtforening
Aune, Trond (1997): Statens vegvesen Sør-Trøndelag, Avkjørselsaker
Bakken, Roy (1996): Rissa kommune
Bakken, Roy (1997): Rissa kommune
Bakken, Øystein (1996): Leder for Råkvåg kultur- og næringsforum
Bakken, Øystein (1997): Leder for Råkvåg kultur- og næringsforum
Bjørkvik, Eleri (1997): Historiker ved statsarkivet i Trondheim. Fra Råkvåg.
Brevik, Bernt (1997): Rissa kystkulturmuseum
Børø, Esa (1997): Representant for Stjernagruppa
Børø, Rudolf (1996): Representant for Stjernagruppa
Børø, Rudolf (1997): Representant for Stjernagruppa
Domstuen, Finn (1997): Kulturetaten i Sør-Trøndelag fylkeskommune
Dueskar, Birger (1997): Pensjonist i Råkvåg
Fosen Trafikklag (1997): Godeksøedisjonen
Fringen, Kar Inar (1997): Råkvåg Camping
Kofeng (1997): Eier av Vågen restaurant og Råkvåg båt- og fritidsentier
Lindsem, Petter (1996): Rissa kommune
Lindsem, Petter (1997): Rissa kommune
Småvik, Marha (1997): Daglig leder av Bryggekoféen
Småvik, Oscar (1997): Besyrer Fosen Samvirke lag avdeling Råkvåg
Solam, Per (1997): Prosjekterende arkitekt for Råkvåg sentrum
Tøndevik, Eida (1997): Pensjonist og tidligere gårdbruker i Råkvåg
Wovk, Løy (1997): Pensjonist i Råkvåg